

Tēvijas Sargs

Jūras spēki Militārās mācības Vai atceries...? Mali Psiholoģija Vēsture

Ls 0,60
€ 0,85

oktobris

2013

Nr. 10

Latvijas

militārā

hronika,

jaunumi,

fakti,

sasniegumi

militārais
žurnāls

SPECIĀLO UZDEVUMU VIENĪBA AICINA DIENĒT

26. UN 27. OKTOBRĪ, 16. UN 17. NOVEMBRĪ

**TIKS ORGANIZĒTI SUV KAUCINIEKU PAMATAPMĀCĪBAS KURSA
IESTĀJPĀRBAUDĪJUMI UN KANDIDĀTU ATLASE**

PAMATPRASĪBAS KANDIDĀTIEM:

- LATVIJAS REPUBLIKAS PILSONĪBA.
- VALSTS VALODAS PRASME AUGSTĀKAJĀ LĪMENĪ.
- VESELĪBAS KAPACITĀTE ATBILSTOŠI SPECIĀLO UZDEVUMU VIENĪBAS PRASĪBĀM (A6 VAI B5).
- VIDĒJĀ IZGLĪTĪBA. VĒLAMA VIDĒJĀ SPECIĀLĀ VAI AUGSTĀKĀ IZGLĪTĪBA.
- VECUMA IEROBEŽOJUMS LĪDZ 35 GADIEM, LAI DIENĒTU KAUCAS UN KAUCAS ATBALSTA KOMANDĀS.

ATLASES PĀRBAUDĪJUMI DIENESTAM KAUCAS VAI KAUCAS ATBALSTA APAKŠVIENĪBĀS

FIZISKIE PĀRBAUDĪJUMI:

- ROKU SALIEKŠANA UN IZTAISNOŠANA BALSTĀ GUĻUS — 60 REIZES 2 MIN LAIKĀ;
- KĒRMEŅA AUGŠDAUŠAS PACELŠANA — 60 REIZES 2 MIN LAIKĀ;
- PIEVILKŠANĀS PIE STIEŅA — 1 PIEGĀJIENĀ BEZ LAIKA IEROBEŽOJUMA 14 REIZES;
 - PELDĒŠANA — 1500 M 50 MIN;
 - KROSS — 10 KM 50 MIN;
 - PĀRGĀJIENS — 20 KM 3 H 20 MIN.

PSIHOLOĢISKĀ IZVĒRTĒŠANA

KANDIDĀTA PSIHOLOĢISKĀ ATBILSTĪBA SPECIĀLO UZDEVUMU VIENĪBAS PRASĪBĀM.

ATLASES PĀRBAUDĪJUMI DIENESTAM KAUCAS NODROŠINĀJUMA APAKŠVIENĪBĀS VAI SPECIĀLO UZDEVUMU VIENĪBAS ŠTĀBĀ

FIZISKIE PĀRBAUDĪJUMI

NBS NORMATĪVI JĀNOKĀRTO, SAŅEMOT NOVĒRTĒJUMU «TEICAMI» VAI «IZCILI».

PSIHOLOĢISKĀ IZVĒRTĒŠANA

KANDIDĀTA PSIHOLOĢISKĀ ATBILSTĪBA SPECIĀLO UZDEVUMU VIENĪBAS PRASĪBĀM.

PROFESIONĀLĀ IZVĒRTĒŠANA

PRETENDENTU KOMPETENCE KĀDĀ NO SPECIALITĀTĒM TIEK IZVĒRTĒTA PAPILDUS.

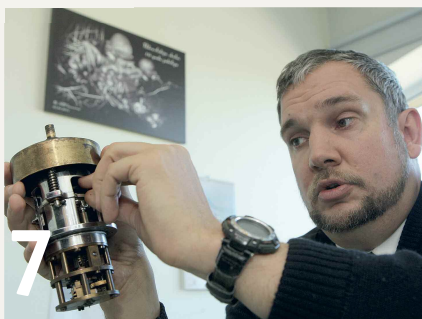

2

4

7

10

17

22

26

32

Latvijas ziņas	2
Jaunu ideju pilnveidošana ir ļoti svarīgs NATO uzdevums	4
Par NATO izaicinājumiem un nākotni	5
Igaunijas ūdeņos apgūst dziļūdens niršanu	7
Rīcības cilvēks	10
Mūžs Latvijai	12
Bezpilota lidojošo aparātu izmantošanas iespējas Latvijas jūras spēkos	14
Militārajās mācībās pilnveido spēku savstarpējo sadarbību	17
No zobena atkal lēks saule	20
Vai atceries...?	22
Pie elles vārtiem	24
Sports	26
Oktobris — militārās vēstures spoguļi	27
Profesionālā dienesta kandidātu psiholoģiskā vērtēšana	28
Latviešu sievietes palīdzības korpuss Neatkarības kara laikā	30
Lielbritānijas un Francijas karakuģu iesaistīšanās karadarbībā pret P. Bermontu-Avalovu	32
Ārzemju ziņas	34
Vai pasaulē notiek kodolatbrūšanās vai turpinās kodolbrūšanās?	36

Reģistrācijas apliecība nr. 90009222536
Izdevējs — Rekrutēšanas un Jaunsardzes centrs
Dibinātājs — LR Aizsardzības ministrija

Redakcijas adrese: K. Valdemāra ielā
10/12, Rīgā, LV-1473
Tālr. 67335383, fakss 67335384, e-mail:
redakcija@sargs.lv

**Eiropas Militārās
preses asociācijas biedrs**
www.empamil.eu

Iespiests Latvijas Ģeotelpiskās
informācijas aģentūrā
O. Vācieša ielā 43, Rīgā
Iespieduma veids — ofsets
Metiens — 5000 eks.

Galvenā redaktore **Līga Lakuča** —
67335383
Literārā redaktore
Rasma Priekule — 67335391
Žurnālisti **Laura Dūša, Taivo Trams** —
67335391
Fotoredaktors **Gatis Dieziņš** —
67335399

Fotogrāfs **Normunds Mežiņš** —
67335399
Makets **Aigars Nesters** — 67335391

Red. pārstāvis ASV **V. Kukainis**.
237 Springmont Road, Northfield,
OH 44067, USA.
Tālrunis (330) 467 1232.
e-pasts: dvkukainis@aol.com

Red. pārstāve Vācijā **I. Marx**.
Tālrunis 89 4530 1802,
e-pasts: iveta_marx@web.de

Red. pārstāve Austrālijā **I. Abele**.
Tālrunis 03 9432 3603,
e-pasts: ilzel.abele@gmail.com

Red. pārstāvis Kanādā **J. Bilinskis**.
210-570 Proudfoot Lane,
London, ON N6H 4Z1, Canada.
Tālrunis 519 474 1080
e-pasts: jbilinskis@rogers.com

Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar
autoru viedokli.

Autoru manuskriptus atpakaļ neizsniedz.

19. septembrī notika 1. Zemessardzes novada (1. ZSN) komandiera svinīgā maiņas ceremonija. Iepriekšējais 1. ZSN komandieris pulkvedis Mārtiņš Liberts svinīgi pasniedza vienības karogu jaunajam komandierim — pulkvedim Jānim Gailim.

Pulkvedis J. Gailis dienestu sācis 1991. gada 19. novembrī Zemessardzes 31. Balvu bataljonā, kur dienējis līdz 2003. gadam, ieņemot rotas komandiera un Operatīvās nodaļas priekšnieka amatu, no 2004. gada bija Zemessardzes 2. novada 25. Zemessardzes kājnieku bataljona Operatīvās nodaļas priekšnieks. No 2005. līdz 2009. gadam dienējis Mācību vadības pavēlniecības Nacionālajā aizsardzības akadēmijā kā Taktikas katedras vadītājs. 2009. gada septembrī iecelts Zemessardzes štāba Operatīvās plānošanas pārvaldes priekšnieka amatā. 2009. gada decembrī pulkvedis J. Gailis tika norīkots Zemessardzes komandiera rīcībā un viņam uzdots pildīt 1. ZSN komandiera amata pienākumus uz laiku. 2010. gada jūlijā viņš tika iecelts Nacionālo bruņoto spēku (NBS) militārās pārstāvniecības Briselē militārā pārstāvja vietnieka NATO amatā un pildīja šos pienākumus līdz 2013. gada jūlijam.

Militāro izglītību pulkvedis J. Gailis ieguvis Nacionālajā aizsardzības akadēmijā: 1995. gadā viņš pabeidza mobilo strēlnieku kursu, 2003. gadā — rotas komandiera kursu, bet 2005. gadā — Armijas vadības un ģenerālštāba koledžas vecākā štāba virsnieka kursu ASV. Dienesta laikā ir piedalījies divās starptautiskajās miera nodrošināšanas operācijās — Kosovā un Afganistānā.

Pulkvedis J. Gailis vairākkārt apbalvots ar NBS komandiera apbalvojumiem, to skaitā par piedalīšanos starptautiskajās operācijās. Par augsti profesionālu un priekšzīmīgu dienestu Nacionālajos bruņotajos spēkos, par drosmi un profesionālu rīcību divās starptautiskajās miera nodrošināšanas operācijās pulkvedim J. Gailim 2009. gadā piešķirts valsts apbalvojums — IV šķiras Viestura ordenis.

20. septembrī Ādažu bāzē norisinājās Sauszemes spēku kājnieku brigādes 2. kājnieku bataljona komandiera svinīgā maiņas ceremonija, kuras laikā 2. kājnieku bataljona komandiera amatā stājās pulkvežleitnants Māris Gavrilko, nomainot līdzšinējo bataljona komandieri majoru Ventu Lapsenbergu, kas dienestu turpinās nākamā Latvijas kontingenta komandiera amatā starptautiskajā operācijā Afganistānā.

Komandiera maiņas ceremonijā piedalījās NBS komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, Sauszemes spēku kājnieku brigādes komandieris pulkvedis Mārtiņš Liberts, Latvijas kontingenta Afganistānā komandieris un Pārejas atbalsta komandiera vietnieks pulkvežleitnants Reinis Baško, NBS virskapelāns Elmārs Pļaviņš, NBS virserzants Andris Griķevics, Ādažu garnizona vienību personāls un apgāde «Jumava» valdes loceklis Juris Visockis. Apgāds Afganistānā dienotajiem karavīriem bija sagatavojis īpašu pārsteigumu — mobilo bibliotēku, kurā apkopotas vispieprasītākās apgādā izdotās grāmatas.

Pulkvežleitnants M. Gavrilko bruņotajos spēkos dien kopš 1994. gada, Sauszemes spēku kājnieku brigādē — no 2008. gada. No 2012. gada novembra dienēja brigādes štāba Operatīvās un plānošanas pārvaldes priekšnieka amatā. Starptautisku dienesta pieredzi guvis 2012. gadā starptautiskajā operācijā Afganistānā — Fārijābas provinces atjaunošanas vienības komandiera vietnieka amatā. Komandējošā sastāva virsnieka dienesta pieredze iegūta kādreizējā Mobilo strēlnieku mācību centrā, dienot rotas un vada komandiera amatā. Nozīmīgs dienesta posms aizvadīts NBS komandiera īpašo uzdevumu virsnieka, kā arī Nacionālās aizsardzības akadēmijas Taktikas katedras vecākā pasniedzēja amatā. 2004. gadā absolvējis vecākā štāba virsnieka kursu Baltijas aizsardzības koledžā Tartu — Igaunijā.

No 23. līdz 25. septembrim vizītē Latvijā uzturējās Kosovas Drošības spēku ministrijas valsts sekretārs Škelzens Sulajs.

Vizītes laikā Š. Sulajs tikās ar Aizsardzības ministrijas valsts sekretāru Jāni Sārto un valsts sekretāra vietnieku nodrošinājuma jautājumos Jāni Karlsbergu. Kosovas Drošības spēku ministrijas pārstāvis apmeklēja arī Ādažu bāzi un Nacionālo bruņoto spēku Instruktoru

24. septembrī notika svinīgā 3. Zemessardzes novada (3. ZSN) komandiera maiņas ceremonija — 3. ZSN komandiera amatā stājās jūras kapteinis Rūdolfs Rudzuroga.

Jūras kapteinis R. Rudzuroga dienestu NBS uzsācis 1992. gadā kā Speciālo uzdevumu vienības Kaujas komandas grupas komandieris. Laikā no 1992. līdz 2003. gadam ieņēmis dažādus amatus Speciālo uzdevumu vienībā. No 2003. līdz 2006. gadam bijis Sauszemes spēku brigādes štāba Operatīvās nodaļas priekšnieks, bet no 2006. gada līdz 2010. gadam ieņēmis Speciālo uzdevumu vienības komandiera amatu. Savukārt no 2010. gada bijis štāba virsnieks NATO štābā Amerikas Savienotajās Valstīs.

1995. gadā R. Rudzuroga ieguva vada komandiera kvalifikāciju Nacionālajā aizsardzības akadēmijā, bet no 2004. līdz 2005. gadam mācījās ASV Jūras kājnieku universitātes Ekspedīciju karadarbības skolā. Militāro izglītību papildinājis Norvēģijā un Nīderlandē. Piedalījies starptautiskajā miera uzturēšanas operācijā.

Jūras kapteinis R. Rudzuroga vairākkārt apbalvots ar aizsardzības ministra un NBS komandiera apbalvojumiem, kā arī saņēmis Polijas bruņoto spēku bronzas medaļu un «Non-Article 5» NATO medaļu.

Līdzšinējais 3. ZSN komandieris pulkvežleitnants Andris Kniploks turpinās dienestu Zemessardzes 51. kājnieku bataljona komandiera amatā.

25. septembrī aizsardzības ministrs Artis Pabriks apbalvoja NATO spēku Eiropā virspavēlnieka vietnieku ģenerāli Ričardu Širefu ar «Atzinības goda zīmi», lai izteiktu pateicību par ieguldījumu un sniegto atbalstu Latvijas aizsardzībai un drošībai.

Ģenerālis Ričards Širefs ir devis nozīmīgu ieguldījumu Ziemeļatlantijas līguma organizācijas attīstībā un solidaritātes stiprināšanā, kā arī sekmējis un atbalstījis apmācību «Steadfast Pinnacle» un «Steadfast Pyramid» norisi Latvijā, kas ir spilgts NATO klātbūtnes apliecinājums. Ģenerālis ir arī tieši saistīts ar Latvijas pienesumu Afganistānas drošībai, ņemot vērā viņa vadošo lomu NATO operācijas īstenošanā Afganistānā.

skolu Cēsis. Amatpersonas tiekoties pārrunāja Latvijas un Kosovas divpusējās sadarbības iespējas, Kosovas eiroatlantiskās integrācijas perspektīvas un drošības spēku attīstību.

Aizsardzības ministrija kopš 2008. gada sniedz atbalstu Kosovas Drošības spēku un to ministrijas veidošanā, nosūtot ekspertus darbam NATO padomnieku grupā. Šajā grupā ar Norvēģijas finansiālu atbalstu strādā divi Aizsardzības ministrijas padomnieki juridiskajos un sabiedrisko attiecību jautājumos. Savukārt šogad aizsākās pieredzes apmaiņa rekruitēšanas un jaunsargu kustības jautājumos.

25. septembrī Gaisa spēku aviācijas bāzes Pretgaisa aizsardzības divīzions nodarbībās Ādažu poligonā pilnveidoja iemaņas, kā veikt pretgaisa aizsardzību kritiskās infrastruktūras objektam.

Pavēli par mācību uzdevuma izpildi Ādažu poligonā vienība saņēma tās pašas dienas rītā un virzījās no izvietojuma aviācijas bāzē Lielvārdē uz Ādažu poligonu, kur ieņēma pozīcijas un izvērsa divīziona komandpunktu, tuvās darbības pretgaisa aizsardzības rakešu sistēmas RBS-70 ieročus un primārās novērošanas radarus.

Šo Pretgaisa aizsardzības divīziona nodarbību uzdevums bija pārbaudīt ne tikai vienības vadības iemaņas saņemt un dot pavēli, vadīt operāciju un koordinēt uzdevuma izpildi, bet arī vingrināt divīziona apakšvienības virziņšanos uz aizsargājamo objektu un izvēršanos uzdevuma izpildei.

Ar uzdevuma izpildes gaitu un pirmajiem rezultātiem klātienē iepazīs aizsardzības ministrs Artis Pabriks un Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube.

28. un 29. septembrī Rīgas pasažieru ostā rīdīnietki un pilsētas viesi varēja apskatīt NATO Jūras pretmīnu grupas kuģus.

Pašreiz grupu veido seši kuģi: Polijas Jūras spēku kuģis «Kontradmiral Xawery Czernick», kurš ir šīs grupas flagkuģis, un mīnu meklēšanas kuģis — Beļģijas Jūras spēku kuģis «Narcis», Lgaunijas Jūras spēku kuģis «Admiral Cowan», Vācijas Jūras spēku kuģis «Dillingen», Norvēģijas Jūras spēku kuģis «Rauma» un Nīderlandes Jūras spēku kuģis «Makkum».

No 6. līdz 19. septembrim grupas kuģi piedalījās starptautiskajās jūras spēku mācībās «Northern Coasts 2013», kas notika Baltijas jūras dienvidu un centrālajā daļā.

NATO 1. pastāvīgā jūras pretmīnu grupa, kas izveidota 1973. gadā, ir viena no divām alianses jūras komponenta daudznacionālajām vienībām, kas izveidota mīnu iznīcināšanas operācijām un NATO Reaģēšanas spēku sastāvā ir spējīga nekavējoties veikt operācijas jebkurā vietā.

Arī vairāki Latvijas Jūras spēku flotiles kuģi ir bijuši iekļauti NATO 1. pastāvīgajā jūras pretmīnu grupā. 2006. gadā šīs grupas sastāvā tika iekļauts kuģis «Namejs», 2008. gadā — «Imanta», bet 2009. gadā tās sastāvā darbojās kuģis «Tālvāldis».

Ziņas apkopojusi Laura Dūša.
Foto — Gatis Dieziņš un Normunds Mežiņš.

27. septembrī Aizsardzības ministrijā norisinājās Atvērto durvju diena. Tās laikā bija iespēja tikties ar aizsardzības ministru Arti Pabriku, kas pastāstīja par mūsdienu drošības izaicinājumiem, un Leipcigas universitātes profesoru Diteru Šulcu, kurš uzstājās ar lekciju par politisko izglītību demokrātijā. Interesentiem bija iespēja noskatīties prezentāciju par darbu Aizsardzības ministrijā un dienestu Nacionālajos bruņotajos spēkos, kā arī piedalīties diskusijā par aizsardzības jomas aktualitātēm.

Šajā dienā ministrijā viesojās politikas zinātnes, starptautisko attiecību un diplomātijas studenti, kā arī Nacionālās aizsardzības akadēmijas kadeti. Atvērto durvju dienas pasākums notika arī Latvijas Kara muzejā un Jūras spēku flotilē, kas piedāvāja apskatei kuģus Rīgā un Liepājā.

1. oktobrī notika NBS konference, kurā bruņoto spēku vienību pārstāvjiem bija iespēja klātienē uzdot jautājumus aizsardzības ministram Artim Pabrikam, Aizsardzības ministrijas (AM) valsts sekretāram Jānim Sārtam un NBS komandierim ģenerālleitnantam Raimondam Graubem. Aizsardzības ministrs informēja, ka AM nākamā gada budžets ir mērenas attīstības budžets. Tā izdevumi 2014. gadā plānoti 225,68 miljonu eiro jeb 158,6 miljonu latu apmērā.

Jaunajām politikas iniciatīvām papildus piešķirtais finansējums ministrijai iecerēts 16 miljoni eiro (11,2 miljoni latu). Prāvākā summa — 3,28 miljoni eiro (2,3 miljoni latu) — plānoti NATO izcilības centra izveidei stratēģiskās komunikācijas jautājumos Latvijā. 2,2 miljonus eiro (1,56 miljonus latu) paredzēts tērēt NBS Sauszemes spēku kājnieku brigādes mehanizācijai, 2,9 miljonus eiro (2 miljonus latu) — gaisa telpas novērošanas sistēmas uzstādīšanai, 886 964 eiro (623 361 latu) — mēneša darba algas izlīdzināšanai, 1 400 881 eiro (984 544 latus) — Zemessardzes spēju stiprināšanai un efektīvas rezervju sistēmas pilnveidošanai, bet 876 183 eiro (615 784 latus) — valsts kiberdrošības stiprināšanai.

No 7. līdz 11. oktobrim NATO Zinātnes un tehnoloģiju organizācijas Pielietojamo tehnoloģiju kolēģijas rudens darba sesijā Rīgā pulcējās ap 320 zinātnieku no NATO un partnervalstīm. Viņu darba lauks ir mehāniskās sistēmas, struktūras un materiāli, dzinēji un enerģētika, sistēmu efektivitāte, vadība un kontrole, kā arī citas jomas. Rīgā viņi strādāja 20 dažādās tehnoloģiju pētījumu grupās un divos semināros.

Rudens sesija un tās pasākumi tika rīkoti sadarbībā ar Rīgas Tehnisko universitāti.

Pielietojamo tehnoloģiju kolēģija ir vislielākā, un tajā Latvija piedalās visaktīvāk — mūsu pārstāvji rezerves pulkvežleitnants Tālis Blūmfelds un Dr. Agris Nikitenko darbojas tehnoloģiju pētījumu grupās par robotizētām autonomām platformām un bezpilota lidaparātiem.

NATO Zinātnes un tehnoloģiju organizācijā ir sepiņas kolēģijas, un katru no tām veido NATO dalībvalstu pārstāvji, kā arī augsti kvalificēti zinātnieki un citi eksperti. Kolēģijas sadarbojas ar aizsardzības un militāro tehnoloģiju attīstībā iesaistītajām institūcijām un organizācijām, kā arī NATO institūcijām.

Jaunu ideju pilnveidošana ir ļoti svarīgs NATO uzdevums

«Tēvijas Sargs» šā gada 20. septembrī uz sarunu aicināja NATO Transformācijas pavēlniecības komandiera vietnieku **ģenerāli Mirko Dzuljāni**

No 16. līdz 27. septembrim Sabiedroto spēku augstākā virspavēlniecība Eiropā (*Supreme Headquarters Allied Powers Europe, SHAPE*) Rīgā rīkoja mācības «*Steadfast Pyramid 2013*» un «*Steadfast Pinnacle 2013*».

Šogad jau trešo reizi notika šīs mācības, kas fokusējās uz komandieru un augstākā līmeņa virsnieku apmācību no NATO komandstrukturām, NATO spēku strukturām un NATO Reaģēšanas spēku dalībvalstīm, tādējādi apliecinot stratēģisko partnerību starp sabiedrotajiem un ciešo saikni starp NATO un Latviju. Vingrinājumu galvenais mērķis — uzlabot vadības un kontroles prasmes, plānojot, sagatavojot un īstenojot operācijas.

Vingrinājumu laikā tika izspēlēts scenārijs par reaģēšanu krīzes situācijā, kas nav saistīta ar Vašingtonas līguma 5. pantu. Mācību dalībniekiem (kopškaitā vairāk nekā 50 no 14 dažādām valstīm) tā bija iespēja autentiskā vidē pārbaudīt plānošanas procedūru efektivitāti. Vingrinājumā piedalījās ne tikai NATO valstu pārstāvji, bet arī programmas «Partnerattiecības mieram» valstu pārstāvji.

«*Steadfast Pyramid 2013*» galveno uzmanību pievērša komandieru lomai operacionālās plānošanas un lēmumu pieņemšanas situācijās, savukārt «*Steadfast Pinnacle 2013*» — komandieru lomai operacionālajā līmenī.

NATO regulāri rīko mācības, lai uzlabotu operacionālās spējas, gatavību un procedūru standartizāciju, kā arī apliecinātu savas spējas un efektīvu spēku integrāciju. Tā kā Starptautisko drošības atbalsta spēku operācija Afganistānā tuvojas noslēgumam, NATO būs arvien vairāk jāpalaujas uz mācībām, lai uzlabotu savstarpējo sadarbību, izvērtētu transformācijas sniegtās iespējas un uzturētu savietojamību augstā līmenī, kā arī veicinātu NATO spēku sadarbības iniciatīvu (*Connected Forces Initiative*) dalībvalstu un partnervalstu vidū, atbalstot apmācību programmas.

Vingrinājumi «*Steadfast Pyramid*» un «*Steadfast Pinnacle*» pirmo reizi Latvija tika rīkoti 2011. gadā. Saskaņā ar Latvijas un NATO Transformācijas pavēlniecības vienošanos šīs mācības tiks organizētas Latvijā līdz 2016. gadam. Mācību laikā Latvija attīsta operacionālās spējas kā uzņemošā valsts, turklāt tā ir lieliska iespēja sadarboties ar citām NATO dalībvalstīm un partnervalstīm. Vingrinājumi norisinājās Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā Rīgā.

Līga Lakuča

Foto — Normunds Mežiņš.

— Pirms pāris nedēļām jūs tikāt apstiprināts NATO Transformācijas pavēlniecības komandiera vietnieka amatā. Vai varat raksturot izvēlētas prioritātes savos darba pienākumos?

— Esmu savīļņots par jaunajiem darba pienākumiem. NATO Transformācijas pavēlniecība (ACT) ir ļoti sarežģīta stratēģiska pavēlniecība, jo tā ir iesaistīta ļoti daudzās NATO aktivitātēs. ACT ir arī svarīga loma tajā, kāda būs alianse nākotnē. Par prioritātēm — šeit ir daudz iespēju, kur es varu likt lietā savu pieredzi un būt noderīgs. Manu darbu nosaka NATO prioritātes, piemēram, Spēku sadarbības iniciatīva, aizsardzības plānošana, viedā aizsardzība, sadarbība ar partnervalstīm, sadarbība ar industrijas pārstāvjiem un akadēmisko personālu, t.sk. saistībā ar tehnoloģiju attīstību. Šajā amatā būšu ļoti aizņemts, jo redzu, cik nodarbināts ir mūsu štāba personāls.

— Kā jūs raksturotu Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā Rīgā organizētos vingrinājumus «*Steadfast Pyramid 2013*» un «*Steadfast Pinnacle 2013*»? Kas, jūsu prāt, ir izdevies, un kas būtu jāuzlabo?

— No redzētā un speciālistu teiktā varu secināt, ka šie vingrinājumi patiešām ir ļoti svarīgi. Šodien man bija iespēja aprunāties ar dažiem dalībniekiem. Pirmajā nedēļā notiek štāba līmeņa vecāko virsnieku mācības, nākamnedēļ mācības notiks augstākā līmeņa virsniekiem. Mācībās gūta pieredze ir nozīmīga. Uzskatu, ka tā ir unikāla iespēja organizēt kopējas vecāko un augstāko virsnieku mācības, lai praksē izmantotu apgūto teoriju un taktiku, kā arī kopā darbotos plānošanas procesā. Diemžēl mēs, galvenajos štābos dienšie karavīri, bieži vien esam tik aizņemti ar ikdienas uzdevumiem, ka neatliek laika šādu vajadzīgu pasākumu organizēšanai. Tāpēc šīs mācības ir jāturpina, un, manuprāt, nākotnē tieši apmācību un dažādo vingrinājumu loma pieaugs.

— Vai šie vingrinājumi iederas Spēku sadarbības iniciatīvā?

— Tie ir viena no šīs iniciatīvas sastāvdaļām. Spēku sadarbības iniciatīva ir ļoti sarežģīts process, un mums ir jādara viss iespējama, lai jo labāk izmantotu esošās iespējas. Tāpēc šīs mācības un jebkuri citi līdzīgi pasākumi ir apsveicami, jo tie uzlabo sagatavotību un nodrošina mūsu gatavību nākotnē. Tieši tas arī ir Spēku sadarbības iniciatīvas pamatā — kopīgi izmantot to, ko mēs, iespējams, jau darām individuāli, atsevišķu dalībvalstu līmenī. Tādējādi iegūstam visaptverošu metodi, ko tālāk izmantot visa NATO personāla apmācībā un izglītībā.

— Latvija ir pieteikusies Rīgā izveidot NATO izcilības centru stratēģiskās komunikācijas jautājumos. Vai NATO izcilības centru loma personāla apmācību un izglītošanas jomā ir būtiska?

— Tiem ir ļoti svarīga loma. Bet vispirms atbildēšu par stratēģisko komunikāciju. Visas mūsu līdzšinējās darbības un operācijas ir pierādījušas stratēģiskās komunikācijas būtisko nozīmi, tāpēc šim jautājumam ir jāpievērš īpaša uzmanība. Jāizlemj, vai mums būtu nepieciešams izveidot mācību programmu, lai paredzētu, ko darīt un kā labāk rīkoties nākotnē.

Izcilības centra izveide var nodrošināt šādas iespējas. Uzskatu, ka mums vajag izveidot attiecīgu mācību programmu un uzsākt personāla izglītošanu un apmācību, lai nākotnē to iesaistītu šajā jomā. ACT tiešām atzinīgi vērtē Latvijas priekšlikumu par šāda veida izcilības centra izveidi un pilnībā atbalsta šo ieceri. Mēs sadarbojamies ar Latvijas Aizsardzības ministriju, un, manuprāt, tagad ir īstais brīdis šāda izcilības centra izveidei. Jaunveidojamais centrs, līdzīgi kā visi pārējie NATO izcilības centri, ļaus sadarboties mūsu personālam dažādo aktivitāšu nodrošināšanā Spēku sadarbības iniciatīvas ietvaros, it īpaši saistībā ar apmācību, eksperimentiem un jaunu ideju ģenerēšanu. Jaunu ideju pilnveidošana ir ļoti svarīgs NATO uzdevums.

— Pagājušā gada oktobrī ACT no Sabiedroto spēku augstākās virspavēlniecības Eiropā pārņēma militāro mācību plānošanu un izpildi. Kādi uzlabojumi ir sagaidāmi?

— Tas bija liels un sarežģīts uzdevums. Mana amata priekšgājējs un šajā procesā iesaistītais personāls ir paveikuši milzu darbu. Un jau tagad ir redzami labi rezultāti, jo viena struktūrvienība — ACT — ir atbildīga par militāro mācību sagatavošanu, plānošanu un realizēšanu, kā arī pārrauga militārās izglītības jautājumos NATO. Mēs cieši sadarbojamies ar Sabiedroto spēku operāciju pavēlniecību, jo viņi ir tie, kas apmācības procesā iegūtās zināšanas un pieredzi izmanto starptautiskajās operācijās. Manuprāt, tas bija labs lēmums, un mēs esam uz pareizā ceļa. **IS**

Par NATO izaicinājumiem un nākotni

NATO Sabiedroto spēku augstākās virspavēlniecības Eiropā (SHAPE) komandiera vietnieks ģenerālis Ričards Širefs — šā gada 26. septembrī intervijā «Tēvijas Sargs»

Līga Lakuča

Foto — Gatis Dieziņš.

— Latvijā daudz tiek runāts un diskutēts par Krievijas un Baltkrievijas kopīgajām militārajām mācībām «Zapad 2013». Kāds ir jūsu viedoklis par šīm mācībām?

— Manuprāt, «Zapad» militārās mācības ir tieši tādas, kādas jebkuras valsts bruņotie spēki jebkur vēlētos organizēt. To pamatā ir kopīgo kaujas gatavības spēju pārbaude — tā ir parasta apmācība. Tas ir pavisam ierasti, ka laikā, kad armija un bruņotie spēki nav iesaistīti operācijās, tiek organizētas apmācības — tieši tā mēs visi rīkojamies. Tāpēc es neuzskatu, ka šīs mācības būtu kaut kas ārkārtējs. Krievijas pārstāvji ir ar mums bijuši ļoti atklāti, viņi mūs ir informējuši par šo mācību mērķi un apmēriem. NATO pārstāvji tika uzaicināti novērot šo mācību norisi, un NATO šo uzaicinājumu ir pieņēmusi, tāpēc es tiešām neredzu iemeslu, lai satrauktos par «Zapad» mācībām.

— Aktuāls ir arī Sīrijas konflikts. Kā jūs redzat NATO lomu Sīrijā?

— NATO, protams, uzsāks militārās operācijas tikai tad, ja Ziemeļatlantijas padomē alianses politiskā vadība būs pieņēmusi atbilstošus lēmumus. Līdz šim NATO, ņemot vērā Turcijas lūgumu, ir atbalstījusi Turcijas gaisa telpas aizsardzību, Turcijas dienvidos izvietojot pretraķešu aizsardzības sistēmas «Patriot» baterijas. Līdz turpmākajiem Ziemeļatlantijas padomes lēmumiem NATO neplāno paplašināt savu iesaisti šajā konfliktā. Pašreiz es Sīrijas konflikta attīstībā pieļauju visdažādākās iespējas.

— Nākamo jautājumu vēlos uzdot saistībā ar Starptautisko drošības atbalsta spēku misiju Afganistānā. Ko NATO sagaida no dalībvalstīm pēcmisijas periodā? Kādi, jūsuprāt, ir galvenie jautājumi un problēmas, ar ko NATO būs jāsaskaras, un kādi stratēģiskie risinājumi būtu vajadzīgi, lai pārvarētu šos izaicinājumus un izmantotu nākotnes drošības vides iespējas?

— Pēc ISAF misijas mūsu galvenais uzdevums būs nodrošināt Afganistānas turpmāko stabilitāti. ISAF operācija, par spīti visiem izaicinājumiem, attīstās pareizajā

virzienā — Afganistānas Nacionālie drošības spēki jau kontrolē situāciju valstī, taču tiem joprojām ir nepieciešams atbalsts. Arī nākotnē būs jāturpina sniegt tiem vajadzīgo mācību atbalstu un padomu. Mēs, protams, nelolojam ilūzijas, ka nemieri Afganistānā uzreiz izbeigsies, ka tie neturpināsies pēc 2014. gada, proti, pēc ISAF misijas beigām. Afganistānas Nacionālo drošības spēku uzdevums ir nodrošināt, lai šie nemieri nerādītu eksistenciālus draudus Afganistānas valdībai. NATO un starptautiskajai sabiedrībai ir jāturpina sniegt tiem atbalsts. Līdz ar to pašreiz saskaņā ar alianses politiku mēs veicam plānošanas darbus.

Jautājums, ko NATO sagaida no dalībvalstīm? Kā NATO grupas Sabiedroto spēku augstākās virspavēlniecības Eiropā vadības grupas amatpersona, kas ir atbildīga par līdzekļu piesaisti operācijām, es regulāri sazinos ar visu NATO valstu bruņoto spēku komandieriem un tām NATO partnervalstīm, kuras piedalās ISAF misijā Afganistānā, un aicinu sniegt Afganistānai vajadzīgo atbalstu. Šajā kontekstā tas nozīmē — karavīru nosūtīšanu uz Afganistānu, lai spētu nodrošināt šīs operācijas īstenošanu.

— Kāds, jūsuprāt, Afganistānai ir visvajadzīgākais atbalsts?

— Mēs plānojam atbalstīt Afganistānas armijas un Afganistānas policijas apmācību organizēšanu, sniegt konsultācijas, kā arī padomus Aizsardzības ministrijas un Iekšlietu ministrijas amatpersonām Kabulā, lai

paaugstinātu šo ministriju spējas tām paredzēto uzdevumu izpildē. Uzskatu, ka šo ministriju amatpersonu konsultēšana būs mūsu operācijas galvenais uzdevums. Protams, ir svarīgi, lai konsultācijas tiktu sniegtas atbilstošā līmenī. Par šiem jautājumiem joprojām diskutējam. Esmu pārliecināts, ka mums izdosies radīt spēcīgu misiju, kas spēs sniegt Afganistānas Nacionālajiem drošības spēkiem nepieciešamo palīdzību.

— Kāds ir jūsu skatījums par NATO Reaģēšanas spēku (NRF) tālāko apmācību un sertifikāciju? Vai tā varētu tikt īstenota, izmantojot NATO Spēku sadarbības iniciatīvu?

— Manuprāt, tas patiešām ir svarīgs uzdevums. Vairākums NATO amatpersonu, arī es to skaitā, ir pārliecināti, ka līdz ar ISAF misijas pabeigšanu 2014. gada nogalē varētu beigt pastāvēt arī NATO spēku struktūra, kas pirms diviem gadu desmitiem tika radīta, lai spētu nodrošināt mūsu karavīru dienestu un atbalsta funkcijas ilgstošās NATO operācijās. Mēs esam pieredzējuši vairāku gadu operācijas Balkānos, pēc tam dažas valstis piedalījās Irākas misijā un visbeidzot visas NATO valstis ir piedalījušās misijā Afganistānā.

Kāda būs alianses nākotne? NATO vispirmām kārtām ir nepieciešams koncentrēties uz aizsardzības spējām atbilstoši 21. gadsimtam, kā arī uz drošību, lai mūsdienu pasaulē mēs būt gatavi risināt problēmu,

Turpinājums 6. lpp.

Sākums 5. lpp.

kas radusies kādā tālā zemē. Atbilde, manuprāt, ir būt apmācītiem un sagatavotiem novērst problēmu brīdī, kad tā ir tikko parādījusies, pirms tā pāraug krīzē. Tāpat mums ir jābūt gataviem atbilstoši reaģēt uz iespējamām krīzēm NATO dalībvalstu teritorijā vai ārpus tās — NATO stratēģiski svarīgās pasaules vietās. Šo uzdevumu veikšanai ir nepieciešamas spēcīgas un uzticamas rezerves, tāpēc mums ir jāpilnveido NATO Reaģēšanas spēku kaujas gatavība. Es uzskatu, ka aliansei ir vitāli svarīgi nodrošināt NATO dalībvalstu kopīgo militāro spēku — NATO Reaģēšanas spēku — mācības. Tieši tāpēc ir būtiski, lai dalībvalstis uzņemtos saistības par bruņoto spēku karavīru un atsevišķu vienību iesaistīšanu NRF apmācībās un rotācijā.

— Laikā, kopš jūs esat *SHAPE* komandiera vietnieka amatā, ir notikušas daudzas pārmaiņas. Kā jūs vērtējat šajā amatā paveikto? Vai, raugoties no šodienas skatpunkta, ir lietas, kurās būtu bijis iespējams citāds risinājums?

— Līdz brīdim, kad es šo amatu atstāju nākamā gada marta nogalē, tie būs bijuši gandrīz trīs aizraujoši darba gadi. Protams,

visu šo laiku raksturo nepārtrauktas operācijas. Atceros savu pirmo darba dienu šajā amatā, kad Ziemeļatlantijas padomē tika apspriesta lidojumu aizlieguma zonas noteikšana virs Libijas. Manuprāt, visi pamanīja NATO stingro lēmumu par šīs operācijas īstenošanu saskaņā ar ANO Drošības padomes rezolūciju. Šī operācija bija veiksmīga, par spīti noteiktajiem ierobežotajiem uzdevumiem jau sākumā. Manuprāt, ir skaidri redzams, ka mūsdienu sarežģītajā pasaulē ikvienam lēmumam, kas pieņemts, lai atrisinātu kādu konkrētu problēmu, neizbēgami nākotnē var izveidoties pakārtota ietekme vairākos līmeņos, ko sākotnēji diemžēl nav iespējams paredzēt.

Uzskatu, ka Afganistāna ir bijis otrs būtiskākais manā ikdienas darbā risināmais jautājums. Ja pavērtējam, kādā situācijā atradāmies Afganistānā 2010. gadā un arī 2011. gada sākumā, diez vai tajā laikā kāds no mums varēja iedomāties, ka Afganistānas Nacionālajiem drošības spēkiem līdz šodienai patiešām izdosies tādā līmenī uzlabot savas spējas. Protams, mans optimisms neaizēno daudzas ikdienas problēmas, ko mēs cenšamies kopīgi risināt. Tāpat kā šīs operācijas traģiskos meslus — asinis. Visas Afganistānas misijā iesaistītās valstis ir cietušas smagus zaudējumus. Protams, afgāņi ir cietuši visvairāk, un šie

zaudējumi joprojām turpinās. Tomēr operācija attīstās pareizajā virzienā, un es domāju, ka tas ir labs alianses spēka apliecinājums.

Runājot plašāk, ikviens, kam ir bijusi iespēja dienēt NATO štābos, nevar palikt vienaldzīgs, redzot šīs organizācijas 28 dalībvalstu sasniegumus, jo kopīgi ir izveidota pasaules vēsturē spēcīgākā alianse, un šīs izjūtas mani pavadīs arī nākotnē. NATO ir jāsaduras ar dažādiem izaicinājumiem, un mēs esam labi informēti par nemitīgo, jo īpaši Eiropas valstu, nepietiekamo aizsardzības finansējumu un tādējādi palielināto atkarību no ASV. Manuprāt, tas vēlreiz apliecina, ka Eiropas valstīm ir jāatrod iespējas, kā palielināt savu aizsardzības budžetu, lai ļautu amerikāņiem ieguldīt līdzekļus citās stratēģiski svarīgās jomās.

Kopumā vēlos teikt, ka NATO Sabiedroto spēku augstākās virspavēlniecības Eiropā komandiera vietnieka amats ir liela privilēģija un liels prieks. Vislielāko gandarījumu un ļoti bagātinošu pieredzi esmu guvis, iepazīstot dažādo NATO dalībvalstu pārstāvjus. Sava dienesta laikā jau trešo reizi esmu Latvijā. Rīga ir apburoša pilsēta, un Latvija ir ļoti viesmīlīga valsts ar brīnišķīgiem cilvēkiem — tā ir vieta, kuru es vēlos apmeklēt arī turpmākajos gados. **ES**

Tulkotājs NBS rezerves vlt. **Kārlis Līdaks.**

3. oktobrī Līvberzes stacijas tuvumā esošajā poligonā notika «Latvijas dzelzceļa» (LDz) civilās aizsardzības mācības. Mācībās tika imitēta kravas vagona apgāšanās, bīstamas kravas izplūšana un aizdegšanās, kā arī ugunsgrēka dzēšana ar helikoptera un speciālās smagās tehnikas palīdzību. Šis bija līdz šim vērienīgākās LDz organizētās šāda veida mācības. Mācību mērķis bija iepazīties ar dienestu sadarbību ārkārtas stāvokļa gadījumos un izvērtēt iespējas pilnveidot šo sadarbību nākotnē.

Satiksmes ministrs Anrijs Matīss un aizsardzības ministrs Artis Pabriks atzinīgi novērtēja visu iesaistīto glābšanas un avārijas seku likvidācijas dienestu darbu.

Artis Pabriks uzsvēra: «LDz ir nozīmīga loma kā valsts ekonomikā, tā valsts aizsardzībā. Esmu gandarīts par to, ka esam attīstījuši veiksmīgu sadarbību gan tranzīta jomā, gan apmācībā, gan koordinēti strādājot pie civilu krīžu novēršanas. Šīs dienas mācības ir apliecinājums iesaistīto dienestu profesionalitātei, bet jācer, ka tādas situācijas nekad nenotiks.»

IGAUNIJAS ŪDENOS APGŪST DZIĻŪDENS NIRŠANU

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš.

Latvijas Nacionālo bruņoto spēku ūdenslīdzī un viņu sagatavošanas programma Jūras spēku mācību centra Ūdenslīdzī mācību daļā (JSMC ŪMD) ir augstu novērtēti gan Baltijā, gan citur pasaulē. Lai iespējami labi apgūtu teorētiskās un praktiskās zināšanas, ūdenslīdzī mācās ne vien Latvijā, bet arī kaimiņos, Igaunijā, kur Tallinas tuvumā apgūst dziļūdens iegremdēšanās prasmes.

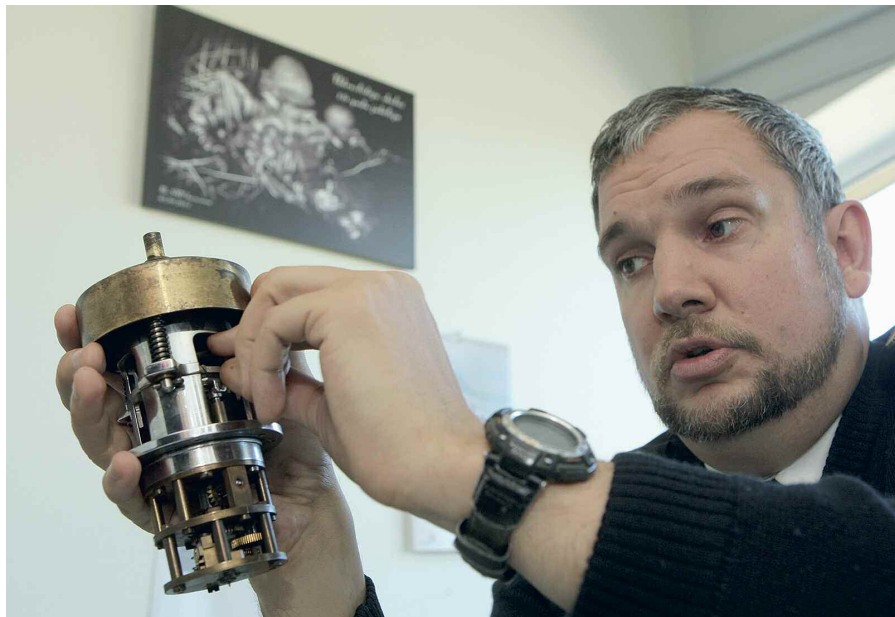
Visiem vienāds standarts

Ūdenslīdzī apmācība Liepājā progresē ar katru gadu, un JSMC ŪMD pasniedzēju lielākais pluss ir spēja domāt ārpus noteiktajiem standartiem, nepieciešamības gadījumā katrai problēmai atrodot savu, bieži vien inovatīvu risinājumu. No 2011. gada Latvija pārgāja uz jaunajiem NATO standartiem ūdenslīdzī sagatavošanā. Arī ŪMD būtiski mainīja līdz šim izmantoto Zemūdens nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas operatora kursa saturu, papildinot to ar jauniem materiāliem un zināšanām, stāsta JSMC ŪMD priekšnieks komandleitinants Jurijs Timofejevs. Kurss kļuvis komplicētāks, arī tajā gūtās zināšanas ir vispusīgākas.

Pie kursa programmas maiņas JSMC ŪMD speciālisti strādāja jau kopš 2010. gada, un izmaiņas nākušas tikai par labu. «Tagad NATO valstis ir vienojušās par vienotu standartu. Iepriekš katra valsts prasības traktēja pēc saviem standartiem, līdz ar to sagatavotības līmenis bija ļoti dažāds. Tagad ir skaidri definēts obligātais minimums, kas jāzina ūdenslīdzījam — atminētājam.»

Labākas zināšanas, pilnīgāka prakse

Kursa norises laiks ir pagarināts no četriem līdz septiņiem mēnešiem. Iepriekšējā kursa ietvaros JSMC ŪMD gatavoja ūdenslīdzī, kuri var veikt visus nepieciešamos darbus līdz 55 m dziļumā, strādājot ar gaisa reģenerācijas aparātu, izņemot munīcijas neitralizēšanu, bet pēc reformas NATO vajadzībām tiek gatavoti pilna profila atminētāji, kas var arī neitralizēt atrastās sprāgstvielas. JSMC ŪMD speciālisti bijuši ļoti ieinteresēti mainīt programmu, jo tas dod iespēju augt un attīstīties.

JSMC ŪMD priekšnieks komandleitinants Jurijs Timofejevs rāda nesenu atradumu — lieliski saglabājušos vācu kuģu mīnas detonēšanas mehānismu.

«Mēs savā ikdienas darbā diezgan daudz eksperimentējam un cenšamies neseķot dogmām. Neskatoties uz krīzi, mēs nestāvējam uz vietas, bet attīstāmies. Manuprāt, tas nav tik daudz saistīts ar pieejamajiem resursiem, bet vairāk ar skolā strādājošo cilvēku zināšanām un gatavību ieguldīt savu darbu un idejas,» uzskata Jurijs Timofejevs. Izrādās, ka, piemēram, Norvēģijā, kas daudz palīdzējusi JSMC izveidē Liepājā, šāda līmeņa kursu vēl nav un norvēģi sūta savus speciālistus mācīties uz ASV.

Par jauno apmācību programmu ir gandarīts arī seržants Aleksandrs Parfjonovs, kas kā instruktors strādāja ar pēdējā kursa kursantiem. «Kursantu profesionalitāte būtiski mainās. Agrāk mēs varējām kursantiem iemācīt tikai bāzes elementus, tikai parādījam ceļu, pa kuru viņiem tālāk jāiet. Tagad mums ir iespēja visu apgūt līdz sīkumiem.» Turklāt jaunais kurss paver iespēju izmēģināt daudz jauninājumu un citas metodes — izrādās, ūdenslīdzī darba joma mainās gandrīz tikpat strauji kā IT nozare.

Akcentē kvalitāti

JSMC ŪMD nupat noslēdzies jau otrais padziļinātais kurss — 26. septembrī skolu absolvēja astoņi ūdenslīdzī, pieci no Latvijas un trīs — no Igaunijas. Katru gadu šādu kursu JSMC nevar atļauties organizēt — tas

ir pārāk garš un prasa visus centra resursus. Taču uzņemtas saistības JSMC izpilda un dara to ar ļoti labiem rezultātiem. «Mēs vairāk orientējamies uz kvalitāti, nevis kvantitāti. Un ar kvalitāti viss ir kārtībā — to apliecina citu valstu interese par iespējām

Seržants Aleksandrs Parfjonovs jaunā kursa laikā var sniegt topošajiem ūdenslīdzījiem daudz pamatīgākas zināšanas.

Turpinājums 8. un 9. lpp.

Sākums 7. lpp.

mācīt savus ūdenslidējus pie mums,» uzsver komandleitinants. Katrā gadījumā JSMC prioritāte ir militāro ūdenslidēju sagatavošana Baltijas valstu vajadzībām.

Veidojot padziļināto kursu, klāt nākušas vairākas būtiskas mācību sastāvdaļas, tostarp atrastās municijas neitralizācijas procedūras, ieroču uzbūve un to kaujas lietojuma loģika. Šīs zināšanas palīdz rast atbildi, kā vislabāk neitralizēt atrasto bruņojumu. Līdz četrām nedēļām paplašināta arī iegremdēšanās prasmju apgūšanas programma. Nobeiguma eksāmenā kursantiem jāizmanto visas iegūtās zināšanas un prasmes, lai izpildītu vienota scenārija uzdevumus, kuri maksimāli pietuvināti reālajām situācijām, arī starptautiskajās operācijās iespējamajām.

Labākā sala Igaunijā

Lai kursanti varētu apgūt dziļūdens iegremdēšanos dabiskos apstākļos, daļa praktisko nodarbību notiek Igaunijā, Tallinas apkaimē.

«Mums Latvijā ir grūtības ar iegremdēšanos dziļāk par 30 metriem. Ap Liepāju nav īsti piemērotas akvatorijas, tāpēc jāiet diezgan tālu jūrā, lai atrastu atbilstošas vietas. Taču ir vēl kāda nianse — ja mēs šādu vietu atrodam, atklātā jūrā strādāt ļoti bieži traucē vējš,» skaidro Jurijs Timofejevs.

Kursa laikā katra diena ir zelta vērtē, jo dziļūdens niršanai piemērotā sezona Baltijā nav pārāk gara. Protams, militārajam ūdenslidējam jābūt gatavam strādāt jebkādos laika apstākļos, taču tiši pakļaut kursantus riskam nav prāta darbs. Lai apmācību procesā veltītu nezaudētu laiku, risinājums rasts Igaunijā. «Tur ir vieglāk aizsniegt dziļumi, kas atrodas daudz tuvāk krastam. Parasti niršana notiek ap Naisāres salu, kur vienmēr kādā pusē var atrast aizvēju un piemērotus apstākļus darbam. Tā mēs nezaudējam ne mirkli, turklāt vingrinājumiem vienmēr ir augsta kvalitāte,» uzsver JSMC ŪMD priekšnieks.

Citviet pasaulē dziļūdens niršanu trenē arī iekštelpās, t. s. niršanas kolonnā, taču Baltijas valstīs tādas nav. Jurijs Timofejevs gan uzskata, ka ir daudz labāk, ja kursanti mācās pēc iespējas dabiskākos apstākļos.

Godpilns uzdevums

Arī šogad niršanas treniņu laikā mūsu ūdenslidējiem veicās — laiks bijis lielisks un treniņu programmu izdevies teicami izpildīt. Taču šoreiz papildus mācību uzdevumiem mūsu ūdenslidējiem bija vēl kāda godpilna misija — ūdenslidēji devās ekspedīcijā uz Somu līci nogrimušo Latvijas Kara flotes pirmo flagkuģi «Virsaiti», lai dzelmē pie kuģa vraka noliktu piemiņas plāksni.

Doma par šādu ekspedīciju radusies ap tuveni pirms diviem gadiem. Lai gan «Virsaitis», tāpat kā pārējie Latvijas Kara flotes kuģi un zemūdenes, tika ieskaitīts Padomju Savienības kara flotes sastāvā, tā apkalpē vēl bija vairāki latvieši. 1941. gada 2. decembrī, evakuējot padomju armijas daļas no Hanko pussalas karabāzes, kuģis sadūrās ar minu un nogrima. «Virsaīša» vraks ir viena no nozīmīgākajām Latvijas Kara flotes relikvijām, tāpēc uzdevumam apmeklēt kuģa atliekas bija arī liela patriotiska nozīme.

Lai uzdevumu sekmīgi izpildītu, tika risināti dažādi organizatoriski jautājumi, īpaši ņemot vērā līdzekļu ekonomiju. «Sākumā domājām ekspedīciju apvienot ar kādām mācībām, taču tās šogad pārsvarā notika gada pirmajā pusē. Savukārt niršanas apstākļi pavasarī ūdenslidējam var būt diezgan traumējoši — strādāt, protams, var, taču aukstums par labu nenāk. Tā kā šis uzdevums nebija jāizpilda noteiktā laikā, nolēmām ekspedīciju apvienot ar dziļūdens niršanas apmācībām Tallinā,» stāsta JSMC ŪMD priekšnieks.

Ekspedīcijas dalībniekiem nācies radoši risināt ekipējuma problēmas — plānotajā pasākuma laikā nav bijis iespējams tehniski un organizatoriski nodrošināt pašiem savu reģenerācijas aprīkojumu, jo tas atradies apkopē Lielbritānijā un dažādu procedūru dēļ saņemšana aizkavējusies. Jurijs Timofejevs piedāvājis savu risinājumu, ko apguvis kursos Francijā. «Es ieteicu nirt ar miksētajām gāzēm atklātā cikla elpošanas aparātos, kas ir ierasta metode civilajā praksē. Šo metodi apguvām kursos Francijā, un šoreiz tā mums noderēja.» Šaubas gan bijušas, jo Vidusjūra diezgan būtiski atšķiras no Bal-

tijas jūras. Domājot par tehnisko drošību, nav bijis skaidrs, vai iekārtas izturēs paredzamo slodzi tik dziļas iegremdēšanās laikā. Tāpēc pirms došanās uz Igauniju Liepājā ūdenslidēji veikuši testus 40—70 m dziļumā, apgūstot paredzamās tehniskās procedūras. Viss strādājis lieliski. Nekādu šaubu vairs nebija — izeja bija atrasta.

Kā viss norisinājās

Gatavošanās ekspedīcijai uz «Virsaiti» notika līdztekus kursa mācību procesam. Dziļūdens speciālisti tika izraudzīti JSMC ŪMD. Iegremdēšanos pie «Virsaīša» veica J. Timofejevs, kapteinleitinants Onils Marcinkus, kapteinleitinants Voldemārs Parolis, seržants Gatis Osvalds, seržants Aleksandrs Parfjonovs un kaprālis Armands Tamanis. Adaptācijas posmam beidzoties, operācija notika no 2. līdz 5. septembrim. Jūras spēku flotiles kuģis M08 «Rūsiņš» kalpoja kā platforma, no kuras ūdenslidēji iegremdējās.

«Divas dienas lokalizējām vietu, kur nogādāt piemiņas plāksni. Veicām arī visus darbus, lai neatstātu nekādas savas klātbūtnes sekas — lai nepaliktu troses un citas inventāra atliekas. Būtībā viss notika tāpat kā treniņā, tikai redzamība bija ļoti slikta — pirmajā dienā varējām kaut ko saskatīt tikai metra attālumā, tādos apstākļos var viegli sabojāt ekipējumu. Arī pats kuģis un tā apkārtnē ir diezgan bīstami ūdenslidējiem — visapkārt ir daudz vecu tiklu atlieku, kas nepieredzējušākam nirējam var sagādāt lielas problēmas,» atceras komandleitinants. Taču pasākumā iesaistīto instruktoru sagatavotības līmenis un pieredze bijusi pietiekama, lai darbu laikā nerastos ne mazākā pamata bažām, un viss izpildīts ļoti precīzi. Arī aizsardzības ministrs Artis Pabriks ekspedīcijas rezultātus novērtējis kā lielisku veikumu.

Ierobežotā laika un nepilnīgās informācijas dēļ par kuģa uzbūvi šīs ekspedīcijas laikā ūdenslidējiem nebija iespējams kuģi pilnībā apskatīt.

Labā slava pasaulē

6. septembrī Jūras spēku mācību centra Ūdenslidēju mācību daļa svinēja savu 12. jubileju. Ekspedīcija uz «Virsaiti» bija savdabīga dzimšanas dienas dāvana — ar to Latvijas militārie ūdenslidēji parādīja, ka līdzšinējais darbs nav bijis veltīgs un instruktori ir izauguši līdz jaunam līmenim. Latvija no trijām Baltijas valstīm pagaidām ir vienīgā, kuras militārie ūdenslidēji ir ne vien piedalījušies mācībās, bet arī patstāvīgi veikuši dziļūdens operāciju. «Tas ir labs atskaites punkts, un mums ir ar ko lepoties,» ar gandarījumu atzīmē ŪMD priekšnieks.

JSMC labā slava sasniedz arvien tālākas pasaules valstis. Oktobrī uz Liepāju brauks

NATO valstis ir vienojušās par vienotu standartu.

**Iepriekš katra valsts prasības traktēja pēc
saviem standartiem, līdz ar to sagatavotības līmenis bija
ļoti dažāds. Tagad ir skaidri definēts obligātais
minimums, kas jāzina ūdenslidējam —
atmīnētājam.**

JŪRAS SPĒKI

Kazahstānas Aizsardzības ministrijas pārstāvji, lai runātu par iespējām apmācīt Liepājā savus speciālistus. Savukārt pēc kopīgām mācībām ASV speciālisti bijuši pārsteigti par mūsējo līmeni — gan pieredzi, gan pieejamo ekipējumu un tā izmantošanu. «Amerikāņi bija ļoti ieinteresēti sadarbībā un solīja ziņot savai vadībai par nepieciešamību organizēt pieredzes apmaiņas mācības. Nu jau mēs esam uzkrājuši tādu pieredzi, ka varam ne tikai mācīties, bet arī mācīt. Piemēram, zemledus niršana amerikāņiem ir ekstrēms piedzīvojums, bet mums tā ir gandrīz vai ikdiena,» teic Jurijs Timofejevs.

JSMC panākumi un uzkrātā pieredze ir labs pamats, lai sekmīgi turpinātu attīstīties, vairotu konkurētspēju un meklētu jaunus izaicinājumus, tā nesot pasaulē ne tikai mūsu ūdenslidēju, bet arī visas Latvijas vārdu. **TS**

Ūdenslidēju mācību daļas speciālisti problēmas risina radoši, militārajām vajadzībām piemērojot arī civilo aprīkojumu.

26. septembrī NBS Mācību vadības pavēlniecības Jūras spēku mācību centra Ūdenslidēju mācību daļā ar izlaidumu beidzies Zemūdens nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas operatoru kurss. Zemūdens NMN operatora kvalifikāciju, apliecības un kvalifikācijas zīmi saņēmuši pieci militārie ūdenslidēji no Latvijas un trīs no Igaunijas bruņotajiem spēkiem.

Zemūdens NMN operatoru kurss ilga 28 nedēļas no šā gada 18. marta, un šis bija jau otrais šāda veida kurss JSMC vēsturē. Kurša mērķis — sniegt kursantiem nepieciešamās zināšanas un iemaņas, lai viņi atkarībā no funkcionālajiem pienākumiem spētu patstāvīgi veikt nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas darbus gan jūrā, gan un uz sauszemes.

Kurss bija sadalīts sauszemes un jūras daļā. Sauszemes daļa notika NBS Nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas skolā, kur apmācāmie apguva sauszemes munīciju un tās neitralizēšanu, bet jūras daļa notika JSMC Ūdenslidēju mācību daļā, kur kursanti ieguva prasmes un iemaņas jūras minu meklēšanā, atpazīšanā un neitralizēšanā, kā arī apguva dziļūdens iegremdēšanas apmācību Tallinā.

Mācības tika organizētas gan kā lekcijas, gan kā praktiskie vingrinājumi dienā un naktī laikā, paaugstinātas fiziskās un garīgās slodzes apstākļos, un tās noslēdzās ar 10 dienu garu pārbaudījumu virkni, kuros kursantiem bija jādemonstrēja savas zināšanas un iemaņas ilgstošas un paaugstinātas slodzes apstākļos.

Lielu darbu kursantu sagatavošanā ieguldīja kursa priekšnieks JSMC ŪMD Ūdenslidēju atmiņētāju nodaļas pasniedzējs kapteinleitnants Onils Marcinkus.

Dziļūdens iegremdēšanās, nesprāgušās munīcijas atpazīšana un neitralizēšana ir ļoti nopietns uzdevums, kas prasa kā fizisko spēku, tā garīgo un emocionālo noturību un spējas savas zināšanas pareizi izmantot praksē. Šādu uzdevumu veikšana ne katram ir pa spēkam, un no kursa kopumā tika atskaitīti 3 karavīri.

Piešķirtā zemūdens NMN operatora kvalifikācija ir liels ieguvums ne tikai šiem astoņiem militārajiem ūdenslidējiem, kuri, pārvarot visas grūtības, spēja apliecināt savu gatavību bīstamo uzdevumu veikšanai, bet arī bruņotajiem spēkiem kopumā, jo ir sagatavoti augstākās kategorijas NATO standartiem atbilstoši speciālisti. **TS**

Rīcības cilvēks

Laura Dūša

Foto — Normunds Mežiņš.

Šā gada oktobrī aprit simt dienas, kopš pulkvedis Mārtiņš Liberts ir stājies Sauszemes spēku kājnieku brigādes komandiera amatā. «Tēvijas Sargs» viņu uz sarunu aicināja, lai uzzinātu par viņa komandētās vienības šā brīža aktualitātēm.

— Jūs bijāt Ziemeļu reģionālās pavēlniecības Apvienotā operāciju centra priekšnieks Afganistānā. Kā izjutāt pāreju no dienesta vietas, kur norit aktīva militāra darbība, uz vienību, kas uzdevumus pilda miera apstākļos?

— Mans iepriekšējais amats, pirms Afganistānas, bija Zemessardzes 1. novada komandieris, kopumā savā militārajā karjerā jau septiņas reizes esmu rotējis un mainījis dienesta vietas. Tas man nav nekas jauns — vides un vietas maiņa, piemēram, tagad kopā ar ģimeni no Liepājas esmu pārcēlies uz Kadagu. Arī Afganistānas dienests man nebija nekas svešs, jo ar komandvādības specifiku biju saskāries jau iepriekš — piecus gadus dienēju NBS Apvienotā štāba operāciju centrā, tai skaitā NATO samita laikā biju drošības operācijas komandpunkta priekšnieks. Jā, vienīgā starpība, ka Afganistānā pastāvēja tiešs apdraudējums, kara darbība. Man kā komandierim bija jāpieņem smagi lēmumi, to skaitā — kam es palīdzu vispirms, kam pēc tam. Visas līdz šim apgūtās zināšanas varēju pārbaudīt reālās militārās situācijās. Tajā faktā, ka turpinu dienestu kā brigādes komandieris, nesaskatu pretrunas, drīzāk tas ir dienesta papildinājums. Uzskatu, ka mana Afganistānas pieredze sniedz man morālas tiesības kaut ko kādam teikt un iebilst, tagad man ir vieglāk pamatot savu viedokli.

— Kam šobrīd ir pievērsta jūsu kā brigādes komandiera uzmanība? Kas ir aktuālākais Sauszemes spēku kājnieku brigādē?

— Joprojām norit dalība militārajās operācijās Afganistānā. Tā ir ļoti augsta prioritāte, jo Sauszemes spēku kājnieku brigāde ir un paliek pamatkodols karavīru rotācijai misijā, neskatoties uz dalības skaita samazinājumu. Man kā komandierim ir jābūt pārliecinātam, ka es esmu izdarījis visu, lai karavīri, kas tiek sūtīti uz šo karsto punktu, ir pienācīgi sagatavoti savu uzdevumu

izpildei, jo viņiem ir jābūt pārliecībai, ka viņi spēs veikt savu dienestu.

Otra prioritāte ir tā, ka mēs jau sākam skatīties, ko darīsim pēc Afganistānas kontingenta samazināšanas. Uzskatu, ka mums nekāda īpaša alternatīva nav jāmeklē vai jāizdomā, jo mums ir mūsu pamatuzdevumi. Pamatuzdevumiem tā īsti nav bijis laika, jo karavīri bez mitas ir rotējuši no vienas misijas uz otru ar ļoti nelielu laika atstarpi. Valstīs, kurās ir lielāks karavīru skaits, uz misijām brauc ne biežāk kā ik pēc pieciem gadiem, taču Latvijā karavīri ir rotējuši ik pēc trim gadiem un pat biežāk. Pauze starp misijām bija par mazu, lai karavīru sagatavotu parastai karadarbībai, kuras uzdevumi ir pilnīgi pretēji. Runājot par valsts aizsardzību, karavīru darbība vairs nebūs pret kādu paramilitāru grupējumu, bet gan tas būs noteikts, iespējams, pat labi bruņots un organizēts militārs formējums ar labām kaujas spējām.

Šā gada mācības «Saber Strike» bija spilgts piemērs, kā mēs šiem uzdevumiem gatavojamies. Mēs netrenējamies ne patruļēšanā, ne nemiernieku pūļu savaldīšanā, bet gan izmantojam visa spektra ieročus rotu aizsardzībā un uzbrukumā. Vingrinājumā «Sudraba bulta» integrētais Zemessardzes bataljons veica kavēšanas darbības, bet Sauszemes spēku vienība — pretuzbrukumu. Kaujas operāciju lauks kļūst plašāks.

— Ko nozīmē brigādes mehanizācijas projekts? Vai notiek kādas darbības tā realizācijai?

— Projekts ietver Sauszemes spēku kājnieku brigādes vienības nodrošināšanu ar bruņu transportu, un patlaban atbildīgie speciālisti izvērtē iespējamās transporta platformu piegādātājus. Tas ir valstisks ilgtermiņa stratēģisks lēmums un apņemšanās. Šajā gadījumā nevar skatīt šo projektu tikai atbilstoši brigādes vēlmēm, jo tas ir visaptverošs bruņoto spēku lēmums, kur jāizvērtē vairāki aspekti.

Esmu piedalījies vairākās šī jautājuma apspriedēs. Es uzticos izveidotās darba grupas spriedumiem. Process ir pietiekami atklāts visām iesaistītajām pusēm, it īpaši nozares speciālistiem. Tas ir svarīgi, jo vēlāk karavīri nāks pie manis un jautās, kāpēc tika izvēlēts šis, nevis cits bruņu transports. Tad es spēšu sniegt pamatotas atbildes, kuras šobrīd izsaka projekta speciālisti, un viņi arī mani informē par notiekošo.

Aizsardzības ministrs ir patiesi ieinteresēts, lai šis process notiktu, taču precīzus datumus nespēj pateikt neviens. Tas notiks tad, kad tiks piešķirti finanšu li-

dzekļi šim apjomīgajam projektam, kura iestrādes tika gatavotas vairākus gadus iepriekš. Līdz šim, lai tiktu iegādāts bruņu transports, viss ir atdūries pret nepietiekamiem resursiem. Protams, mana vēlme būtu, lai tuvākajos trijos četros gados brigāde saņemtu kaut daļu jaunās tehnikas, lai mēs jau laikus varētu sākt apmācības procesu. Jo, saņemot visu šo tehniku, ļoti svarīgi būs, lai esam jau gatavi pāriet gan uz citu apmācību, gan operāciju filozofiju. Līdz šim esam darbojušies ar hammeriem vai «Mercedes» vieglajām apvidus mašīnām, taču bruņutehnikai ir cita darbība, citas — daudz plašākas manevra iespējas, un mums vajadzēs pareizi šīs spējas izmantot. Nav jēgas no tehnikas, kuru nemākam pilnvērtīgi lietot. Tāpēc — pirms saņemsim tehniku, cilvēki tiks apmācīti darbam ar to. Karavīrus sūtīs apgūt zināšanas, lai vadītu vada vai rotas lieluma vienības, kurās ir šāda tipa bruņutehnika, kā arī lai spētu remontēt un veikt tehnisko apkopi jaudīgajai tehnikai.

Mūsu karavīri ir ieinteresēti apgūt jaunās zināšanas. Jaunieši, kas ienāk brigādē,

ir aptuveni 19—20 gadus veci, un viņi vēlas darboties un izmantot mūsdienīgu ekipējumu.

— Mācībās «Sudraba bulta» piedalījās visnotaļ liels skaits zemessargu. Kāda vīspār ir sadarbība starp Sauszemes spēkiem un Zemessardzi?

— Šajā jomā vēl ir ļoti daudz darāmā, savstarpējā sadarbība ir jāveido daudz ciešāka. Šobrīd savstarpējā integrācija ir zemā līmenī. Toties ir panākta vienota izpratne ar Zemessardzes vadību, kādā veidā tas ir attīstāms, taču tas nav paveicams vienā dienā, tas ir ilgtermiņa process. Esam domājuši par to, ka Sauszemes kājnieku brigādes instruktori un virsnieki varētu piedalīties zemessargu apmācību procesā, jo visaptverošais mērķis būtu, ka brigāde ir kodols sauszemes spēku operāciju veikšanā, tātad arī zemessargiem būtu zināmas un izprotamas vienotās militārās darbības. Uzskatu, ka Sauszemes spēku dalība Zemessardzes apmācībās ir likumsakarīga, tās iegūtu jaunu un daudz augstāku kvalitāti. Šobrīd, lai Zemessardzē apmācītu zemessargus rotu un bataljonu līmenī, ne vienmēr pietiek cilvēkresursu, tāpēc no Sauszemes spēku

kājnieku brigādes piesaistītie karavīri būtu patiesi ieguvums. Te būtu liela loma manis vadītajai brigādei. Patiesībā tas ir kā savienoto trauku princips — Zemessardze iegūtu pilnvērtīgākas zināšanas no brigādes profesionāļu atbalsta, savukārt Sauszemes spēki gūtu vienotu izpratni par militāro uzdevumu veikšanu, turklāt savu profesionalitāti apliecinot ne tikai svešumā, misijās, bet šeit, uz vietas apmācot savas zemes partiotus zemessargus.

— Iepriekšējais brigādes komandieris pulkvedis Dzintars Roga 2012. gada jūlija intervijā «Tēvijas Sargam» atzina, ka brigādei ir nepieciešams kvalitatīvs personāls ar angļu valodas prasmi. Kāda situācija ir šobrīd — vai personāls ir pietiekams?

— Lielu robu pilnvērtīgai brigādes funkcionēšanai radīja ekonomiskā krīze un tai sekojošie taupības pasākumi, no kuriem viens bija atteikšanās no jaunu leitnantu sagatavošanas. Protams, ir ļoti apsveicami, ka studijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā ir atsākušas ar pilnu jaudu, taču tas aizņems ne vienu vien gadu, kamēr bruņotajos spēkos uzsāks

dienestu ar jaunām zināšanām bagāti virsnieki. Turklāt virsnieks ir viena no profesijām, kas pastāv līdzās daudzām citām iespējām kopīgajā darba tirgū. Lai jaunieši izvēlētos kļūt par militārpersonu, ir jāsniedz un jāpiedāvā lietas, kas viņu ieinteresētu. Tas jau ir jautājums par valsts pastāvēšanu — vai ir pietiekams skaits to cilvēku, kuri vēlas un ir gatavi šo valsti aizstāvēt.

— Kādas īpašības jūs pats visaugstāk vērtējat karavīros?

— Domāju, ka darba spar un mērķtiecību. Man nepatīk slinki cilvēki, kas atnāk savā darbā atsēdēt stundas un gaida, kad būs darba dienas beigas, lai justos priecīgi, ka var būt no darba brīvi. Man patīk, ja varu dienas beigās apsēsties un atzīt — jā, šodien esmu paveicis to un to, vai arī — pēc gada atskatīties un redzēt, kas ir izdarīts un sasniegts. Dažreiz cilvēki imitē darbību, no kuras ilgtermiņā nekas pāri nav palicis. Manuprāt, man dzīvē ir paveicies, jo es aptuveni ik pēc pieciem dienesta gadiem varu redzēt, ko esmu sasniegjis, ar ko varu būt lepns. Man patīk rīcības cilvēki, kas ir virzīti uz mērķu un rezultātu sasniegšanu. **ES**

*Tie neies, kas nevar,
tie neies, kas nemīl,
bet tie, kam ir drosme, –
ies!*

Ojārs Vācietis

Mūžs Latvijai

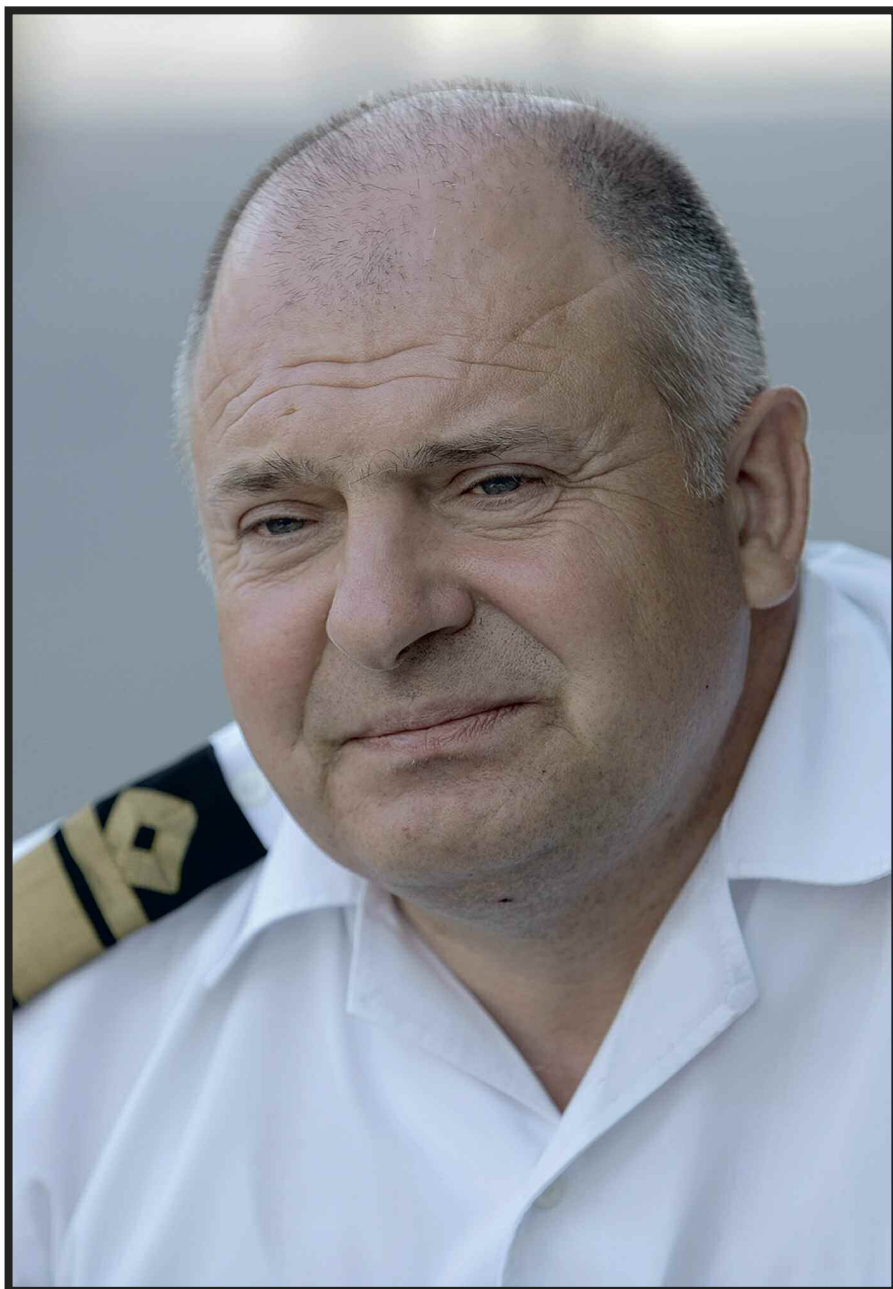
Šajā «Tēvijas Sarga» numurā publicējam atvadu vārdus jūras kapteinim Ilmāram Lešinskim. Publicējam arī rakstu, ko I. Lešinskis bija iesniedzis publicēšanai žurnāla redakcijā.

Līdz pēdējam brīdim viņš strādāja, rakstīja, domāja par to, ko un kā vēl varētu darīt un paspēt...

«Man ir tas, ko esmu paveicis,» — tā vienmēr viņš citēja Ģēti.

Cilvēka dzīvē mēdz būt brīži, kad jāpieņem lēmums, kas kardināli maina ierasto ritmu. Pirms 22 gadiem šādu izvēli izdarīja daudzi, arī latviešu virsnieki, kuri bija dienējuši padomju bruņotajos spēkos. Ar vienu no viņiem, jūras virsnieku Ilmāru Lešinski, iepazīnos 1991. gada septembrī Latviešu strēlnieku muzejā. Viņu interesēja Latvijas Kara flotes vēsture, formas tērps, īpaši, cepures. Izpētījis piedāvātās fotogrāfijas, kur bija redzami kara jūrniece, jaunais virsnieks sirsnīgi pateicās par atsaucību un atvadījies devās savās gaitās. Toreiz vēl nenojautu, ka no 1992. gada mūsu ceļi krustosies it bieži, risinot jūrniece kultūras dzīves jautājumus Liepājā. Tur darbojās 1991. gada oktobrī izveidotais jūrniece mācību centrs jeb koledža un Liepājas Jūras spēku divīzions. Pamazām no nulles tapa Jūras spēki jeb Latvijas Kara flote, un tur savu artavu deva Ilmārs Lešinskis. Drosmīgo un ziņošo virsnieku augsti vērtēja Lietuvā un Igaunijā. Kad izveidoja vienotu Baltijas valstu kuģu eskadru BALTRON, par tās pirmo komandieri pēc lietuviešu ieteikuma iecēla Ilmāru Lešinski. Tas, kā viņš kādā sarunā atzina, bija otrs lielais izaicinājums pēc Liepājas Dienvidu rajona komandiera amata. Gada laikā (1998) no dažādu tautību un raksturu vīriem tapa stipra komanda, kas spēja pildīt jebkuru uzdevumu un spēj to arī šodien. No 1999. gada līdz 2005. gada janvārim jūras kapteinis Ilmārs Lešinskis bija Jūras spēku komandieris. Tas bija viņa laiks — lielo darbu laiks. Tas vienmēr piederēs viņam, kurš dega darbos, sevi netaupot.

Kad tuvojās Jūras spēku 20. gadskārta, uzrakstīju īsu Ilmāra Lešinska dzīves stāstu (TS, 2012. gada marts). Kārtējo reizi

Ilmārs Lešinskis
(06. 06. 1957. — 18. 09. 2013.)

pārliecinājos par viņa personības valdzinājumu, dziļo inteliģenci saskarsmē ar ikvienu cilvēku, spēju saglabāt humora dzirksti viskritiskākajos brīžos. «Es esmu optimists,» — tā viņš sacīja pirms lielās jubilejas. Un ne vārda par sāpi, kas smeldza sirdī... 2004. gadā uz valsts prezidentes V. Viķes-Freibergas galda tā arī palika neparakstīta pavēle par godam nopelnītās flotiles admirāļa pakāpes piešķiršanu. Visšķērīgākais bija neuzticības izteikums no valsts, kuras drošībai tika atdoti labākie gadi, sirds un prāts... Sekoja atvaļināšanās no armijas. Bet drīz viņš sāka strādāt Latvijas Jūras akadēmijā par tās prorektoru un pasniedzēju. Asociētais profesors ar sev raksturīgo sirdsdegsmi no 2005.

gada audzināja un mācīja jaunos jūrniececības speciālistus. Jūras akadēmijas rektors Jānis Bērziņš, novērtējis kolēģa godprātīgo darbu, 2012. gadā lūdza Ordeņu kapitulu piešķirt Ilmāram Lešinskim Triju Zvaigžņu ordeni, bet... Tas tā arī palika nepiešķirts. Rektora uzticamais palīgs un domubiedrs turpināja strādāt līdz brīdim, kad ļauna slimība viņa dzīvē ieviesa savas korekcijas.

Šā gada 19. septembra saulainais rīts solīja jauku rudens dienu. Taču atskanēja telefona zvans, kas atnesa sēru vēsti — 18. septembra vēlā vakara stundā bija beigusies Ilmāra Lešinska cīņa par dzīvību. Kāpēc? Arī uz šo jautājumu atbildes nav. Cilvēka dzīvība ir trausla, arī optimistu, arī

Ir ārkārtīgi skumji zaudēt tādu cilvēku, kāds bija Ilmārs Lešinskis. Viņš bija tas, kurš no pašiem pirmsākumiem piedalījās Latvijas Jūras spēku izveidē, dienēja ar visu sirdi un dvēseli, kalpojot savai valstij.

Arī pēc atvaļināšanās no dienesta jūras kapteinis Ilmārs Lešinskis turpināja rūpēties par Jūras spēkiem. Būdams Latvijas Jūras akadēmijas prorektors, asociētais profesors, viņš gatavoja jaunos Latvijas jūrniekus — jūras spēku virsniekus. Viņa devumu mēs augstu novērtējam, un tas mūžam paliks Latvijas militārās vēstures lappusēs.

Nacionālo bruņoto spēku komandieris
ģenerālleitnants **Raimonds Graube**

Latvijas patriota labā atmiņa, uzkrātās teorētiskās zināšanas un praktiskā pieredze bija tā bāze, kura palīdzēja Ilmāram Lešinskim pašos smagākajos laikos izveidot un saliedēt kolektīvu, radīt pārliecību par nākotni un ielikt stingrus pamatus ne tikai Latvijas Jūras spēkiem, bet arī Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem. Viņa drosme saukt vietas, lietas un cilvēkus īstajos vārdos netika pareizi novērtēta, un tas bieži traucēja valstiski risināt problēmas. Tomēr viņa nenogurdināmais optimisms vienmēr ļāva pacelties un turpināt iesākto darbu savas Dzimtenes labā. Paldies liktenim, kurš deva iespēju būt kopā ar Ilmāru Lešinski. Paldies!

Gaidis Andrejs Zeibots,
viceadmirālis, biedrības «Latvijas ģenerāļu klubs»
valdes priekšsēdētājs

Bieži izcilu cilvēku centieni netiek pamanīti, tādēļ ir patīess prieks par katru, kurš spējis ne tikai paveikt ko būtisku citu labā, bet arī ļāvis šos centienus ieraudzīt.

Vēstures labā būtu jāzina, ka tālajā 1992. gada februārī komandkapteinis Ilmārs Lešinskis bija tas, kurš izveidoja Jūras spēku divīziju, kļūstot par tā pirmo komandieri. 1998. gadā Ilmārs Lešinskis izveidoja Baltijas valstu mīnu kuģu eskadru BALTRON, kurā ar teicamiem panākumiem strādā Baltijas valstis arī šodien. Arī pirmais eskadras komandieris bija Latvijas jūras kapteinis Ilmārs Lešinskis.

Varam būt lepnī, ka ir bijusi iespēja dzīvot vienā laikā ar Ilmāru Lešinski, pieredzot viņa nozīmīgo ieguldījumu Jūras spēku attīstībā un iepazīstot tādas cilvēciskās vērtības kā spēja būt ne tikai stipram, stingram un varošanai savā profesionālajā dzīvē, bet arī kopā ar jebkuru karavīru iet vienā solī, daloties dzīves gaitās.

Jūras spēku flotiles komandieris
jūras kapteinis **Rimants Štrimaitis**

stipru vīru... Un nav vairs līdzās cilvēka, kurš vēl varēja daudz dot Latvijas godam un slava. Atvaļinātā jūras kapteiņa Ilmāra Lešinska īsa mūža paliks kā spožs uzliesmojums, kā nezūdoša vērtība Latvijas Kara flotes (Jūras spēku) atjaunošanā. Viņa piemiņu glabās cilvēki, ar kuriem kopā viņš izpildīja savu misiju Latvijas vēsturē. Viņu neaizmirsīs BALTRON vīri, kurus viņš saliedēja stiprā komandā.

Ilmārs Lešinskis ar jūras virsnieka cienīgu stāju pieņēma gan dzīves izaicinājumus

un godam padarīta darba gandarījumu, gan tās skarbos sitienus. Lepns un laimīgs viņš bija savējo un ciemiņu vidū, atzīmējot Latvijas Kara flotes 85. gadskārtu 2004. gada 11. augustā parādē pie Brīvības pieminekļa. Tādu es viņu atcerēšos — pirmo 1991. gada septembrī sastapto latvju jūras virsnieku.

Bet tagad vēlēšu spēku Ilmāra māmuļai Irēnai Hertai Lešinskaī un sievai Jeļēnai. Mūsu mīļie jau nekur nepazūd. «Ar zvaigžņu klušo gaismu aiziešu pie Tevis/

Ilmārs bija profesionāls jūras spēku vecākais virsnieks, kas bija ieguvis izglītību sākotnēji PSRS laikā un pilnveidoja to ASV, kā arī aizstāvēja maģistra grādu Latvijā. Viņam bija liela militārā dienesta pieredze.

Ilmārs veiksmīgi savas zināšanas izmantoja mūsu jauno jūras spēku virsnieku sagatavošanā. Viņš sāka strādāt Latvijas Jūras akadēmijā un kļuva par tās prorektoru mācību darbā.

Mums izdevās izveidot integrēto Nacionālās aizsardzības akadēmijas un Latvijas Jūras akadēmijas jaunāko jūras spēku virsnieku sagatavošanas programmu, un Ilmārs bija galvenais tās izveidē un realizētājs.

Ilmārs bija aktīvs arī sabiedriskajā dzīvē, viņš izveidoja Latvijas aizsardzības spēku apvienību un bija tās pirmais prezidents. Viņš prata sabalansēt savu darbu ar rūpēm par ģimeni, kas viņam bija svēta lieta.

Mums ne vienmēr sakrita redzējums par dažu labu jautājumu, bet viņš bija uzticams draugs, kura klātbūtnē es varēju skaļi domāt.

Kārlis Krēsliņš, brigādes ģenerālis,
11. Saeimas deputāts

jo saules baltā/ man jau ir par skaļu.» Tā mierina Ojārs Vācietis. Tas mēness tilts no Visuma uz zemi ir mūžīgs. Tas dos spēku arī dēliem Antonam un Arturam būt ģimenes balstiem. Lai mūs vieno Latvijas svētais vārds!

Edīte Sondoviča,
Aizsardzības ministrijas Kultūras nodaļas vadītāja,
1992—1994,
NBS Kultūras daļas speciāliste, 1994—2006

Bezpilota lidojošo aparātu izmantošanas iespējas Latvijas jūras spēkos*

Ilmārs Lešinskis

Jānis Bērziņš

Mūsdienu bezpilota lidojošie aparāti tiek plaši izmantoti militārajām vajadzībām. Aviācijas izmantošana jūrā ir viens no svarīgākajiem noteikumiem, lai jūras operācijas būtu efektīvas. Aviācijai ir vairākas priekšrocības, salīdzinot ar kuģiem. Svarīgākās ir liels ātrums un labākas novērošanas iespējas. Latvijas Jūras spēkiem (JS), pildot uzdevumus, kurus nosaka valsts likumi, ir nepieciešamas spējas, kuras var dot tikai aviācija. Lielo izmaksu un citu apstākļu dēļ izmantot pilotējamus lidaparātus Latvijas JS vienības nav spējīgas, bet bezpilota lidojošo aparātu izmantošana var būtiski uzlabot Latvijas JS spējas jūras novērošanā un kontrolē. Bezpilota lidojošo aparātu pacelšanās un nolaišanās prasības, kā arī procedūras, kas saistītas ar īpašiem apstākļiem, ko izvirza bāzēšanās uz kuģa, prasa ieviest jaunas īpašības lidaparāta konstrukcijā. Raksta mērķis ir sniegt ieskatu jūras aviācijas attīstībā un meklēt paralēles ar bezpilota aviācijas attīstību, ka arī meklēt paņēmienus bezpilota aparātu izmantošanai Latvijas JS un ar to saistītos ierobežojumus un iespējamus risinājumus.

Ieskats jūras aviācijas attīstībā

Pirmo lidojošo aparātu izmantošana kara flotē bija saistīta ar vēlmi nodrošināt flotes vadību ar informāciju par pretinieka atrašanās vietu. Tāpēc pirmās jūras aviācijas

lidmašīnas bija izlūku lidmašīnas. Sākumā kara flotes vajadzībām izmantoja parastas lidmašīnas, bet vēlāk flotes bruņojumā iekļāva izlūklidmašīnas, kuras bija spējīgas pacelties un nolaisties uz ūdens virsmas. Latvijas kara flotē jau no 1923. gada lietoja Itālijā ražotās lidlaivas «Savoia S-16». Par lidlaivu sauc lidaparātu, kura fizelāža ir veidota laivas formā. Tāds lidaparāts var pacelties un nolaisties tieši uz ūdens, balstoties uz fizelāžas. «Savoia S-16» kalpoja flotē tikai līdz 1926. gadam, jo nepārtrauktās tehniskās problēmas un remontu sagādāja valstij lielus zaudējumus.

Vēlāk lidlaivas tika aizvietotas ar pludiņu hidroplāniem. Pludiņu hidroplāni paceļas vai nolaižas virs ūdens uz pludiņveida šasijām. Latvija kara flotes bruņojumā bija vairāki hidroplāni. Pludiņu hidroplānu popularitāte ir saistīta ar to, ka parastas konstrukcijas lidmašīnām sauszemes lidlaukos izmantojamo šasiju nomaina ar pludiņiem.

Vairāku lielvalstu kara flotēm, kuras pildīja uzdevumus tālu jūrās, bija vajadzīga aviācija, ko izmantot tālu no bāzēm. Sākumā parādījās hidroplāni, kurus ar katalpults palīdzību varēja pacelt gaisā un pēc tam no ūdens virsmas pacelt uz kuģa klāju ar celtņa palīdzību. Sabangotā jūrā bija grūti operēt ar hidroplāniem, un tas prasīja daudz laika.

Otrajā pasaules karā noteicošā loma jūras cīņās bija aviobāzes kuģiem, kuru īpašais klājs nodrošināja lidaparātu pacelšanos un nolaišanos uz kuģa. Aviobāzes kuģi var izmantot dažādu uzdevumu lidmašīnām: izlūkošanas, trieciena, iznīcinātāju, pretzemeņu un cita veida.

Pagājušā gadsimta vidū, kad tika radīts jauna tipa lidaparāts — helikopters —, lielākā daļa karakuģu to iekļāva savā bruņojumā.

Mūsdienās gandrīz visi karakuģi, kuriem ir atbilstoša izmēra klājs, ir apbruņoti vismaz ar vienu helikopteru.

Jūras aviācijas klasifikācija

Jūras operācijās izmantojamais lidaparāts var iedalīt vairākās grupās, piemēram, pēc bāzēšanās principa, veiciamiem uzdevumiem un lidojuma principa.

Pirmās lidmašīnas, kas tika izmantotas jūras operācijās, bāzējās krastā. Arī šodien karaflote plaši izmanto krastā bāzētas patruļu lidmašīnas jūras novērošanā un izlūkošanā. Tāda tipa lidaparāti ir autonomi un stundām ilgi spēj atrasties gaisā. Tos izmanto arī meklēšanas operācijās un pretzemeņu cīņā. Aukstā kara laikā kā alternatīvu aviobāzu kuģu aviācijai Padomju Savienība izmantoja liela darbības rādiusa lidmašīnas, kas bija apbruņotas ar pretkuģu raķetēm. Šīs klases lidaparāti, kā arī krastā bāzētas triecienlidmašīnas pēc savas konstrukcijas neatšķiras no lidaparātiem, kuru uzdevums ir saistīts ar uzbrukumiem sauszemes objektiem. Kā atsevišķu klasi var minēt glābšanas un meklēšanas helikopterus, kas bāzējas krastā un ko plaši izmanto piekrastes valstīs.

Uz kuģiem bāzētos lidaparātus, kas pilda daudz dažādu funkciju, var iedalīt lidmašīnās un helikopteros. Helikopteri tiek izmantoti uz kuģiem ar samērā nelielu pacelšanās — nolaišanās laukumu. Helikopteri ir efektīvi izmantojami uz ledlaužiem, jo sniedz izsmēlošu informāciju par ledus situāciju kuģu ceļos.

Bezpilota lidojošo aparātu izmantošanas iespējas jūras operācijās

Pēdējos gados aizvien intensīvāk bezpilota lidojošos aparātus (BLA) izmanto

militārajā jomā. Šodien 32 valstis ražo 80 dažāda tipa BLA, kas iekļauti 41 valsts bruņotajos spēkos. Salīdzinājumā ar pilotējamiem lidaparātiem BLA galvenā priekšrocība ir mazā masa — BLA nav pilotu un ekipāžas, nav arī vajadzīgs aprīkojums cilvēka drošībai. Pilnīgi iespējams, ka BLA izmantošana jūras operācijās attīstīsies līdzīgi, kā tas bija ar jūras aviāciju, sākot no pagājušā gadsimta sākuma līdz mūsdienām.

BLA ir vēl attīstības sākuma stadijā, un tos klasificē pēc izmēriem un lidošanas spējām:

- **ļoti mazi aparāti** — masa līdz 1 kg, lidošanas laiks līdz 1 stundai, augstums līdz 1 kilometram;
- **mazi** — masa līdz 50 kg, lidošanas laiks dažas stundas, augstums 3 līdz 5 km;
- **vidēji** — masa līdz 1000 kg, lidojuma laiks 10 līdz 12 stundas, augstums 9 līdz 10 km;
- **smagi** — masa vairāk nekā 1000 kg, lidojuma laiks aptuveni 24 stundas, augstums līdz 20 km.

BLA tiek izmantoti galvenokārt novērošanā, meklēšanā un izlūkošanā. Šādiem uzdevumiem var kalpot no krasta un kuģiem paceļamie BLA. ASV Kara flotes pirmais BLA ir «RQ Predator», kura galvenā funkcija ir pretinieka izlūkošana un noteikto atrašanās vietas koordinātu pārraide.

Pēc lidošanas principa, BLA iedalās divās kategorijās: ar fiksēto spārnu un rotējošo spārnu. Rotējošā spārna BLA var būt helikoptera tipa ar diviem propelleriem uz vienas ass, helikopteri ar propelleri uz vienas ass un četru rotoru tipa. Četru rotoru tipa BLA ir visvienkāršākais rotējošo spārnu grupa. Tomēr vienkāršība ļauj izmantot tāda tipa lidaparātus tikai ideālos laika apstākļos, kādi praktiski nemēdz būt atklātā jūrā.

Nākotnē, iespējams, BLA jūras operācijās pildīs trieciena funkcijas, nesot un vēršot lādiņus pret pretinieku. Mūsdienās jo plaši dažāda veida raķetes tiek izmantotas jūras operācijās. Taču bezpilota lidaparāta principiālā atšķirība no raķetes ir iespēja atgriezties, ko nevar veikt izlaista raķete, ja lidojums ir jāpārtrauc.

BLA izmantošanas tālāko attīstību raksturo arī tas apstāklis, ka atšķirībā no pilotējamiem aparātiem BLA var darboties ļoti bīstamā vidē, piemēram, tuvu radiācijas starojumam vai piesārņotā vidē.

Latvijas Jūras spēku uzdevumi un līdzekļi to izpildei

Latvijas JS kuģi savu izmēru dēļ nav iedomājami kā aviācijas nesēji. Tomēr, pildot Latvijas valsts likumu noteiktos uzdevumus, kas saistīti ar krasta apsardzes funkcijām, ir nepieciešamas labas novērošanas spējas.

Latvijas Jūras spēku flotile ir Nacionālo bruņoto spēku sastāvdaļa, kurai ir īpaši

uzdevumi Latvijas valstij piederošo ūdeņu kontrolē un aizsardzībā, kas pieprasa labas novērošanas spējas, un tie ir:

- veikt krasta apsardzi, kontrolēt valsts teritoriālo jūru un iekšējos ūdeņus (izņemot upes un ezerus), kā arī ekskluzīvo ekonomisko zonu;
- koordinēt un veikt cilvēku meklēšanas un glābšanas darbus jūrā, likvidēt jūrā notikušo avāriju sekas un piesārņojumu ar naftas produktiem, kā arī piedalīties ekoloģiskajā uzraudzībā;
- Ministru kabineta noteiktajā kārtībā nodrošināt Valsts robežsardzi ar tehniskajiem līdzekļiem un peldlīdzekļiem tās uzdevumu veikšanai jūrā.

Šo uzdevumu pildīšanai JS rīcībā ir ātrgaitas patruļkuģi, krasta apsardzes kuteri un speciālie kuģi. Piekrastes zonas kontrolei ir izveidots Jūras novērošanas un sakaru dienests, kura galvenie tehniskie līdzekļi ir jūras novērošanai nepieciešamie sensori: radari un optiski elektroniskās iekārtas. Ar šo līdzekļu palīdzību dienests ir spējīgs nodrošināt informācijas savākšanu par virsūdens un gaisa objektu darbību jūrā, izmantojot nepārtrauktu piekrastes ūdeņu radiotehnisko un vizuālo novērošanu sadarbībā ar JS kuģiem, lai laikus informētu vadību par nacionālo un starptautisko likumu pārkāpumiem atbildības zonā.

Jūras novērošanas un sakaru dienesta novērošanas līdzekļi ir uzstādīti uz 13 masīviem gar visu Latvijas piekrasti. To augstums ir 60 metri.

Jūras novērošanas spējas raksturo galvenokārt attālums, kādā var pamanīt aizdomīgo mērķi un tad to atpazīt. Novērošanas attālums ir atkarīgs no vairākiem faktoriem. Viens no tiem ir novērotāja un novērojamā objekta augstums. Novērojamā objekta augstums nav atkarīgs no novērotāja, bet novērotāja augstums ir ierobežots saistībā ar izvietotā novērošanas līdzekļa augstumu.

Katra kuģa novērošanas spējas ir ierobežotas un labos laika apstākļos nepārsniedz horizonta redzamības attālumu. Horizonta vizuālo redzamību labos laika apstākļos var aprēķināt pēc formulas:

$$D=4\sqrt{h};$$

D — redzamā horizonta attālums (km),
h — kuģa tiltiņa augstums (m).

Latvijas JS rīcībā esošo kuģu vizuālās novērošanas līdzekļu iespējas atkarīgas no kuģa konstrukcijas un ir 2 līdz 10 metru augstumā, tāpēc no kuģa var apskatīt akvatoriju 10—12 kilometru attālumā, ja ir laba redzamība.

Uz krasta novērošanas torņiem esošie elektrooptiskie līdzekļi var novērot objektus

jūrā līdz 30 kilometru attālumā no krasta. Ņemot vērā, ka Latvijas Republikas ekskluzīvas ekonomiskās zonas (EEZ) platība ir 3133,4 km² un robeža ir līdz 70 km attālumā no krasta, ir skaidrs, ka ar esošajiem līdzekļiem Latvijas JS nevar pilnībā nodrošināt ar likumu noteikto uzdevumu izpildi, proti, veikt EEZ kontroli.

Kā uzlabot Jūras spēku uzdevumu izpildi

Objektu identifikācijai JS izmanto krasta apsardzes kuģus. To apkalpē ir līdz 6 cilvēki un ātrums nepārsniedz 20 mezglus, kas salīdzinoši nav liels. Nelielā ātruma dēļ pārkāpēju identifikēšana ne vienmēr ir iespējama, tāpēc nepieciešami līdzekļi, kuru ātrums vairākkārt pārsniegtu pārkāpēja ātrumu. Tāds līdzeklis var būt tikai lidaparāts, bet to izmantošana mērķu atpazīšanai ir ļoti dārga. Latvijas Gaisa spēku aviācijas bāzes rīcībā esoša helikoptera *Mi-17* izmaksas uzdevumu veikšanai jūrā ir līdz 1000 latu stundā. Praktiski šie helikopteri tiek izmantoti tikai ārkārtējās situācijās, kad jāglābj cilvēka dzīvība.

Kā alternatīvu šo uzdevumu izpildē var izmantot BLA, kas ātruma un novērošanas spēju ziņā līdzinās helikopteriem; to ātrums ir lielāks nekā kuģiem, bet uzturēšanas un operacionālās izmaksas ir mazākas nekā kuģiem un helikopteriem. BLA priekšrocības novērošanas uzdevumu izpildē ir acīmredzamas, un tie jau ir atzīti kā efektīvi apkārtējās vides ekoloģiskajā monitoringā, lauksaimniecības apgabalā un meža masīvu stāvokļa kontrolē, videonovērošanā un kustīgu un nekustīgu objektu koordināšu noteikšanā, kā arī patruļēšanā pa noteiktu maršrutu. BLA var būt ar mazu izmēru un nelielu masu, ar to būtiski tiktu samazināts degvielas patēriņš un uzturēšanas izmaksas. Jāņem vērā arī ekoloģiskais jautājums, jo vides piesārņojums no lidaparāta izmantošanas ir proporcionāls degvielas patēriņam. Mazāki aparāti izdala mazāku troksni, kas varbūt nav tik būtiski jūrā, bet ir svarīgi lauku apvidos dzīvojošajiem. BLA nav vajadzīgs liels lidlauks.

Specifiskās prasības, lai BLA varētu izmantot jūras novērošanā

Ņemot vērā specifiskos uzdevumus, Latvijas jūras piekrastes ūdeņus kontrolējošie BLA var būt mazi vai ļoti mazi, izmantotami no krasta lidlauka vai no kuģa klāja.

Lai vadītu BLA nesaistes režīmā, tam jābūt aprīkotam ar speciālo radiovadības sistēmu, kas apvienota ar GPS moduli.

Apkārtējās situācijas kontrolei BLA var transportēt telekameru un iegūto informāciju

Turpinājums 16. lpp.

Nākotnē, iespējams, BLA jūras operācijās pildīs trieciena funkcijas, nesot un vēršot lādiņus pret pretinieku.

nodot *on-line* režīmā vai ierakstīt elektroniskajā datu nesējā.

BLA vadības sistēmai jānodrošina informācijas iegūšana Latvijas EEZ un Rīgas līcī ar Irbes šaurumu un tās nodošana kā krasta stacijai, tā arī kuģiem, kuri atrodas jūrā. Novērošanā nav nepieciešams nepārtaukts attēls visa lidojuma laikā, pietiek ar diskretas informācijas atspoguļojumu atsevišķos attēlos. Attēla fiksēšanas periods ir atkarīgs no lidojuma augstuma, lidaparāta pārvietošanās ātruma un platības, ko var aptvert attēla sensors. Ļoti svarīgi katru attēlu piesaistīt GPS koordinātām vai viegli atpazīstamiem krasta objektiem — reperiem.

BLA pacelšanas un nolaišanas procedūras, kas saistītas ar īpašiem apstākļiem, kurus izvirza bāzēšana uz kuģa, prasa ieviest korekcijas lidaparāta konstrukcijā.

Viena no sarežģītākajām problēmām, kas izvirzīta diskusijās, ir BLA nosēšanās risinājumi, kad kuģis (platforma) atrodas jūrā. Ir izskatītas vairākas iespējas. Viena no tām ir nosēšanās uz ūdens, lai pēc tam BLA paceltu no ūdens uz kuģa klāja. Šis paņēmiens ir saistīts ar vairākiem riskiem, tāpēc jāpēta jūras ūdens iespaidi uz BLA ekspluatācijas drošību. Krastā bāzētie BLA atgriežas uz speciāli sagatavotas nolaišanās virsmas. Teorētiski varētu būt divu veidu uz kuģa bāzētie BLA — ar stacionāro spārnu vai lidmašīnas tipa un BLA ar rotējošo spārnu (helikopteri). Uz kuģa bāzēto BLA ar stacionāro spārnu nosēšanos iespaido klāja ierobežotie izmēri. Ja kuģis nav speciāli būvēts tādu BLA saņemšanai, tad lidaparāta atgriešanās var notikt tikai ar speciāli sagatavotu tikla palīdzību. Taču tā būs saistīta ar tikla fizisko iedarbību uz lidaparāta planieri un var izraisīt bojājumus. Arī šajā jautājumā ir vajadzīgi pētījumi.

Cita iespēja ir stacionārā spārna bezpilota lidaparātu nolaišana uz ūdens un pēc tam to nogādāšana uz kuģi. Šajā variantā ir jāveido īpaša BLA konstrukcija, ņemot vērā ierobežojumus, ko izraisa jūras viļņojums un sālsūdens. Turklāt konstrukcijai ir jānodrošina laba peldspēja, jo pretējā gadījumā BLA nogrims. Pētījumi rāda, ka labāka ir BLA lidlaivas konstrukcija salīdzinājumā ar BLA, kas aprīkots ar pludiņveida šasiju.

BLA (helikopters) var nolaisties uz maža izmēra klāja, taču jāņem vērā helikoptera un klāja izmēru savstarpējās attiecības, klāja stāvoklis telpā, vēja virziens un spēks. Kuģa klājam jānodrošina BLA (helikoptera) nolaišanās tā, lai nesabojātu ne BLA, ne kuģa konstrukciju.

Kuģa klāja izlīdzināšanas iespējas

Kuģa klāja stāvoklis ir atkarīgs no kuģa korpusa stāvokļa, jo ir cieši saistīts ar to. Pieņemsim, ka BLA nolaišanai vispiemērotākais kuģa stāvoklis ir tad, kad nolaišanas—pacelšanas klājs (NPK) ir paralēls horizontam. Ņemot vērā, ka uz kuģi iedarbojas vairāki spēki, jābūt iespējai līdzsvarot to iedarbību tā, lai kuģis ieņemtu stāvokli, kad NPK ir labvēlīgs lidaparāta pacelšanai vai nolaišanai. Kuģa vidējā iegrime vai NPK augstums praktiski neiespaido BLA nolaišanu. Savukārt BLA nolaišanai ideāls stāvoklis būs tad, kad kuģa sānsveres leņķis un galsveres leņķis būs nulle. Taču kuģa ekspluatācijā notiek sasveres izmaiņas, un to izraisa dažādu objektu, piemēram, kravas pārvietošana uz kuģa. Lai kompensētu izmaiņas un panāktu sānsveres un galsveres leņķu nulles lielumu, tiek izmantotas kuģa balasta cisternas. Situācija, kad ūdens virsma ir līdzena un kuģa sasvere ir nulle, praktiski ir iespējama, kuģim atrodoties ostā.

Jūrā uz kuģa korpusu iedarbojas vairāki spēki, kas izraisa kuģa kursa līnijas svārstīšanos un šupošanu. Sāniskās un gareniskās kuģa šupošanās samazināšanu panāk ar speciālu konstrukciju, pasīviem nomierinātājiem un aktīvo nomierinātāju.

Divu un vairāku korpusu kuģiem ir labāka stabilitāte lielā ātrumā nekā klasiskajiem kuģiem ar vienu korpusu. Turklāt speciālo konstrukciju kuģiem var būt lielāks NPK starp abiem korpusiem. Tomēr palielinātā šķērsvirziena stabilitāte un relatīvi

isais kuģu garums negatīvi iespaido šāda tipa kuģu jūrasspēju. Pasīvie nomierinātāji, piemēram, nomierinātājcisternas pie kuģa sāniem, samazina zvalstīšanos divas līdz trīs reizes. Savukārt aktīvie spārni, kas izvietoti simetriski priekšgalā un pakalgalā kuģa sānos, samazina zvalstīšanos četras līdz piecas reizes.

Ņemot vērā kuģa klāja izlīdzināšanas iespējas, lai panāktu NPK ideālo stāvokli, jāsecina, ka to viegli izdarīt, kuģim atrodoties ostā, bet grūti — atklātā jūrā, kur kuģa stāvokli iespaido vairāki faktori.

Secinājumi

Jūras aviācijas un bezpilota lidaparātu vēsturiskajā attīstībā ir daudz kopēja. Šādu lidaparātu priekšrocības ir arī to attīstības dzinulis, kas novedis pie ļoti plašas šāda tipa lidaparātu izmantošanas jūras operācijās.

Latvijas Jūras spēkiem, pildot Latvijas valsts noteiktos likumus, ir aktuāli izmantot bezpilota lidaparātus Latvijas ūdeņu kontrolei.

Bezpilota lidaparāti, kas izmantojami jūras operācijās, varētu būt kā krastā, tā arī uz kuģiem bāzētie.

Kuģa šupošanās un sarežģītie risinājumi kuģa stāvokļa izlīdzināšanai ir tie faktori, kas nosaka, ka Latvijas Jūras spēkiem piemērotāki būs krastā bāzētie bezpilota lidaparāti. ■

Izmantotā literatūra

- Brūvelis E. *Latvijas aviācijas vēsture*. Jumava, Rīga, 2003. 203 lpp.
- Priedītis Ē. *Latvijas Kara flote*. Militārās literatūras apgādes fonds, Rīga, 2004. ISBN 9984-01-042—2. 68. lpp.
- Saks O. *Kuģu teorija*. Latvijas Jūras akadēmija. Rīga — 2004. 8. — 235 lpp.
- Rawson K. J. and Tupper, E.C. *Basic Ship Theory*. Butterworth-Heinemann, Oxford. 676. lpp.
- Urbahs A., Petrovs, V., Savkovs, K., Jakovlevs, A., Bulanovs, V. *Daudzmērķu bezpilota lidaparātu projektēšana*. // RTU Zinātniskie raksti. 6. sēr., Mašīnzinātne un transports, 26. sēj. (2008), 9. lpp.
- Urbahs A., Petrovs V., Rjabuha A. *Dažāda tipa un nozīmes BPLA bāzes konfigurāciju šasijas pārskats* // RTU zinātniskie raksti. 6. sēr., Mašīnzinātne un transports, 34. sēj. (2010), 74.—79. lpp.
- Pavlovičs A., Guzlēns A., Lešinskis I. *New Latvian Naval Sea Surveillance System and Some Aspects of its Maritime Implementation*. // Proceedings of 13th International conference «Maritime Transport and Infrastructure», 2011. 15.—21. lpp.
- Jinhyun Kim, Min-Sung Kang, Sangdeok Park. *Accurate Modeling and Robust Hovering Control for a Quad-rotor VTOL Aircraft*. J Intell Robot Systems (2010) 57. p.10.
- Кондратьев А. Перспективы развития и применения беспилотных и роботизированных средств вооруженной борьбы в ВС ведущих зарубежных стран. *Зарубежное Военное Обозрение* 5., 2011. с. 16.

No 27. septembra līdz 4. oktobrim Ādažu poligonā un tā apkārtnē norisinājās apvienotās Sauszemes spēku kājnieku brigādes un Zemessardzes militārās mācības, kurās piedalījās aptuveni 1300 karavīru un zemessargu. Mācību aktīvajā posmā no 27. līdz 29. septembrim piedalījās aptuveni 400 zemessargi no 3. un 2. Zemessardzes novada. Pēc tam mācībās turpināja piedalīties brigādes 1. un 2. kājnieku bataljons, Kaujas atbalsta bataljons, kā arī Zemessardzes profesionālā dienesta karavīri. Gaisa spēku aviācijas bāze sniedza atbalstu ar helikopteriem. Dažādu mācību uzdevumu veikšanā bija iesaistītas arī atsevišķas vienības no Gaisa spēku aviācijas bāzes Pretgaisa aizsardzības divīziona, Štāba bataljona un Militārās policijas. Jāpiebilst, ka vienīgie ārvalstu viesi šajās mācībās bija to novērotāji no Baltkrievijas, kuri mācībās vēroja Zemessardzes iesaisti.

Sauszemes spēku kājnieku brigādes komandvadības sistēmā. Mācību koncepcija paredz, ka Zemessardzes bataljons veic aizkavēšanas un aizsardzības operācijas, savukārt viens no brigādes kājnieku bataljoniem — uzbrukumu. Dažādās taktiskajās operācijās, to skaitā pretuzbrukumā un ūdens šķēršļa pārvarēšanā, ir iesaistīts 2. kājnieku bataljons.

Lielu uzmanību pievēršīšu sadarbībai ar Zemessardzi, jo mēs visi tiekam integrēti kopēja mērķa sasniegšanai. Svarīgi ir tas, ka

MILITĀRAJĀS MĀCĪBĀS PILNVEIDO SPĒKU SAVSTARPĒJO SADARBĪBU

Sandra Brāle,

kapteine, AM Preses nodaļas pārstāve.
Foto — Normunds Mežiņš.

Kopš Latvijas iestāšanās NATO mūsu valsts teritorijā ik gadu notiek ne tikai nacionāla mēroga, bet arī vērienīgas starptautiskās militārās mācības, kurās Latvija sniedz uzņemošās valsts atbalstu, piemēram, apvienotās sauszemes un gaisa spēku militārās mācības «Saber Strike», starptautiskie NATO vingrinājumi «Steadfast Pinnacle» un «Steadfast Pyramid», kopīgās Baltijas valstu militārās mācības «Baltic Host». Jau ziņots, ka drīzumā, no 2. līdz 9. novembrim Latvijā un Polijā norisināsies NATO un tās partnervalstu mācības «Steadfast Jazz 2013», kurās paredzēts apmācīt un pārbaudīt NATO Reaģēšanas spēkus. Šķiet, ka Latvijas sabiedrību grūti pārsteigt. Ar ko šīs mācības atšķiras no citām mācībām, kas līdz šim notikušas mūsu valsts teritorijā? Aicināju Sauszemes spēku kājnieku brigādes komandieri pulkvedi Mārtiņu Libertu un

Zemessardzes štāba priekšnieku pulkvedi Imantu Ziediņu pastāstīt par galvenajiem izaicinājumiem, kas sagaidīja mācību «Silver Arrow/Zobens 2013» dalībniekus, kā arī par galvenajiem šo mācību uzdevumiem.

— **Kāda ir Sauszemes spēku kājnieku brigādes un Zemessardzes loma un uzdevumi šajās mācībās?**

Pulkvedis M. Liberts: — Šo mācību idejas autors ir iepriekšējais brigādes komandieris pulkvedis Dzintars Roga. Arī šo mācību plānošanas process atbilstoši apstiprinātajam bruņoto spēku mācību plānam tika uzsākts jau viņa pilnvaru laikā. Šīs man ir pirmās brigādes mācības šajā amatā. Tāpēc neplānoju ieviest fundamentālas korekcijas. Man kā jaunajam brigādes komandierim ir svarīgi redzēt šo mācību realizāciju praksē, kā arī pārliecināties, kādas ir brigādes atsevišķu vienību spējas, lai saprastu kādus mērķus spējam sasniegt nākotnē.

Tā kā šīs mācības vadīs brigādes štābs, Zemessardzes vienības būs integrētas

Sauszemes spēku kājnieku brigāde un Zemessardze spēj profesionāli sadarbīties, jo mācību pamatuzdevums ir nodrošināt bataljona kaujas grupas gatavību. Šīs ir Latvijas pašaizsardzības vingrinājums, kurā netiek realizēts modernās karadarbības — miera nodrošināšanas vai uzturēšanas starptautisko operāciju rajonā — scenārijs. Arī turpmāk brigādes mācībās plānojam integrēt Zemessardzi.

Pulkvedis I. Ziediņš: — Primārā šo mācību apmācāmā mērķauditorija ir 3. Zemessardzes novada vienības, kuras atbilstoši mācību scenārijam tiks izvērstas un darbosies poligonā. Mācību komandvadību nodrošina Sauszemes spēku kājnieku brigāde. Mācību mērķis ir Sauszemes spēku kājnieku brigādes, Zemessardzes un citu mācībās iesaistīto bruņoto spēku regulāro vienību sadarbības stiprināšana, dažādu procedūru pilnveidošana, vienlaikus apvidū, pēc iespējas pietuvināti reālajiem apstākļiem, pilnveidojot karavīru taktiskās iemaņas.

Turpinājums 18. un 19. lpp.

Sākums 17. lpp.

Tomēr, kas attiecas uz lauka taktiskā vingrinājuma sadaļu, svarīgākais ir pilnveidot štābu, rotas vadības elementu spēju vadīt padotās vienības, sadarboties ar brigādes vienībām un pilnveidot spējas strādāt vienotā sauszemes komponenta komandvādības sistēmā, lietojot vienotus standartus un procedūras, tai skaitā arī sakaru procedūras, tādējādi gūstot vienotu sapratni par kopēju taktisku uzdevumu izpildi.

Zemessargu galvenais mērķis un uzdevums ir pilnveidot savas taktiskās iemaņas aizkavēšanas un aizsardzības operācijās. Liela vērība būs pievērsta arī Zemessardzes kājnieku vienību sadarbībai.

Šajās mācībās ir iesaistīta Zemessardzes bataljona kaujas grupa, kuru veido 3. Zemessardzes novada bataljoni — Zemessardzes 22., 27. kājnieku bataljons un Studentu bataljons. Šīs vienības veidos trīs kājnieku rotas, ko pastiprinās ar prettanku apkalpēm. Mācībās piedalās arī Zemessardzes 17. pretgaisa aizsardzības bataljons, kas pilnveidos iemaņas pretgaisa aizsardzības uzdevumu izpildē, kā arī Zemessardzes 19. nodrošinājuma bataljons, kura atbildībā būs pārapgādes un nodrošinājuma jautājumi bataljona kaujas grupas darbības nodrošināšanai.

Zemessardzi šajās mācībās pārstāv arī 2. Zemessardzes novada bataljona kaujas grupas štābs/komandpunkts, kas ir sekundārā

apmācību auditorija. Šī štāba galvenais uzdevums ir pilnveidot štāba procedūras un vienību vadību vienotā sauszemes komponenta/brigādes pakļautībā. Šo štāba elementu veido Zemessardzes 25. un 32. kājnieku bataljons.

Tā kā šīs mācības plānojām jau vismaz 12 mēnešus, domāju, ka visam vajadzētu noritēt veiksmīgi. Protams, savā dienesta pieredzē esmu sastapies ar faktu, ka pat labs plāns tā realizācijā prasa korekcijas un precizējumus.

— Ar ko šīs militārās mācības atšķiras no tām, kas jau ir norisinājušās mūsu valsts teritorijā?

Pulkvedis M. Liberts: — Šīs mācības ir kaut kas vairāk nekā vienkārši brigādes mācības. Tās ir lielisks sadarbības paraugs ar

Liela vērība mācībās tika pievērsta Sauszemes spēku kājnieku brigādes un Zemessardzes kājnieku vienību sadarbībai.

Zemessardzi, jo tieši Zemessardzes bataljons mācībās veiks aizsardzības un aizkavēšanas operācijas. Līdz ar to kopā mācībās piedalās aptuveni 1300 dalībnieki. Uzskatu, ka nacionālajām mācībām šis ir vērā ņemams skaits. Līdz šim bijusi pieredze, ka aizsardzības operācijā piedalās Zemessardzes bataljons, bet daļa brigādes — imitē pretinieka vienības. Šajās mācībās ir iesaistītas brigādes vienības, Zemessardzes bataljons un papildus notiek komandpunkta vingrinājums. Piebilstu, ka šis ir viens no nedaudzajiem risinājumiem, jo Latvijas nodokļu maksātājiem nebūs tik daudz naudas, lai spētu uzturēt brigādi ar 3000 profesionāliem karavīriem. Tāpēc, lai mēs patiešām varētu būt brigādes nosaukuma cienīgi, mums ir jāsadarbojas ar zemessargiem

kopējās mācībās, vingrinājumos. Uzskatu, ka šis ir būtisks solis mūsu valsts aizsardzības stiprināšanā.

Pulkvedis I. Ziediņš: — Latvijā, sākot no 90. gadu beigām līdz pat finanšu krīzei, jau vairākkārt notikušas nacionālā līmeņa militārās mācības ar līdzīgu dalībnieku skaitu. Tomēr šīs mācības ir nozīmīgas ar to, ka sauszemes spēku komponentā ir apvienotas ne tikai kājnieku brigādes vienības, bet arī bataljona kaujas grupa no Zemessardzes, kā arī viens no bataljona štābiem, Gaisa spēku aviācijas bāzes pretgaisa aizsardzības divizona vienības, Štāba bataljons un Militārā policija. Šāda vienību apvienota iesaiste valstiska mēroga militārajās mācībās notiek pirmo reizi.

Svarīgi, lai mācībās iesaistītie zemessargi tajās iegūtu to, ko vēlas — lai viņiem būtu interesanti, nevis tā, ka zemessargs to vien redz kā izraktu ierakumu, kurā jāpavada nākamās 12 stundas. Tāpēc iesaistām arī pretinieka spēlētājus, dažādus imitācijas līdzekļus, helikopterus. Līdz ar to mācību process top daudz saistošāks un aktīvāks, un tas ir viens no galvenajiem priekšnosacījumiem, lai zemessargi gūtu arī gandarījumu. Latvijas sabiedrībai noteikti jāzina, ka bruņotie spēki ir gatavi doto uzdevumu izpildei — valsts aizsardzībai, atbalstu sniegšanai civilajai sabiedrībai un dalībai starptautiskajās operācijās. Šādās mācībās mēs pilnveidojam savas iemaņas šo uzdevumu veikšanai. Mums ir būtiski aizsargāt savas valsts un sabiedrības drošību.

Karavīri un zemessargi mācību aktīvajā fāzē pilnveido iemaņas konvencionālu operāciju veikšanā.

Mācību pamatzdevums — nodrošināt bataljona kaujas grupas gatavību.

No zobena atkal lēks saule

Taivo Trams

Foto — no E. Aruma personiskā arhīva.

«No zobena saule lēca» — lielas formas dejas uzvedums, kura mūzikas pavadījumu uz skatuves izpilda «Auļi». Vienlaikus tas ir arī vizuāli un emocionāli iespaidīgs vēstījums par mūsu tautu, tās dzīvesziņu, par karu un cilvēkiem, kas tajā ierauti.

No jubilejas pasākuma līdz lieluzvedumam

Cilvēkiem, kuriem kara tēma nav īpaši tuva, varu teikt — karš kā tāds nav izrādes galvenais mērķis un piepildījums. «Kad pašā sākumā runājām par ideju, arī es biju nedaudz skeptisks — ko daudz dejā var stāstīt par karu? Taču pamazām mēs šo ideju izpratām, jo vispirms ir jāstāsta par cilvēkiem, kuru likteņus karš ir ietekmējis. Par tiem, kas gaida savus karotājus pārnākam mājās,» stāsta izrādes «No zobena saule lēca» projekta vadītājs Edžus Arums. Tā idejas autori un virzītāji, vienojušies par kopēju redzējumu, sāka būvēt deju uzvedumu, kas no 15. līdz 17. novembrim piedzīvos atkārtotas izrādes Ķīpsalas hallē. Ja skatītāju interese būs liela, iespējama arī papildu izrāde Latvijas Republikas dzimšanas dienā, 18. novembrī.

Bet sācies viss Limbažos, nu jau salīdzinoši tālajā 2008. gadā. Tautas deju ansamblim «Katvari» apritējuši 90 gadi, un par godu šai ievērojamajai jubilejai ansambļa dalībnieki vēlējušos sagatavot kādu īpašu priekšnesumu. «Ideju bija daudz, pat ļoti daudz un dažas arī ģeniālas — bet mūsu pasākumam tās šķita pārāk ikdienišķas,» atceras E. Arums, kurš pats tolaik dejojis «Katvaros».

Mēdz teikt — ja kādai lietai vai iecerei jāistenojas, tad visi vajadzīgie priekšnoteikumi

kādā brīdī sastāsies savās vietās. «Katvaru» jubilejas rīkotāji par savu ideju pastāstījuši horeogrāfam Agrim Daņilēvičam. Izrādās, viņam jau sen bijusi doma veidot vērienīgu dejas uzvedumu par vēsturi, karu, ar bungu un dūdu mūziku. Tikai pietrūcis īstenotāja... «Tā satikās divi spēki — viens, kas piedāvā kādam savu ideju, un otrs, kas meklē grandiozu ieceri, ko īstenot,» stāsta Edžus.

Izrāde ar lavīnas efektu

Materiāla un ideju, no kā būvēt topošo uzvedumu, bijis ļoti daudz. Ar to visu sekmiģi galā ticis režisors Uģis Brikmāns, un 2009. gada maijā dejas uzvedums «No zobena saule lēca» piedzīvoja savu pirmizrādi Limbažos.

«Tas bija patiesi varens notikums pašdarbnieku un amatieru dzīvē — izrāde ar tam laikam nepieredzēta mēroga, formas un kreativitātes apvienojumu,» atzīst uzveduma vadītājs. Spēja savu ieceri realizēt dzīvē, kā arī gūtie panākumi iedrošināja «Katvarus» vest dejas izrādi uz Rīgu — ridzinieki «No zobena saule lēca» pirmo reizi redzēja 2010. gada 6. janvārī Kongresu namā, kur piedalījās aptuveni 100 dejotāji.

Šī izrāde izraisīja savdabīgu lavīnas efektu — novatorisko dejas uzvedumu redzēja dejotāji no citiem kolektīviem, un radās pārliecība — arī viņi tā grib! Uzklaušījuši daudzas vēlmes, idejas un lūgumus, izrādes veidotāji saprata — laitiņa jāceļ vēl augstāk. Un tā pašā gada novembrī dienas gaismu ieraudzīja valsts mēroga dejas svētki ar aptuveni 30 deju kolektīvu piedalīšanos — dejas lieluzvedums, kādu mēs to pazīstam tagad. 18. novembra lieluzvedumā Ķīpsalas hallē dejā un mūzikā vienojās jau ap 1000 dejotāju un 100 mūziķu.

Skatītāji liek atgriezties

Pašdarbības deju kolektīvam izveidot tāda limeņa projektu nebija viegli. Idejas vārdā iztērētie resursi — laiks, darbs, arī nauda — bija tik lieli, ka pēc izrādēm, par spīti milzīgajai interesei, panākumiem un atbalstam, katvarieši nolēmuši — nekad vairs! Taču interese par lieluzvedumu sabiedrībā saglabājusies, visu šo laiku cilvēki vaicājuši, kad atkal būs skatāms uzvedums, — un tagad, pēc trīs gadu pārtraukuma, «No zobena saule lēca» atgriežas Ķīpsalā.

Lai atjaunotu izrādi pēc tik ilga pārtraukuma, gandrīz visu gadu noris intensīvs darbs. Izrādes veidotāji, arī Edžus Arums,

apbraukājuši visus iesaistītos kolektīvus, sadalījuši dejas un saskaņojuši idejas. «Procesā tiek uzklaušīti visi interesenti — te ir iesaistīti dažādu gadagājumu cilvēki, arī paaudzes jau ir nomainījušās.»

Nopietnākais kopīgais pasākums bija četru dienu nometne vasarā Limbažos. Visiem izrādē iesaistītajiem vēl paredzētas četras mēģinājumu dienas Ķīpsalas hallē un vienu dienu tieši pirms izrādes.

Bez šīm kopmēģinājumu dienām ir būtiska arī otra gatavošanās daļa — nekādos atskaites punktos neizmērējams kolektīvu mājas darbs. Par to lieluzveduma vadītājs visiem dalībniekiem saka vislielāko paldies: «Šis uzvedums nav deju svētku obligātais repertuārs — nevienam par to nemaksā, dejotāji tam ziedo savu brīvo laiku.»

Atšķirībā no citiem deju uzvedumiem izrādē «No zobena saule lēca» nav atsevišķu deju numuru, kas veidotu kopējo kompozīciju un scenogrāfiju. Tajā ir stāsts, kas tiek izdejots un izstāstīts mūzikā. Stāsts par baltu mitoloģiju un filozofiju, par svarīgākajiem dzīves cikliem un rītiem, par karu, kas ienāk cilvēku dzīvēs, izjauc un maina likteņus.

«Mums visiem tas ir emocijām bagāts un ļoti atbildīgs uzdevums. Skatītājiem ir jānotic dejotājiem. Ja kāds uz skatuves blefos, to pamanīs — un būs izgāšanās.» Līdz šim nekas tāds nav noticis, un Edžus ir pārliecināts, ka arī šoreiz viss būs kārtībā.

«Auļu» mūzika palīdz stāstīt

Deju lieluzvedums «No zobena saule lēca» nav iedomājams bez atbilstošas mūzikas, un to rada bangu un dūdu mūzikas grupa «Auļi.» ««Auļiem» ir ļoti nozīmīga loma visā pasākumā, viņi ir vismaz puse no uzvaras. Viņu mūzika ir tik spilgta, ka ir ļoti viegli veidot horeogrāfiju un aranžējumus.» «Auļos» daudzi ir vīri ar militāro pieredzi, tāpēc uzveduma tēma viņiem ir īpaši tuva un ļoti saprotama.

«Kaut kādā brīdī viss saslēdzās un notika, kā tam jānotiek. Agris Daņilēvičs bija dzirdējis mūsu mūziku, kaut ko par mums zināja arī Uģis Brikmāns — tā tas sākās,» atceras «Auļu» dalībnieks Gatis Indrēvičs, Nacionālo bruņoto spēku Kaujas atbalsta bataljona speciālists.

Lieluzvedumā lielākoties tiek izmantota jau esošā «Auļu» mūzika. Tiesa, tā tiek nedaudz pielāgota dejotāju iespējām. «Nākas nedaudz pārkārtoties, palauzt dziesmu struktūras, kaut kas jāpamaina. Bet tas ir normāli, un tad, kad jau esi iegājis procesā, nekādas problēmas nerada,» saka Gatis. Daļa mūzikas ir jauna — par to parūpējies izrādes muzikālā vadītāja Ilze Grunte. «Arī šis materiāls ļoti labi saskan ar mūsu mūziku.»

Deju lieluzvedums Latvijā bijis arī muzikāls eksperiments — pirmo reizi praksē izmēģināts, vai izdosies dzīvajā skanējumā radīt kvalitatīvu muzikālo pavadījumu tik lielām dejotāju masām. Izdevās! Turklāt «Auļi» un viņu mūzika ir patstāvīgs, viens no svarīgākajiem izrādes komponentiem.

«Pēdējā laikā strādājam, gatavojoties izrādei, visi mēģinājumi ir tai veltīti. Ir grūti, bet ir arī liels emocionāls pacēlums. Spēlējot saprotam, ka tuvojas izrādes beigas, un kākā spiež kamols — lai arī izrādes prasa

milzu darbu un koncentrāciju, tā pacēluma dēļ, ko beigās sagaidi, gribas, lai tas viss vēl tik ātri nebeigtos,» stāsta Gatis.

Deju lieluzvedums aizrauj visdažādākā

vecuma cilvēkus, taču Gatis to īpaši iesaka jaunajai paaudzei. «Tā ir iespēja izdzīvot ļoti spilgtas, tīras un dažādas emocijas — tieši tādas, kādas nepieciešamas jaunažiem.» **ES**

Godina Brīvības cīņās kritušos sabiedroto kara jūrniekus

17. oktobrī Daugavgrīvā Jūras spēku flotiles Patruļkuģu eskadrē notika piemiņas pasākums par godu Lielbritānijas, Francijas un Īrijas kara jūrnikiem, kuri krituši, sniedzot atbalstu Latvijas brīvības cīņās 1919. gadā.

Piemiņas pasākumā piedalījās Aizsardzības ministrijas parlamentārais sekretārs Veiko Spolītis, Jūras spēku flotiles komandieris jūras kapteinis Rimants Štrīmaitis, kā arī Lielbritānijas, Francijas un Īrijas arkārtējie un pilnvarotie vēstnieki Latvijā, tuvinieki un citi lūgtie viesi.

V. Spolītis savā uzrunā atgādināja par vērtībām, kas bija aktuālas Lielās franču revolūcijas laikā un nav zaudējušas savu nozīmi arī tagad — brālība, vienlīdzība un brīvība. Tieši šīs vērtības 1919. gadā Lielbritānijas, Francijas un Īrijas karavīri palīdzēja aizstāvēt arī Latvijā.

«Šodien mēs esam kopā ar pazudošo jūrnieru ģimenēm gandrīz gadsimtu pēc notikumiem, lai izrādītu cieņu un atzīnību. Vēlamies atgādināt, cik ļoti tās vērtības, par kurām viņi cīnījās toreiz, mums ir svarīgas arī šodien,» uzsvēra Francijas vēstnieks Stefans Viskonti.

Piemiņas vietā tika nolikti ziedi, Nacionālo bruņoto spēku kapelāns aizlūdza par kritušajiem, pēc tam amatpersonas un viesi izgāja jūrā ar patruļkuģi P-08 «Jelgava» un nolaida jūrā piemiņas vainagus.

1919. gada rudenī Lielbritānijas un Francijas karakuģi, kuru apkalpē bija arī īru jūrnieri, sniedza nepieciešamo artilērijas atbalstu Latvijas armijas desanta operācijai Daugavgrīvā. Šis uzbrukums bija sākums Rīgas un pārējās Latvijas teritorijas atbrīvošanai no Bermonta-Avalova armijas. Kauju laikā gāja bojā 9 un tika ievainoti 6 sabiedroto jūrnieri.

*Sagatavojusi Liene Ulbina,
Jūras spēku flotiles Krasta apsardzes dienesta
sabiedrisko attiecību speciāliste.
Foto — Normunds Mežiņš.*

VAI ATCERIES....?

Sauszemes spēku kājnieku brigādes 1. kājnieku bataljons vēlas atgādināt par mūsu visu atbildību kritušo dienesta biedru priekšā. Vēlamies to uzsvērt tieši tagad, kad tuvojas ikgadējais mūsu valstij tik nozīmīgais brīdis — 11. novembris.

Kamēr esam jauni, stipri un veseli, mēs, karavīri, dienam bruņotajos spēkos, veidojam savu karjeru, dibinām ģimeni, sportojam un atpūšamies brīvajā laikā. Taču blīvajā dienu ritumā ir jāatrod laiks, lai atcerētos savus dienesta biedrus, kuru vairs nav mūsu vidū, lai ar cieņu izturētos pret viņu vecākiem un palīdzētu viņu ģimenēm.

1. kājnieku bataljona karavīri novembra svētku priekšvakarā iedegs svečītes, atcerēsies notikumus, kas prasīja mūsu biedru dzīvību. Vai mums ir jāsēro, kad pagājuši jau vairāki smagu skumju pilni gadi? Nē, bet mēs vēlamies aicināt visus izrādīt cieņu, noliekt galvu un ar klusuma brīdi godināt šo cilvēku veikumu Latvijas valsts drošības garantēšanā.

Pateicību un atzinību pelnījušas tās apakšvienības un tie karavīri, kuri vairākas reizes gadā dodas apciemot kritušo biedru ģimenes. Viņi palīdz tuviniekiem pavasara, vasaras un rudens darbos saimniecībā. Palīdz sakopt katra kritušā karavīra kapa kopiņu augu gadu. Ar šādu rīcību viņi pauž visdziļākās cieņas apliecinājumu saviem bijušajiem biedriem un viņu tuviniekiem.

**Virsleitnants
Olafs Baumanis**

2004. gada 8. jūnija rītā ap plkst. 8 pēc Latvijas laika netālu no Suvairas, Irākā, vienība, kurā starptautiskās operācijas uzdevumus pildīja virsleitnants Olafs Baumanis, gatavojās ceļam uz

munīcijas iznīcināšanas vietu. Iznīcināmā munīcija bija sakrauta mašīnās, bet, karavīriem vēl bāzē esot, notika lādiņu eksplozija. Domājams, ka eksploziju izraisīja mīnmetēju apšaušana. Tajā bojā gāja divi poļu un trīs slovāku sapieri un viens Latvijas karavīrs, pirmais kopš neatkarības atjaunošanas un pirmais Latvijas armijas sapieris — virsleitnants Olafs Baumanis no Zemessardzes 2. brigādes nesprāgušās munīcijas neitralizēšanas nodaļas.

**Dižkareivis
Vitālijs Vasiļjevs**

**Dižkareivis
Gints Bleija**

2006. gada 27. decembrī Sauszemes spēku 1. kājnieku bataljona 2. kājnieku rotas grūtākā OIF misija Irākā, Dīvānijas provincē, praktiski

ki bija pabeigta un visi uzdevumi godam izpildīti. Tik vien bija atlicis, kā nodot atbildības rajonu jaunajam kontingentam un atgriezties mājās ar paceltu galvu, gandarītiem par paveikto — pie savām ģimenēm un draugiem tēvzemē Latvijā.

Šajā dienā 2. KR 3. vads kopā ar jaunā kontingenta komandieriem devās patruļā, lai iepazīstinātu viņus ar nākamā atbildības rajonu. Patruļa ritēja, kā iepriekš bija plānots un bez īpašiem sarežģījumiem, taču līdz brīdim, kad tika uzsākts atceļš uz bāzi. Bija atlicis vien 20 minūšu brauciens, un šīs misijas pēdējais uzdevums būtu paveikts. Pēkšņi sākās nemiernieku uzbrukums vadošajai patruļas automašīnai ar improvizētu spridzināšanas ierīci (IED). Tā laikā tika nogalināti autovadītājs dižkareivis Gints Bleija un granātnieks dižkareivis Vitālijs Vasiļjevs, kā arī ievainoti trīs karavīri.

**Dižkareivis
Edgars Ozoliņš**

2008. gada 10. augustā Sauszemes spēku 1. kājnieku bataljona 1. kājnieku rotas pirmā vada otrās nodaļas komandieris saņēma pavēli ar uzdevumu 11. augustā eskortēt personas uz objektu Meimenas pilsetā. Tas bija parasts uzdevums, un tādus apakšvienības Afganistānā pildīja katru dienu.

11. augusta rītā apakšvienība sagatavojās uzdevumam un uzsāka pavēles izpildi. Noteiktajā laikā eskortējamās personas tika nogādātas objektā, un nodaļa sāka atpakaļceļu uz bāzi.

Pilsētas centrā mūsējiem uzbruka nemiernieki, izmantojot improvizētu spridzekli. Sprādzienā tika ievainoti četri nodaļas karavīri un 15 civiliedzīvotāji.

Komandieris strauji novērtēja situāciju un pieņēma lēmumu evakuēt ievainotos uz bāzi.

Aptuveni stundu pēc sprādziena bāzes mediķis paziņoja, ka dižkareivis Edgars Ozoliņš no gūtajiem ievainojumiem ir miris.

Dižkareivis Andrejs Merkuševs

2009. gada 1. maijs, Afganistāna, OP «Bari Alai». Agrs rīts, bija sācies kārtējais uzbrukums novērošanas postenim, kur mūsu karavīri pildīja dienesta pienākumus plecu pie pleca ar Mičiganas Nacionālās gvardes un Afganistānas Nacionālās armijas karavīriem. Pretinieka pārspēks lika nojaust, ka uzbrukums nebūs tāds kā parasti.

Mēģinot noturēt posteni, brīdī, kad tajā jau bija ielauzušies nemiernieki, kaujā krita Sauszemes spēku 1. kājnieku bataljona dižkareivis Andrejs Merkuševs.

Seržants Voldemārs Anševics

Kopā ar dižkareivi Andreju Merkuševu «Bari Alai» novērošanas postenī uzbrukumu atvairīja arī seržants Voldemārs Anševics. Viņš pēc nemiernieku ielaušanās postenī aizsargāja vienīgo ieeju bunkurā, kurā atradās sabiedrotie.

Intensīvajā nemiernieku uzbrukumā krita arī Sauszemes spēku 1. kājnieku bataljona seržants Voldemārs Anševics.

Kaprālis Dāvis Baltābols

2009. gada jūlijs. MOT P nodaļa saņēma kārtējo pavēli patulēt atbildības rajonā Fārijābas provincē. Patruļa ilga vairākas dienas, viss noritēja ātri un bez starpgadījumiem.

Dienu pirms uzdevuma beigām, 25. jūlija rītā, pēc mierīgi pavadītas nakts nodaļa izvīzījās, lai dotos uz tikšanos ar vietējiem iedzīvotājiem attālākā ciematā. Taču nodaļa galamērķi nesasniedza.

Spīdēja spoža saule, valdīja klusums un miers, un nekas neliecināja par gaidāmo kauju. Kad klusumu pēkšņi pāršalca skaļas automātu kārtas un granātu sprādzieni, notika tas, kam nodaļa bija gatavojusies, bet ko vismazāk vēlējās, proti, MOT P iekļuva nemiernieku slēpnī.

Pateicoties Dāvja pašaizliedzībai — viņš divatā ar biedru piesedza nodaļu, kontakts ar nemierniekiem tika laužts. Taču tas prasīja pārāk daudz spēku, Dāvis jau bezsamaņā tika evakuēts uz bāzi un tālāk uz hospitāli.

2009. gada 5. augustā tika salauztas visas mūsu cerības, jo mūs sasniedza ziņa, ka Sauszemes spēku 1. kājnieku bataljona kaprālis Dāvis Baltābols ir miris.

Vēloties izrādīt cieņu kritušajiem biedriem, Sauszemes spēku kājnieku brigādes bāzē Kadagā ir uzsākts darbs, lai izveidotu kritušo karavīru piemiņas vietu. Vietu, kur katrs pieredzējis karavīrs, tāpat kā viņa jaunais dienesta biedrs, var noliekt galvu, klusumā godinot starptautiskajās operācijās kritušos.

Kājnieku brigādes karavīri ierosināja vizuālo noformējumu piemineklim. Tā tehniskais projekts ir saskaņots, un laikā starp lauka mācībām viņi strādā pie pieminekļa pamatnes sagatavošanas.

Pieminekļa projekta īstenošanas kopējā tāme ir 46 000 latu. Piesaistot karavīrus vispārējo sagatavošanas darbu veikšanā, izdevumus iespējams samazināt līdz 30 000 latu. Pieminekļa ziedojumu fondā līdzekļi pamazām krājas — ir jau saņemti aptuveni 9000 latu. Tomēr vēl vajadzīgi atlikušie 20—25 tūkstoši latu.

Šajā gadā ir plānots pabeigt sagatavot pieminekļa pamatni un sastādīt piemiņas zonā kokus. Nākamajā, 2014., gadā iecerēts uzsākt darbu pie paša pieminekļa uzstādīšanas un priekšējās piemiņas zonas apkopes. Tomēr, ņemot vērā mācību laikā paredzētās aktivitātes bāzes Ierindas laukumā, kas atrodas līdzās piemiņas vietai, kā arī intensīvo ikdienas apmācību un finanšu lēno piesaisti projektam, iespējams, ka plānotie darbi tiks kavēti.

**Sauszemes spēku kājnieku brigādes karavīri aicina
lidzpilsoņus neaizmirst un godināt karavīru
atbildību valsts un pasaules miera priekšā.
Apstāties un apdomāt mūsu miera vērtību!
Cienīt tos, kuri izvēlas uzņemties miera
nodrošināšanas atbildību. Gan senatnē, gan šodien
karavīrs ir miera garantis. Mēs, kas esam izvēlējušies
dienēt, esam atbildīgi par biedriem sev līdzās.
Esam atbildīgi arī par kritušajiem biedriem.**

Ikdienas steigā pietājam uz brīdi arī Tu! Ziedo savu artavu!

Tu to vari izdarīt vienkārši:

Biedrība «Ādažu karavīru klubs»

(reģistrācijas numurs 40008098947) konts, banka «Nordea»,

konta nr. LV68NDEA0000082925598

(kritušo karavīru piemiņas vietai).

«Gūt var ņemt, gūt var dodot, dodot gūtais neatņemams.»
(Rainis)

Sagatavojusi **virsliecinātne Ilze Leimane**, Sauszemes spēku 1. kājnieku bataljons.

PĒ ELLES VĀRTIEM

Raksts publicēts Īrijas Aizsardzības spēku militārajā žurnālā «An Cosantóir» 2013. gada aprīlī (www.dfmagazine.ie). Tulkojis — Kārlis Līdaks.

Francijas kaujas bruņumašīna tiek izkrauta no britu C-17 lidmašīnas pēc tās nolaišanās Bamako lidostā Mali. Francijas karaspēks veica nepārtrauktu nakts gaisa bombardēšanas uzbrukumu kādai nelielai Mali pilsētiņai, lai to atbrīvotu no bruņotajiem islāmistu ekstrēmistiem, kas ir sagrābuši varu šajā rajonā. (Foto — Associated Press, Deks Teilors.)

Tieciens «no šejienes līdz Timbuktu» izsenis ir lietots tālu un eksotisku zemju apzīmēšanai. Tomēr pēdējos mēnešos ziņas par notikumiem tieši šajā Āfrikas valstī — Mali, kur arī atrodas Timbuktu pilsēta, tika plaši atspoguļotas pasaules preses izdevumos. Pirms diviem mēnešiem Francija pēc Mali valdības lūguma šajā valstī uzsāka militāru operāciju. Bruņotās intervences «Operation Serval» mērķis ir cīņa pret islāmistu varas sagrābšanas mēģinājumiem, lai apturētu kaujinieku grupu darbību un atjaunotu valsts varu konfliktu plosītajos Mali ziemeļos.

Mali, Francijas bijusī kolonija Rietumāfrikā, pēc platības ir 24. lielākā pasaules valsts ar 480 000 kvadrātjūdžu (1 240 192 km²);

tā ir sadalīta astoņos reģionos un pēc lieluma ir salīdzināma uz Dienvidāfrikas Republiku. Valsts ziemeļu robeža dziļi iesniedzas neviesmīlīgajā Sahāras tuksnesī, bet tās ziemeļaustrumu robeža atrodas Iforasa plato kalnainajā apvidū.

Valsts dienvidos, kurus apdzīvo iedzīvotāju vairākums, ir tropisks klimats, ko nosaka Nigēras un Senegālas upe.

2012. gada janvāra tuaregu cilts sacelšanās Mali ziemeļos noveda pie ilgstošas nestabilitātes perioda. Haotiskā situācija deva iespēju ekstrēmistu grupējumiem, tostarp «Ansar Dine» un «Al Qaeda», vērsties pret tuaregiem ar izteiktu mērķi pārņemt kontroli valstī un ieviest tajā stingrus islāma šariāta likumus.

Pēc ANO aplēsēm, lai paglābtos no karadarbības skartās zonas, tūkstošiem cilvēku bija spiesti doties bēgļu gaitās uz valsts dienvidiem. Situācijas eskalācija Mali nopietni satrauca rietumvalstis, jo Mali varēja kļūt par patvērumu un treniņu vietu islāma teroristiem, lai sagatavotos dažādu terora aktu organizēšanai visā pasaulē.

Lai sniegtu atbalstu Mali armijai, Francijas bruņotie spēki izmantoja valsts galvaspilsētu Bamako kā piefrentes operatīvo bāzi un izvietoja tajā 2500 karavīru. Francijas militārie speciālisti sadarbojas ar 3000 Rietumāfrikas valstu ekonomiskās kopienas

(ECOWAS) karavīriem, kuri piedalās ANO apstiprinātajā intervences misijā.

Reaģējot uz Francijas militārās intervences operāciju, ar starptautisko teroristu tiklu «Al Qaeda» saistītā grupējuma, proti, Rietumāfrikas vienotības un džihāda kustības (MUJWA — Movement for Unity and Jihad in West Africa; valsts ziemeļos tā ir ieviesusi

šariāta likumus) runasvīrs Omars Oulds Hamaha sacīja: «Francija ir atvērusi elles vārtus visiem frančiem... Tā ir iekritusi slazdā, kas ir daudz bīstamāks nekā Irāka, Afganistāna vai Somālija.»

Šie draudi tomēr nav spējuši atturēt frančus no operācijas turpināšanas, un šī gada janvārī Francijas ārzemnieku leģiona bruņumašīnu kolonna ieņēma pozīcijas pie Niono pilsētas, kas atrodas 190 jūdzes no Bamako.

Tajā pašā laikā Mali armija veica savu pozīciju nostiprināšanu pie Mauritānijas robežas. Tas tika panākts ar gaisa atbalstu, ko nodrošināja Francijas Gaisa spēku četri 2000D «Mirage» un četri «Rafale» iznīcinātāji, kas bombardēja ienaidnieka pozīcijas, piespiežot tos atkāpties.

Tomēr tuvējā Diabali pilsētīnā islāmistu kaujinieki iesaistījās ielu kaujās ar franču un Mali karaspēku.

Lai pārtrauktu nemiernieku uzbrukumu un aplenktu to vienības, franču desantnieki tika izsēdināti stratēģiski svarīgās pilsētās. Apbruņotie helikopteri nodrošināja gaisa spēku atbalstu — pēc vairākām kaujām un stratēģiskiem gaisa triecieniem kaujinieki bija spiesti atkāpties un atstāt ieņemtās pozīcijas.

Šī raksta sagatavošanas laikā karadarbība notika apgabalā pie Alžīrijas robežas, kur nemiernieki ir pieņēmuši partizānu kara taktiku un savu operāciju zonā izmanto Iforasa plato kalnainos reģionus. Neskatoties uz sākotnējiem panākumiem, Francijas militārās amatpersonas ir bijušas spiestas atzīt, ka Francijas karaspēks Mali ir saskāries ar ilgstošu karadarbību pret labi aprīkotiem un apņēmīgiem kaujiniekiem, un tāpēc pastāv bažas, ka Franciju varētu ievilkt ilgstošā novājināšanas karā.

Tomēr, kā vēsta Francijas aizsardzības ministra Žana Īva Ledriāna paziņojums,

10. speciālo operāciju gaisa desanta grupas 1. bataljona karavīri apmāca Mali armijas karavīrus motorizētā kājnieku taktikā Timbuktu, Mali. ASV Speciālo operāciju karaspēks (U.S. Army Special Forces), kas ir norīkots ASV Eiropas pavēlniecības Speciālo operāciju spēku rīcībā, veic izvēlētu Mali un Mauritānijas militāro vienību apmācību mobilitātē, sakaros, zemes navigācijā un mazo vienību taktikā. (Foto — ASV Gaisa spēku štāba seržants Edvards Breiljs.)

Francijas valdība ir stingri nolēmusi iznīcināt jebkādu ekstrēmistu ietekmi Mali un šī nodoma īstenošanā cieši sadarbojas ar Amerikas Savienotajām Valstīm, kas jau ir vadījušas pretterorisma apmācību programmu šajā reģionā.

Uz Francijas aicinājumu sniegt starptautisko atbalstu ir atsaukušās vairākas valstis un piedāvājušas loģistikas un mācību atbalstu. Nigērija uz Mali plāno nosūtīt 900 karavīrus — daļu no 3300 karavīru Rietumāfrikas valstu ekonomiskās kopienas karaspēka kontingenta. Ir pamats domāt, ka arī citas valstis drīz sekos šim paraugam. Lielbritānija jau ir nosūtījusi divas C-17 transporta lidmašīnas, un arī Pentagons šai operācijā ir iesaistījis transporta lidmašīnu, degvielas uzpildes lidmašīnas, kā arī nodrošina atrašanās vietas izlūkošanas datus. Beļģija šai operācijai ir atvēlējusi transporta lidmašīnu un medicīniskās evakuācijas helikopteru. Kanāda, Vācija un Dānija arī ir nodrošinājušas transporta lidmašīnas.

Īrijas aizsardzības ministram Alanam Šateram ir piešķirta valdības atļauja Īrijas Aizsardzības spēku karavīrus iesaistīt plā-

notajā Eiropas Savienības (ES) militārās apmācības misijā Mali (EUTM Mali).

Kā vēsta ES oficiālais preses paziņojums, Īrijas Aizsardzības spēku karavīri šajā misijā darbosies kopā ar Lielbritānijas armijas karavīriem apvienotā mācību kontingenta sastāvā un būs atbildīgi par Mali bruņoto spēku militāro apmācību un konsultācijām.

Komentējot šo operāciju, Īrijas aizsardzības ministrs A. Šaters ir paziņojis: «Līdztekus kājnieku standarta apmācību nodrošināšanai ir paredzēts organizēt mācības starptautiskās humanitārajās tiesībās, civiliedzīvotāju aizsardzībā un cilvēktiesībās.»

Plānotā ES militārās apmācības misija Mali notiks četrās grupās, katrā pa 24 mācību speciālistiem. Ir sagaidāms, ka misijas kopējais personāla skaits, ieskaitot atbalsta spēkus un administratīvo personālu, būs aptuveni 500 cilvēki.

Īrijas Aizsardzības spēku karavīri apzinās, ka Mali viņus sagaida nopietni izaicinājumi, bet, pēc daudzu ieskata, viņu līdzšinējā pieredze un apmācība lielā mērā varētu veicināt šīs sarežģītās misijas sekmīgu izpildi. ■

Par raksta autoru

Pols Obraiens (Paul O'Brien) ir īru vēsturnieks un grāmatu autors. Viņš ir sarakstījis četras grāmatas par 1916. gadu — «Blood on the Streets: 1916 and the Battle for Mount Street Bridge», «Uncommon Valour: 1916 and the Battle for the South Dublin Union», «Crossfire: The Battle of the Four Courts 1916» un «Field Of Fire: The Battle Of Ashbourne 1916». Drīz klajā nāks viņa piektā grāmatā par šiem notikumiem «Shootout: The Battle for St Stephen's Green 1916». Skat. www.paulobrienauthor.ie

Īrijas Aizsardzības spēku karavīru apmācība pirms Mali misijas Karahā, Īrijā. (Foto — kaprālis Kalums Loulors, Īrijas Aizsardzības spēku Sabiedrisko attiecību nodaļas fotogrāfs.)

Virsseržants Guntis Hildebrands uzvar svaru stienā spiešanās gulus

11. septembrī Rīgā VAMOIC sporta zālē Krustabaznīcas ielā 9 norisinājās ikgadējais NBS čempionāts svaru stienā spiešanās gulus.

Čempionāts pulcēja 9 komandas un vairāk nekā 50 dalībnieku no dažādu regulāro spēku un Zemessardzes vienībām. Medaļas tika sadalītas 9 svara kategorijās.

Dalībai čempionātā komandas drikstēja pieteikt divus dalībniekus katrā svara kategorijā. Visiem dalībniekiem tika doti trīs mēģinājumi pacelt pēc iespējas lielāku svaru, neaurojot pēdas, gurnus un lāpstiņas no atbalsta virsmas.

Komandu vērtējumā 1. vietu ar 57 punktiem ieguva **ZS 45. NBN** (kpr. E. Soldatenoks, zs. J. Zakis, vrsr. A. Štenbergs, vrsr. U. Vācietis, kpr. S. Ahmaduljins, vrsr. G. Hildebrands un vsz. V. Eidemanis). 2. vietā ierindojās **ŠB** komanda (sr. J. Šinkūns, dkar. D. Gorūza, dkar. D. Boļasņikovs, dkar. J. Tukačs, dkar. A. Mucenieks, dkar. A. Kitajevs, dkar. A. Čišs, dkar. A. Bondarevs un kar. A. Pētersons), bet 3. vietu, atpaliekot tikai par vienu punktu no ŠB, ieguva **MP** (sr. I. Stepanovs, kpr. E. Leimanis, dkar. J. Freimanis, dkar. M. Guzs, dkar. M. Kameņeckis un dkar. M. Šarņņiks).

Diemžēl individuālajā vērtējumā vieglākajā svara kategorijā līdz **60 kg** netika pieteikts nevienš dalībnieks, bet svara kategorijā līdz **67,5 kg** sacensība starp trīs labākajiem bija ļoti sīva, jo visi trīs pirmo vietu ieguvēji spēja pacelt vienādu svaru — 90 kg. Noteikumi paredz: ja vienā un tajā pašā svara kategorijā paceltais svārs ir vienāds, uzvar dalībnieks, kuram ir mazāks viņa paša svārs. Šoreiz visvieglākais izrādījās un par uzvarētāju kļuva dkar. Jānis Freimanis (MP). 2. vietu ar 130 kg izcīnīja dkar. Māris Guzs (MP), bet 3. vietā — sr. Jūris Berjozovs (GS AB).

Lielisku sniegumu svara kategorijā līdz **75 kg** uzrādīja dkar. Andris Čišs (ŠB), kurš, paceļot 140 kg svaru stieni un sasniedzot personisko rekordu, tika pie čempionāta zelta medaļas. 2. vietu ar 130 kg izcīnīja dkar. Māris Guzs (MP), bet 3. vietā ierindojās dkar. Ervins Kārklis (Szs KBde).

Visvairāk dalībnieku bija pieteikušies svara kategorijā līdz **82,5 kg**, kur ar paceltiem 160 kg, trešo piegājieni nemaz neveicot, pārliecinoši uzvarēja dmtr. Haralds Druvmalis (JSF). 2. vietā ierindojās kpr. Andris Lūsis (ZS St. Bn) ar 135 kg, bet 3. vietu ieguva dkar. Dmitrijs Boļasņikovs no ŠB (130 kg).

Arī kategorijā līdz **90 kg** 1. vietu, jau 2. mēģinājumā paceļot 160 kg, izcīnīja kar. Dmitrijs Šišonkovs no Szs KBde. 2. vietā ierindojās dkar. Dainis Gorūza no ŠB (152,5 kg), bet 3. vietu (147,5 kg) izcīnīja JSF kptlt. Māris Barovskis.

Vzs. Viesturs Eidemanis no ZS 45. NBN (190 kg) palika nepārspēts svara kategorijā līdz **100 kg**. 2. vietā — kpr. Ingars Kukulis (175 kg) no GS AB, bet 3. vietā — dkar. Kristaps Notrums no Szs KBde (160 kg).

Vrsr. Uģis Vācietis (ZS 45. NBN) uzvarēja svara kategorijā līdz **110 kg**. Viņš mēģināja sacensības beigt ar 200 kg, diemžēl tas viņam neizdevās. Uģis uzvaru izcīnīja ar paceltiem 190 kg. 2. vietā — pl. Andis Zviedris (NAA), bet 3. vietā — kar. Jānis Tukačs (ŠB).

Kpr. Edgars Soldatenoks (ZS 45. NBN) uzvarēja svara kategorijā līdz **125 kg**, paceļot 150 kg. 2. vietā ierindojās sr. Igors Stepanovs (MP) ar 140 kg, bet bronzas medaļu ieguva dkar. Aldis Mucenieks (ŠB).

Svara kategorijā **virs 125 kg** lielisku sniegumu rādīja vrsr. Guntis Hildebrands (ZS 45. NBN), kurš pēdējā mēģinājumā vienīgais spēja pacelt 200 kg smagu svaru stieni, sasniedzot absolūti labāko rezultātu šajās sacensībās. Vrsr. Guntim Hildebrandam tika pasniegta arī Sporta kluba priekšnieka kpt. Venta Graudiņa speciālbāla par lielisku sniegumu čempionātā. Dkar. Mihails Kameņeckis (MP) izcīnīja 2. vietu, bet 3. vietu — kpt. Mareks Jermācāns (GS AB).

*Sagatavojusi FSSN 1. klases speciāliste dkar. G. Krūmiņa.
Foto — Normunds Mežiņš.*

Raidījums skatāms **LTV1** sestdienās 16.15 un tā atkārtojums ceturtdienās,
kā arī Aizsardzības ministrijas mājaslapā www.mod.gov.lv

Labākie šāvēji 51. kājnieku bataljona zemessargi

Dalībnieki sacensās vingrinājumā ar triecienšauteni.

3. oktobrī norisinājās ikgadējais Nacionālo bruņoto spēku (NBS) čempionāts šaušanā. Šis ir viens no viskuplāk pārstāvētajiem čempionātiem Latvijas bruņotajos spēkos. Nav brīnums, jo māka rīkoties ar dažādiem šaujamieročiem ir karavīru un zemessargu viena no svarīgākajām prasēm, kuru karavīri apgūst, dienot kādā no NBS vienībām un kopā ar zemessargiem piedaloties dažādās militārās mācībās.

Šogad uz šaušanas čempionātu bija pieteikušās 23 komandas. Dalībnieki šaušanas prasmes varēja parādīt divos vingrinājumos — šaušanā ar dienesta pistoli un šaušanā ar triecienšauteni.

Šaušanā ar dienesta pistoli (attālums līdz mērķim 25 m) dalībnieki veica 2 ieskaites sērijas pa 10 šāvieniem 5 minūtēs un vienu ieskaites sēriju pa 10 šāvieniem vienā minūtē. Maksimāli iespējamais punktu skaits, ko šāvējs var iegūt, ir 300 punkti. Šogad vislabākais 68 dalībnieku konkurencē izrādījās vsrž. Helmutis Potāpovs (SUV), kurš summā savāca 268 punktus (91; 90; 87). 2. vietā ar 266 punktiem (90; 91; 85) ierindojās vsrž. Ivans Vlasboiņikovs (ŠB), bet 3. vietu izcīnīja kpt. Jānis Ščuckis (MP) — 265 punkti (88; 87; 90).

Profesionālā dienesta karavīru grupā šaušanā ar dienesta pistoli pirmais trijnieks palika nemainīgs — vsrž. H. Potāpovs, vsrž. I. Vlasboiņikovs un kpt. J. Ščuckis.

Šaušanā ar triecienšauteni (attālums līdz mērķim 300 m) dalībnieki veica 2 ieskaites sērijas pa 10 šāvieniem 5 minūtēs un vienu sēriju pa 10 šāvieniem vienā minūtē gulus bez balsta. Tāpat kā šaušanā ar dienesta pistoli, arī šajā vingrinājumā maksimāli iegūstamais

punktu skaits bija 300 punkti. Labākos rezultātus sasniegta zemes-sargi. 69 dalībnieku konkurencē visprecīzākais bija švsrž. Ēriks Filipēnoks (ZS 51. KB), kurš trīs sērijās ieguva 244 punktus (82; 82; 80) un savu tuvāko konkurentu maj. Māri Kārklīņu (ZS St. Bn) apsteidza par 8 punktiem, kas ir gana liels pārsvars šādā šaušanas vingrinājumā. 3. vietā ierindojās vsz. Edgars Vīlītis (ZS St. Bn), kuru no 2. vietas ieguvēja šķīra 2 punkti. E. Vīlītis pēc pirmajām divām šaušanas sērijām bija nedaudz priekšā savam sāncensim, tomēr ātršaušanas sērijā viņam nācās samierināties ar 3. vietu.

Šaušanā ar triecienšauteni no profesionālā dienesta karavīriem visprecīzākais izrādījās kar. Kaspars Ūdris (Szs KBde). Trijās šaušanas sērijās viņš guva 231 punktu (85; 80; 66) un savu sīvāko konkurentu kpr. Alekseju Ņeginu (MP) apsteidza par 10 punktiem. Ar 220 punktiem 3. vietu ieguva plt. Gunārs Babris (NP).

Komandu vērtējumā 1. vietu ar 1479 punktiem izcīnīja ZS 51. KB, 2. vietu — ZS 17. PABN (1401 punkti), bet 3. vietu — ZS St. Bn (1400 punkti).

Sagatavojusi NBS SK FSSN 1. klases speciāliste dkar. Gerda Krūmiņa.

Foto — no NBS SK arhīva.

Labāko komandu pārstāvji uz goda piedestāla.

OKTOBRIS — militārās vēstures spoguļi

4. oktobrī 1893. gadā dzimis pulkvedis Arvids Krīpens. Kara skolas priekšnieks no 1935. līdz 1939. gadam. Latvijas armijā no 1918. gada 13. decembra, virsnieks 2. Rīgas rotā, 2. Cēsu rotā, 2. Ventspils, 6. Rīgas un 12. Bauskas kājnieku pulkā. 1934. gadā iecelts par Kurzemes divīzijas štāba priekšnieku. No 1939. gada septembra 1. Liepājas kājnieku pulka komandieris. 1941. gada vasarā Smiltenes pašsardzības vienības komandieris. Par savu darbību šajā vienībā sarakstījis grāmatu «Smiltenes zaljie partizāni». Darbojies pašpārvaldē. No 1943. gada 15. divīzijas pulka komandieris. Pēc kara dzīvojis Austrālijā, miris 1968. gada 20. augustā Sidnejā. Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeņa III šķiru, Zviedrijas šķēpa bruņinieka krustu un citiem apbalvojumiem.

5. oktobrī 1939. gadā noslēgts savstarpējās palīdzības pakts starp Latviju un PSRS.

6. oktobrī 1885. gadā dzimis ģenerālis Žanis Bahs — Zemgales divīzijas komandieris, Daugavpils garnizona priekšnieks, Lāčplēša Kara ordeņa III šķiras kavalieris, Latvijas pirmais militārais atašējs PSRS. Piedalījies Pirmā pasaules kara un Latvijas atbrīvošanās cīņās. Pēc 1940. gada 17. jūnijā notikumiem atvaļināts no armijas. Arestēts 1940. gada 20. decembrī.

8. oktobrī 1893. gadā dzimis ģenerālis Verners Tepfers — Latvijas Kara tiesu pārvaldes priekšnieks. Piedalījies Pirmajā pasaules karā un Latvijas atbrīvošanās cīņās. Par cīņām pie Rīgas tiltiem apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeņa III šķiru. Latvijas Centrālās padomes vadošs darbinieks no 1944. līdz 1945. gadam. Miris 1958. gadā Zviedrijā.

8. oktobrī 1919. gadā Bermonta rietumu armija sāk uzbrukumu Rīgas virzienā.

9. oktobrī 1894. gadā dzimis ģenerālis Pēteris Skrapce. Kara būvju un ēku pārvaldes priekšnieks, galvenais intendants un Apgādes pārvaldes priekšnieka palīgs. 1938. gadā atvaļināts. Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeņa III šķiru. Miris 1960. gada 20. oktobrī Rīgā.

13. oktobrī 1944. gadā PSRS karaspēks ieņem Rīgu.

15. oktobrī 1919. gadā Latvijas armija uzsāk izšķirošo pretuzbrukumu bermontiešiem.

18. oktobrī 1892. gadā dzimis ģenerālis Mārtiņš Hartmanis. Piedalījies Latvijas atbrīvošanās cīņās. Apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeņa III šķiru. Pirmais Latvijas armijas virsnieks, kurš ieguvis augstāko militāro izglītību Francijā. Vadījis un koordinējis Polijas un Latvijas militāro sadarbību no 1919. līdz 1920. gadam. Pirmais militārais atašējs Polijā. Kara akadēmisko kursu organizētājs Latvijā. Armijas štāba priekšnieks no 1934. līdz 1939. gadam. 1939. gadā tika iecelts par PSRS 5. oktobra līguma jautātā PSRS un Latvijas komisijas Latvijas delegācijas vadītāju. 1940. gada 17. jūnijā iecelts par sakaru štāba priekšnieku sadarbības organizēšanai ar PSRS karaspēku. Arestēts 1940. gada 20. decembrī.

25. oktobrī 1920. gadā dibināts Krasta artilērijas pulks (Daugavgrīvas artilērija).

25. oktobrī 1915. gadā (pēc vecā stila 12. oktobrī) krituši pirmie trīs latviešu strēlnieki.

28. oktobrī 1915. gadā (pēc vecā stila 15. oktobrī) pirmie kritušie apbedīti Rīgas Brāļu kapos.

Sagatavojis Gunārs Kušķis.

Profesionālā dienesta kandidātu psiholoģiskā vērtēšana

Teorētiskie pieņēmumi un NBS praktiskā pieredze

Jeļena Ļubenko,

Dr. Psych., NBS Psihodiagnostikas daļa

Latvijas valsts nav iedomājama bez bruņotajiem spēkiem. Katru gadu Nacionālajos bruņotajos spēkos (NBS) tiek izsludināts konkurss, kura laikā kandidātus aicina uzsākt profesionālo militāro dienestu, papildinot esošās karavīru rindas.

Vai ikviens var kļūt par profesionālā dienesta (PD) karavīru?

Militārā dienesta likums nosaka, ka kandidēt uz profesionālo militāro dienestu var jebkurš LR pilsonis, kurš ir sasniedzis 18 gadu vecumu, ir ieguvis vismaz pamata izglītību un pārvalda valsts valodu. Kandidāts nedrīkst būt aizdomās turētais, apsūdzētais vai tiesājamais vai sodīts par noziedzīgu nodarījumu. Kad Rekrutēšanas un Jaunsardzes centrs (RJC) un NBS Atlases un rezerves personāla uzskaites centrs (ARPUC) apliecina konkrēta kandidāta atbilstību šīm vispārējām prasībām un NBS tiek izsludināts iesaukums uz profesionālo dienestu, kandidāts var uzsākt atlases procesu.

Potenciālo kandidātu loks ir ļoti plašs. Tomēr būtu pārsteidzīgi teikt, ka jebkurš šīm vispārējām prasībām atbilstošais kandidāts pat ar vislielāko vēlmi var kļūt par karavīru. Skatīsimies nedaudz dziļāk. Kādus karavīrus mēs gribam redzēt Latvijas NBS? Kādas īpašības nosaka atbilstību šai atbildīgajai profesijai? Militārā dienesta likuma 19. pantā ir paskaidrots, ka profesionālajā dienestā tiek pieņemti kandidāti, kuri atbilst aizsardzības ministra noteiktajām veselības stāvokļa, profesionālās un fiziskās sagatavotības prasībām, kā arī prasībām attiecībā uz morālajām un psiholoģiskajām īpašībām. Parasti lielāka skaidrība mēdz būt par prasībām saistībā ar veselības stāvokli vai fizisko sagatavotību, ko vērtē medicīnas komisija un fizisko normatīvu pieņemšanas komisija. Mazāka skaidrība ir par morālajām un psiholoģiskajām īpašībām, kas nosaka atlases komisijas lēmumu par kandidāta neatbilstību profesionālajam militārajam dienestam. Kāpēc ar vienādiem rezultātiem fiziskajos pārbaudījumos un augstu veselības kapacitāti viens kandidāts tiek uzņemts profesionālajā dienestā, bet otram tiek liegta šāda iespēja?

Vai personības iezīmēm ir nozīme?

Kandidātu morālās un psiholoģiskās īpašības vērtē NBS psihologi. Būdamā viena no

NBS ARPUC Psihodiagnostikas daļas psihologu komandas, varu teikt, ka sniegt vērtējumu par kandidāta psiholoģisko atbilstību dienestam ir ļoti atbildīgs un nereti sarežģīts uzdevums. Mēs ļoti labi apzināties, cik būtiski ir padziļināti un rūpīgi izvērtēt kandidātus, jo NBS viņiem būs jāpilda atbildīgi uzdevumi paaugstinātos stresa apstākļos, kad var būt apdraudēta cilvēku veselība un dzīvība. NBS kā jebkura organizācija, kas rūpējas par darba efektivitāti un izvērsto mērķu realizācijas kvalitāti, ir ieinteresēti pieņemt dienestā pēc iespējas atbilstošākus kandidātus, jo katra kandidāta apmācībā tiek ieguldīti ievērojami līdzekļi un līgums ar jauniesaukto tiek parakstīts uz pieciem gadiem.

Iepazīstoties ar karavīru vērtībām un standartiem, kļūst skaidrs, ka karavīra personībai tiek uzlikta augsta lātiņa: *«Būt par karavīru nozīmē uzņemties augstu risku. Armijai nepieciešami gudri cilvēki, un dienests nav viegls... No karavīra sagaida to, kas netiek prasīts no citiem. Karavīra sirdī jābūt pārliecībai par savas rīcības motiviem, gan pildot ikdienas pienākumus, gan saskaroties ar grūtībām un agresiju kaujā, klausot pavēles un rīkojumus, nezaudējot paškontroli un vienmēr esot atbildīgam par savu rīcību. Karavīram jāspēj iekļauties komandā un būt daļai no tās, jāuzticas saviem biedriem un jābūt tādām, lai citi var uzticēties viņam. ... Pildot uzticēto uzdevumu tā, lai tas būtu citiem par piemēru un iedrošinājumu, izvēloties pareizo, nevis vieglāko ceļu, karavīriem ir nepieciešama fiziska un garīga drošība...»* (http://www.mil.lv/Militarais_dienests/Karavira_vertibas_standarti.aspx)

Psiholoģiskā izpēte

Viens no svarīgiem profesionālā dienesta kandidātu atlases posmiem ir psiholoģiskā izpēte. Šī izpēte palīdz novērtēt kandidāta intelektu un personības iezīmes, lai noteiktu pretendenta potenciālu kļūt par labu karavīru. Var teikt, ka šī ir padziļināta personības izpēte, kura prasa diezgan ilgu laiku. Sākumā kandidāti izpilda biogrāfisko anketu, tad specializētus psiholoģiskos testus, kas ir zinātniski izstrādāti personības izpētes instrumenti ar augstu ticamību, jo ir pārbaudīti kā starptautiskos, tā arī Latvijas mēroga pētījumos. Tie tiek izmantoti gan augsta riska profesiju kandidātu atlase (bruņotajos spēkos, policijā), gan tiesu ekspertīzēs un psihologu klīniskajā praksē. Psihologs izvērtē rezultātus un veic padziļinātu interviju, lai dziļāk izprastu šo cilvēku, kā arī viņa motivāciju sākt militāro dienestu. Ja kandidātam ir interese par psiholoģisko testu

rezultātiem, tie tiek pārrunāti individuālajā sarunā. Nepieciešamības gadījumā psihologs sniedz kandidātam rekomendācijas, pie kā varētu strādāt sevis pilnveidošanai, vai arī profesionālo konsultāciju. Ir svarīgi, lai NBS rindas papildinātu pēc iespējas atbilstoši kandidāti, bet tikpat svarīgi ir arī tas, vai pats cilvēks spēs realizēt savu potenciālu dienestā, vai būs apmierināts ar dienesta pienākumiem un izaugsmes iespējām. Tas palīdzēs izvairīties no situācijām, ka karavīrs pilda savus pienākumus bez entuziasma un motivācijas vai arī pieņem lēmumu atvaļināties no dienesta.

Labs karavīrs — gudrs karavīrs?

Kādus profesionālā dienesta kandidātus vēlamies atlasīt? Kādas kompetences vēlamies redzēt, un kādus cilvēkus iesakām dienestam? Viens no būtiskākajiem rādītājiem, ko mēs vērtējam, ir **intelekti**. Intelekti atspoguļo cilvēka spējas risināt jaunas vai sarežģītas situācijas, spējas mācīties no pieredzes un apgūt jaunu informāciju. Intelekti ir cieši saistīti ar spēju adaptēties dažādās situācijās, kā arī ar spēju atdalīt būtisko no nebūtiskā, kas palīdz mums risināt jaunas problēmas un orientēties sevi notiekošajā.

Sabiedrībā dažkārt izskan viedoklis, ka karavīrs parasti neizceļas ar intelektuālām dotībām, vai arī — ka karavīrs var būt arī cilvēks ar pazeminātu intelektu, jo galvenais ir pildīt pavēles un veikt darbības, kuras pieprasa. Nesen NAA kadetkandidātu atlasē, intervējot vienu no konkurētspējīgiem atlases dalībniekiem, saskāros ar šādu stereotipu: *«uz profesionālo dienestu nāk pārsvarā cilvēki, kuri ir slikti nokārtojuši gala eksāmenus vidusskolā un līdz ar to nevar tikt nevienā augstskolā»* (vīrietis, 18 gadi). Tomēr šis pieņēmums ir aplams, jo karavīra dienesta specifika lielā mērā balstās uz spējam apgūt jaunu informāciju, spējam izvērtēt situāciju, potenciālos riskus un konstruktīvi pieņemt lēmumus stresa situācijās. Kā psihologi esam pārliecināti, ka cilvēkam ar pazeminātu intelektu būs izteiktas grūtības tikt galā ar šiem uzdevumiem. Tādēļ profesionālajam dienestam atlasām kandidātus ar normai atbilstošu intelektu, ar intelektuālajām spējam, kuras pārsniedz vidējos rādītājus. Apkopojot 974 profesionālā dienesta kandidātu intelekta testa rezultātus, var teikt, ka 87,4% kandidātu uzrāda atlases prasībām atbilstošu intelektu, to skaitā 43,3% kandidātu ir ar intelektu virs vidējiem rādītājiem. Statistika liecina, ka 12,7% kandidātu, kuri pieteicās dienestam no 2010. līdz 2013. gada augustam, uzrādīja intelektu zem vidējās

normas, to skaitā 5,6% kandidātu bija ar izteikti pazeminātu intelektu (IQ zem 80). Kandidāti ar izteikti pazeminātu intelektu tiek atzīti par nederīgiem profesionālajam dienestam neatkarīgi no rezultātiem pārējos atlases pārbaudījumos. Skan skarbi, tomēr, ņemot vērā minētos argumentus, šāda stratēģija ir attaisnojama. Savukārt kandidāti ar intelektu robežās no 80 līdz 90 tiek vērtēti kā riska grupa. Lēmums par šādu kandidātu potenciālo uzņemšanu dienestā tiek pieņemts, izvērtējot viņu atbilstību vēl citiem psiholoģiskajiem kritērijiem.

Kādas īpašības vēl būtu svarīgas?

Karavīra profesija tiek pieskaitīta pie augsta riska profesijām, tāpēc lielu uzmanību pievēršam kandidātu **emocionālajai stabilitātei** un **stresa noturībai**, kura ļauj prognozēt cilvēka spējas efektīvi rīkoties spriedzes situācijās. Karavīri ar pazeminātu noturību pret stresu, saskaroties ar grūtībām, fizisko vai psiholoģisko pārslodzi, var rīkoties dezorganizēti un haotiski, zaudēt spējas koncentrēties un analizēt situāciju. Tas, savukārt, var radīt ne tikai risku veiksmīgai uzdevuma izpildei, bet arī risku paša karavīra un viņa dienesta biedru dzīvībai, kas nav pieļaujams. Protams, jebkurš no mums dažādās situācijās izjūt stresu, bet svarīgi ir tas, cik veiksmīgi mēs ar to spējam tikt galā. *«Karavīrs, kurš spēj veiksmīgi pārvarēt stresa situācijas, ir kaujas spējīgs karavīrs».*

Nākamā atlases kritēriju grupa ir saistīta ar PD kandidātu **spējām strādāt komandā**. Dienēt bruņotajos spēkos nozīmē būt komandā, būt daļai no grupas, nodaļas, vada, rotas un tā tālāk. Tādēļ, vērtējot potenciālo topošo karavīru personības iezīmes, pievēršam uzmanību saskarsmes spējam, atbildības izjūtai, spējam palauties uz citiem, spējam pieņemt un cienīt autoritātes. Karavīra vērtības un standarti nosaka: *«Komanda var būt stipra un efektīva tikai tad, ja katrs tās loceklis dara savu darbu ar pilnu atdevi, pilnībā uzticoties saviem biedriem un liekot otra vajadzības augstāk par savējām, pat ja tas nozīmē riskēt ar savu dzīvību.»*

Kādēļ kļūst par karavīru?

Veicot personības izpēti atlases ietvaros, analizējam arī kandidātu **motivāciju** uzskatīt dienestu. Kādēļ cilvēks vēlas kļūt par karavīru? Kāpēc šo izvēli ir veicis tieši tagad? Pēc pieredzes varu teikt, ka ir sastopamas ļoti dažādas atbildes uz šiem jautājumiem, sākot ar patriotismu un vēlmi kalpot valstij līdz apsvērumiem par stabilu atalgojumu un sociālām garantijām, ko piedāvā dienests. Jāatzīst, ka kandidāta motivācijai var būt izšķiroša loma, dienesta gaitas uzsākot, jo, saskaroties ar pirmajām grūtībām, vienmēr radīsies jautājums — kādēļ es to daru, vai ir vērts turpināt? Pati lielākā problēma saistībā ar motivāciju

var būt idealizēti vai realitātei neatbilstoši priekšstati par NBS un karavīra dienesta specifiku. Jo, sastopoties ar atšķirībām starp gaidīto un realitāti, jauniesaucamajam karavīram ir ļoti grūti iet uz mērķi un pārvarēt grūtības, ar kurām jāsaskaras pamatapmācības procesā.

No teorētiskiem pieņēmumiem līdz praksei

Apkopojot prasības, ko psihologi izvirza PD kandidātiem, vēlreiz uzskaitīšu būtiskākās: normai atbilstošs intelekts, emocionālā stabilitāte, spējas strādāt komandā, kā arī skaidra un augsta motivācija dienēt NBS. Iespējams, kādam var šķist, ka kritēriji, kuri tiek izvirzīti PD kandidātu personības novērtējumā, ir tikai loģiskie pieņēmumi, kas balstās vairāk uz teoriju, nevis praktisko pieredzi. Tieši tādēļ NBS ARPUC Psihodiagnostikas daļas psihologi mērķtiecīgi strādā pie tā, lai analizētu esošo praktisko pieredzi saistībā ar PD kandidātu atlasī un jauniesaukto karavīru turpmākajām gaitām dienestā, un daži no pētījumu rezultātiem norāda uz nozīmīgām saistībām starp psiholoģisko testu rādītājiem un jauniesaukto karavīru efektivitāti.

Pirmais pārbaudījums, ar kuru saskaras jauniesauktie karavīri, ir pamatapmācības kurss Alūksnes Kājnieku skolā (KS). Balstoties uz NBS psihologu pētījumu par jauniesaukto spējām pabeigt šo pamatapmācības kursu (425 respondentu izlase), var secināt, ka tieši intelekts un spējas praktiski izmantot apgūto informāciju ir vieni no būtiskākajiem faktoriem. Statistika liecina, ka kandidātiem ar augstāku intelektuālo potenciālu ir vieglāk izpildīt pamatapmācības kursa prasības un pabeigt Alūksnes KS nekā kandidātiem ar zemāku intelektuālo potenciālu. Turklāt kandidāta spējas praktiski izmantot apgūto informāciju, kā arī abstrakti loģiskās domāšanas spējas, kuras tiek noteiktas ar vienu no personības testa apakšskalām atlases procesā, statistiski nozīmīgi prognozē jauniesaukto nopietnu attieksmi pret pienākumiem un spējas ievērot disciplīnu, kuru vērtēja Alūksnes KS instruktori pamatapmācības kursa laikā. Šie pētījumu dati ir kā praktisks apstiprinājums mūsu sākotnējiem pieņēmumiem par to, ka augstas intelektuālas spējas ir neatņemama prasība karavīram un līdz ar to arī militārā dienesta kandidātiem.

Salīdzinot psiholoģisko testu rādītājus jauniesauktajiem karavīriem, kuri veiksmīgi pabeidza Alūksnes KS vai arī dažādu iemeslu dēļ paši uzrakstīja atlūgumu vai tika atskaitīti, konstatējam saistības arī ar kandidātu vecumu. Gados jaunākiem kursantiem ir vieglāk pabeigt karavīra pamatapmācības kursu nekā gados vecākiem. Kā potenciālo izskaidrojumu šim faktam var minēt to, ka gados jaunākiem kursantiem ir vieglāk pielāgoties jaunajam KS

prasībām, viņi ir elastīgāki un, iespējams, arī ar zemāku pretenziju līmeni nekā gados vecāki kursanti ar nosacīti lielāku pieredzi, ar iepriekšējo darba pieredzi, kuriem varbūt ir grūti sadzīvot ar KS kursanta lomu, kas paredz bezierunu pakļaušanos, un nespēju kaut ko ietekmēt. Turklāt, balstoties uz statistiskiem aprēķiniem, var secināt, ka kursantiem, kuri tika uzņemti KS pamatapmācības kursā laikā no 2008. līdz 2012. gadam, bet kaut kādu iemeslu dēļ nebija spējīgi to pabeigt, ir vairāk izteikta nomāktība un ir augstāks kopējā stresa vidējais rādītājs nekā kursantiem, kuri pabeidza mācības KS. Tas norāda, ka emocionālas jeb psiholoģiskas grūtības var mazināt kursantu spējas tik galā ar psiholoģisko un fizisko slodzi, apgūstot karavīra pamatiemaņas.

Raksturojot sociālās kompetences un to saistību ar spējam apgūt karavīra pamatiemaņas, var arī norādīt uz statistiski nozīmīgām atšķirībām starp divām kursantu grupām. Pirmkārt, tiem, kuri nepabeidza Alūksnes KS, ir izteiktāka tendence uz intraversiju. Cilvēkiem, kuri ir vairāk iekšēji nekā uz attiecībām vērsti, kuri nav tik atklāti saskarsmē un parasti neizrāda emocijas, ir grūtāk iekļauties grupā, līdz ar to arī grūtāk saņemt atbalstu no grupas biedriem, kurš ir ļoti nepieciešams, lai izturētu pamatapmācības kursu. Otrkārt, var atzīmēt, ka tie, kuri KS nav pabeiguši, ir kopumā piesardzīgāki pret citiem cilvēkiem, ar negatīvāku nostāju pret pārējiem, kā arī var atšķirties ar savdabīgākiem uzskatiem, netipisku lietu un notikumu uztveri. Tas savukārt var būtiski ietekmēt karavīra spējas efektīvi sadarboties grupas ietvaros un uzticēties saviem biedriem.

Ieteikumi topošajiem PD kandidātiem

Apkopojot secinājumus par karavīram nepieciešamajām morālajām un rakstura īpašībām, kā arī NBS pieredzi saistībā ar PD kandidātu psiholoģisko atlasī, var izteikt vairākas rekomendācijas cilvēkiem, kuri apsver domu par stāšanos profesionālajā militārajā dienestā. **18**

Ja vēlies kļūt par karavīru:

- **izvēlēties, vai militārais dienests ir tev piemērots, iesaistoties Jaunsardzē un Zemessardzē;**
- **iegūsti pēc iespējas vairāk informācijas par NBS, karavīra dienesta specifiku, pamatapmācības kursu KS;**
- **atrodī sev skaidru atbildi uz jautājumu, kādēļ vēlies kļūt par karavīru, jo skaidra motivācija palīdzēs tikt galā ar potenciālām grūtībām, uzsākot dienestu;**
- **rūpīgi izvērtē savu personības iezīmju atbilstību karavīra profesijai.**

Latviešu sieviešu palīdzības korpuss

Neatkarības kara laikā

Juris Ciganovs,

Latvijas Kara muzeja direktora vietnieks.

Foto — no Latvijas Kara muzeja krājuma.

Latvijas valsts dibināšana 1918. gada 18. novembrī bija liels notikums — pirmo reizi latviešu tautas vēsturē tai radās iespēja izveidot savu valsti. Taču ceļš līdz savas valsts izcīnīšanai bija grūts. Jaunās valsts dzīvotspēja bija jāpierāda kaujās. Tūlīt pēc valsts proklamēšanas sākās Neatkarības karš, kura laikā, par spīti nelabvēlīgiem politiskajiem un militārajiem apstākļiem, radās Latvijas armija, kas nosargāja tikko dzimušo Latvijas valsti. Ievērojamu ieguldījumu Latvijas armijas uzvarās sniedza arī gadu pēc Latvijas proklamēšanas dibinātais Latviešu sieviešu palīdzības korpuss. Šīs publikācijas mērķis ir ieskicēt korpusa darbību Neatkarības kara (1918.—1920.) laikā.

1919. gada 3. septembrī Pagaidu valdības Ministru prezidents Kārlis Ulmanis ierosināja arī Latvijā pēc Lielbritānijas Sieviešu militārā palīdzības korpusa parauga dibināt līdzīgu organizāciju. Atbrīvošanas cīņu frontēs bija iestāties relatīvs pamiers: lielieki bija atkāpušies uz Latgali, Cēsu kaujās bija satriekts vācu landesvērš un Dzelzsdīvīzija, Strazdumuižas pamiers paredzēja pakāpenisku vācu armijas izvešanu no Latvijas teritorijas, tika iegūts laiks Latvijas armijas apvienošanai un organizatoriskajai pārveidošanai.

1919. gada 22. septembrī notika Latviešu sieviešu palīdzības korpusa dibināšanas sapulce. Korpusu dibināja kā organizāciju, kas nodarbojas ar regulārās armijas aizmugures dienestu atbalstīšanu, un tās oficiālais patrons skaitījās Armijas virspavēlnieka štābs. Tieši ar Armijas virspavēlnieka štāba norīkojumu par Latviešu sieviešu palīdzības korpusa pirmo priekšnieku iecēla štāba sevišķu uzdevumu virsnieku kapteini Arturu Galindomu. Korpuss pagaidām darbojās bez statūtiem, kas tika pieņemti vēlāk, jau pēc Neatkarības kara beigām. Pirmajā sēdē jaundibinātās organizācijas vadītājs A. Galindoms referēja par korpusa nākamajiem mērķiem un uzdevumiem.

Korpuss uzmēmas karavīru ēdināšanas organizēšanu, drēbju un veļas pagatavošanu, armijas vienību apgādāšanu ar pārvietojamām bibliotēkām, ievainoto apkopšanu kara slimnīcās un

hospitāļos, kā arī kritušo karavīru sarakstu sastādīšanu un apbedīšanas organizēšanu. Sieviešu palīdzības korpusa darbību paredzēja izvērst ne tikai Rīgā, bet arī provincē, kur tas būtu nepieciešams, proti, kur atradās Latvijas armijas vienības.

Organizatoriski korpusa darbību bija paredzēts sadalīt vairākās nozarēs, kuru priekšgalā atradās nozaru priekšnieces. Katrai nozarei bija paredzēts savs darba lauks, un katras nozares priekšniece bija atbildīga par savu nozari. Lielākās nozares sadalīja savu darba lauku vairākās apakšnodalēs. Jau drīz pēc korpusa dibināšanas Rīgā darbību uzsāka korpusa Armijas apgādes nozare, Armijas veļas apgādes nozare, Bibliotēkas nozare, Kareivju apbedīšanas nozare, Nozare pie Satiksmes un darba ministrijas, Sociālās apgādes nozare, Ziedojumu vākšanas nozare, Sieviešu zelta fonds un Sporta nozare.

Tā kā nodaļu priekšnieču sēdes karadarbības apstākļos notika reti, nebija iespējams ievēlēt prezidiju, kas uzņemtos tiešu korpusa vadību. Viss koordinācijas darbs bija jāveic organizācijas vadītājam kapteinim A. Galindomam.

Korpusa nozares centās izvērst savu darbību jau tūlīt pēc dibināšanas un pakāpeniski, taču militārā situācija piespieda pasteigties ar

ieņemtās Pārdaugavas un tobrīd atradās Rīgas centrā pārgrupēšanās nolūkos, tāpēc viņiem kavējās apgāde ar pārtiku. Vēlāk ēdināšanas punkti apgādāja ar pārtiku tās karaspēka vienības, kuras atradās pozīcijās Rīgas centrā. Dažās dienās apmeklētāju skaits bija ap 7000 cilvēku. Tieši no Latviešu biedrības nama nesot pārtiku uz Esplanādē izvietoto karaspēka daļu, 10. oktobrī apšaudes laikā tika nāvēgi ievainota Elza Žiglēvica. E. Žiglēvicai pēc nāves 1928. gadā piešķīra Latvijas Republikas augstākā militārā apbalvojuma — Lāčplēša Kara ordeņa — 3. šķiru.

No 12. oktobra ēdināšanas punkts Paulūci ielā darbojās visu diennakti, bet no 27. oktobra — no sešiem rītā līdz pusnaktij. Virtuve, zupas pagatavošana un izdalīšana bija toreizējā ārlietu ministra Zigfrīda Annas Meierovica dzīvesbiedres Annas pārraudzībā, kā palīdzes darbojās A. Bērziņa un V. Līdaka. Šeit karavīri varēja saņemt arī siltu tēju, kafiju vai kakao, strādāja maizes ceptuve. Pavisam ēdināšanas punktā darbojās 180 darbinieces, no kurām četras bija algotas. Sākumā trūka visnepieciešamākā, piemēram, svaru, tāpēc produktus svēra pēc acumēra. No 21. oktobra sāka izmantot svarus, punktā ieviesa čeku izsniegšanas sistēmu.

Latviešu sieviešu palīdzības korpusa devīze: «Būt pirmajai tur, kur palīdzība vajadzīga.»

atsevišķu nozaru paātrinātu organizēšanu. Pirmkārt, tas attiecās uz Armijas apgādes nozari, kuras priekšgalā atradās Latvijas Tautas padomes priekšsēdētāja, vēlākā Satversmes sapulces priekšsēdētāja un Latvijas pirmā Valsts prezidenta Jāņa Čakstes kundze Justīne. Nozares uzdevums bija kareivju ēdināšanas punktu veidošana, tējnicu veidošana karavīriem tiešā frontes tuvumā, frontes vienību apgādāšana ar apģērbu, veļu, produktiem, kara slimnīcu apgādāšana, vēlāk šiem uzdevumiem piepulcējās arī cietumu apgāšana ar pārtikas produktiem un apģērbu.

Nodaļa darbu sāka 1919. gada 8. oktobrī, dienā, kad sākās bermontiešu uzbrukums Rīgai. Šajā dienā atvēra pirmo kareivju ēdināšanas punktu Lāčplēša ielā 25. Telpas izrādījās daudz par šauru, tāpēc jau 9. oktobrī atvēra otru ēdināšanas punktu Paulūci ielā 13 (Rīgas Latviešu biedrības nama telpās). Pirmajās dienās šajos ēdināšanas punktos apkalpoja karavīrus, kuri bija atkāpušies no bermontiešu

1919. gada 9. novembrī Latviešu sieviešu palīdzības korpuss ierīkoja vēl vienu ēdināšanas punktu Aleksandra bulvārī 2–4, kas apkalpoja militārā palīgdienesta personas — karazēnus un invalidus. Pēc P. Bermonta armijas padzišanas no Rīgas sieviešu palīdzības korpusa ierīkoto ēdināšanas punktu darbība sašaurinājās, Latvijas armijas vienības devās vajāt bēgošo Krievijas Rietumu atbrīvošanas armiju. 28. novembrī ēdināšanas punktu pārvietoja no Latviešu biedrības nama uz Aleksandra bulvārī, tur strādāja 22 darbinieces, no kurām septiņas bija algotas. Šo ēdināšanas punktu bez karazēniem apmeklēja arī kareivji no Rīgas pilsētas komandantūras, Kara invalidu apsardzības rotas, sardžu rotām un cauri Rīgas pilsētai braucošie karavīri. Katru dienu šeit ēdināja ap 800—900 karavīru un 120 karazēnu. Kopš Latviešu sieviešu palīdzības korpusa ēdināšanas punktu atvēršanas laikā no 1919. gada 8. oktobra līdz 1920. gada 1. janvārim tika izsniegtas brokastis — 216 678

porcijas, pusdienas — 133 062 porcijas, vakariņas — 76 518 porcijas, kopā — 426 258 porcijas. Trauksmainajās bermontiādes dienās Latviešu sieviešu palīdzības korpusa Armijas apgādes nodaļa sāka organizēt arī tējniecās tiešā armijas vienību pozīciju tuvumā, kurās nosalušie un nogurušie karavīri varētu apsildīties un atpūsties. Tējnicu organizēšanu uzņēmās Anna Rūmane-Ķeniņa. 22. oktobrī atvērās karavīru tējnica Voleru muižā, 25. oktobrī — Bolderājā, 26. oktobrī — Sarkandaugavā, Milgrāvī un M. Grēcinieku ielā, vēlāk, pēc bermontiēšu padzišanas no Rīgas, tējniecās atvērās Katlakalnā, Doles salā un Ikšķilē. Pie korpusa tējniecās M. Grēcinieku ielā atradās arī pārsiešanas punkts, kurā dežurēja vairākas žēlsirdīgās māsas. No 4. oktobra līdz 22. oktobrim korpusss apgādāja ar produktiem arī ASV Sarkanā Krusta tējnicu Vecrīgā, Rīdzes ielā. Tējniecās karavīriem par brīvu izsniedza saldu tēju un kafiju ar sviestmaizēm, līdz 1920. gada 1. aprīlim bija reģistrētas pavisam 95 394 izsniegtās porcijas.

Karaspēkam pārvietojoties uz citiem kaujas darbības rajoniem, tējniecās Rīgā slēdza un atvēra jaunas, tuvāk karadarbības zonai — Rembatē, Slokā, Iecavā, Stukmaņos, Ierīkos, Balvos. Latviešu sieviešu palīdzības korpusss uzsāka darbību arī Latgalē — jau tūlīt pēc šīs Latvijas daļas atbrīvošanas no lielinieku karaspēka. 1920. gada februārī Rēzeknē dibinājās pārtikas piegādes koordinācijas centrs, kuru pārzināja K. Bakmane. 29. februārī atvērās karavīru tējniecās Rēzeknē, Ludzā, Kārsavā un Viļakā.

Tējniecās līdzās tējas un kafijas baudīšanai varēja iepazīties ar jaunākajiem laikrakstiem, jo Latviešu sieviešu palīdzības korpusss bija panācis vienošanos ar toreiz iznākošo laikrakstu «Jaunākās Ziņas», «Brīvā Zeme», «Latvijas Sargs» un «Baltijas Vēstnesis» redakcijām par brīvēksemplāru piesūtīšanu karavīru vajadzībām.

1919. gada 11. decembrī sāka darboties korpusa nodaļa Kara slimnīcā. Šīs nodaļas darbu vadīja A. Meierovica un K. Rozentāla. Nodaļas galvenajos uzdevumos ietilpa kontrolēt produktu saņemšanu, sadalīšanu un izsniegšanu Kara slimnīcā ievietotajiem ievainotajiem karavīriem. Nodaļas darbinieces organizēja arī

koncertus sirgstošajiem karavīriem — šajos koncertos par savu pienākumu piedalīties uzskatīja daudzas latviešu teātra un operas slaveņības: A. Mierlauks, A. Amtmanis-Briedītis, Ā. Kaktiņš un daudzi citi. Kara slimnīcā strādājošās Latviešu sieviešu palīdzības korpusa dalībnieces iespēju robežās organizēja arī slimnīcas apgādi ar veļu, cenšoties piesaistīt sabiedriskās organizācijas, sieviešu arodbiedrības, vispārizglītojošās mācību iestādes. Pavisam Kara slimnīcā darbojās ap 250 korpusa darbinieces.

Korpusa Bibliotēkas nozares veikumam var pieskaitīt noformētās un uz dažādām vietām izsūtītās 43 ceļojošās bibliotēkas, no tām: 22 — uz slimnīcām un hospitāļiem, 15 — uz karaspēka vienībām frontē, 5 — uz vietējām karaspēka daļām un vienu — uz Sarkanā Krusta tējnicu Vecrīgā. Ziedojumu veidā tika savāktas 7848 grāmatas. Šīs bibliotēkas darbojās līdz 1920. gada oktobrim, kad tika slēgtas, jo grāmatas jau bija stipri nolietotas, bet jauni grāmatu ziedojumi nepienāca.

Ziedojumu vākšanas nodaļa sāka savu darbību 1919. gada 22. septembrī. Nodaļas darbības veidu norādīja tās nosaukums. Līdz 1920. gada 1. janvārim šī nodaļa ziedojumos bija savākusi 96 629 rubļus. Bez Latvijas fiziskajām un juridiskajām personām ziedotāju vidū bija arī dažādu ārvalstu organizāciju pārstāvēniecības Latvijā. Kopā ziedojumos Rīgas nodaļās tika savākti: 1920. gadā — 531 546 rubļi, 1921. gadā — 223 380 rubļi, lauku nodaļās: 1920. gadā — 31 304 rubļi, 1921. gadā — 843 879 rubļi.

Īpaši jāpiemin Latviešu sieviešu palīdzības korpusa Zelta fonds, kas tika dibināts 1919. gada 5. novembrī rakstnieces un publicistes Īvandes Kaijas vadībā. Zelta fonda uzdevums bija ziedojumu vākšana, taču atšķirībā no Ziedojumu vākšanas nodaļas fondam tika ziedotas zelta un sudraba dārglietas un nauda. Zelta fonda darbību ziedojumu vākšanā un izlietošanā pārraudzīja īpaša komiteja, kuras sastāvā bija Īvande Kaija, Klāra Kalniņa, Anastasija Čakste, Maija Cielēna, Ada Brigadere, Lūcija Kuršinska, Maija Jurjāne un Helēna Zemgale, komitejā līdzdarbojās arī Anna Brigadere, Frīda Olava, Lizete Skalbe un Līna Barona. Zelta fonds darbojās gandrīz pusgadu, un to slēdza

1920. gada aprīlī, kad savāktos ziedojumus — zelta un sudraba priekšmetus, kā arī naudu apmēram 400 000 rubļu apmērā — nodeva Latvijas Bankai. 1920. gada 12. jūnijā Valsts kases telpās notika Finanšu ministrijas izveidotās komitejas (vadīja finanšu ministra biedrs V. Aboļiņš) sēde, kurā pieņēma visas Zelta fonda savāktās saziņotās vērtības (kā dārglietas, tā pāpīra naudu) un iemaksāja šo vērtību Valsts kasē.

Latviešu sieviešu palīdzības korpusa Sociālās apgādības nozare savu darbību uzsāka 1919. gada novembrī. Tās galvenais uzdevums bija palīdzēt ne tik daudz aktīvajai armijai, cik trūkumā nonākušajiem civilajiem iedzīvotājiem. Nodaļas darbinieces darbu sāka ar Rīgas pilsētas un nomaļu trūcīgo iedzīvotāju reģistrēšanu un viņu dzīves un materiālo apstākļu apzināšanu. 1919. gadā Rīgā reģistrēja 14 047 trūcīgos bērnus un 8483 nespējniekus. Pēc reģistrācijas trūcīgajām ģimenēm izdalīja ASV Sarkanā Krusta dāvinātos vairāk nekā 50 000 veļas komplektu. Sociālās apgādības nozares sarūpēto apģērbu, kā arī pārtikas produktus dalīja arī pirms Ziemassvētkiem. Latviešu sieviešu palīdzības korpusa darbinieces atvēra šūšanas darbnīcu Avotu ielā 29, kas ar saviem izstrādājumiem apgādāja trūcīgās ģimenes. Līdzekļus šūšanas darbnīcai korpusss ieguva ne tikai no ziedojumiem, bet arī no valsts budžeta, piemēram, 1920. gada 21. janvārī Armijas virspavēlnieka štāba Saimnieciskā pārvalde piešķīra korpusam 250 000 rubļu kredītu drēbju šūšanai trūcīgajiem bērniem.

Bermontiādes cīņu karstumā — 1919. gada 17. novembrī — sāka darboties Latviešu sieviešu palīdzības korpusa nodaļa pie Pagaidu valdības Satiksmes un darba ministrijas. Šīs nodaļas darbinieču uzdevums bija veļas un silto drēbju izgatavošana armijas vajadzībām, kā arī mēnesi vēlāk — Ziemassvētku dāvanu sarūpēšana sūtīšanai uz frontes karaspēka vienībām.

Nozīmīgu, bet skumju pienākumu uzņēmās korpusa Kareivju apbedīšanas nodaļa, kura sāka darboties 1919. gada 24. oktobrī. Šo nodaļu vadīja M. Sleikša, un tajā bija desmit darbinieces. Nodaļas uzdevumos ietilpa ievākt ziņas no visām kara slimnīcām par kritušajiem un no ievainojumiem mirušajiem kareivjiem, šo kareivju vārdus izziņot laikrakstos, sniegt ziņas piederīgajiem un iespēju robežās palīdzēt apbedīšanā. Ar Latviešu sieviešu palīdzības korpusa gādību tika apzināti 652 Atbrīvošanas karā kritušie Latvijas armijas karavīri. Līdzās nacionālās armijas karavīriem ar korpusa dalībnieču gādību pārbedīja arī Pirmajā pasaules karā kritušos karavīrus un Rīgas un citu pilsētu slimnīcās mirušos gūstekņus — sarkanarmiešus.

Latviešu sieviešu palīdzības korpusss darbību turpināja arī pēc Neatkarības kara beigām. Starpkaru posmā korpusss pievērsās sociālās apgādes darbam un kļuva par vienu no lielākajām sieviešu sabiedriskajām organizācijām Latvijā. **TS**

Rūjienas sieviešu palīdzības korpusa atvēstās Ziemassvētku dāvanas 2. Ventspils kājnieku pulka karavīriem. 1919. gads.

Lielbritānijas un Francijas karakuģu iesaistīšanās karadarbībā pret P. Bermontu-Avalovu

Dainis Poziņš,

Latvijas Kara muzeja Viduslaiku un jauno laiku vēstures nodaļas vadītājs.
Foto — no LKM krājuma.

Priekšstati par bermontiādi — vienu no Latvijas Neatkarības kara posmiem — plašākai sabiedrības daļai parasti saistīti tikai ar Latvijas armijas cīņām, tomēr 1919. gada rudenī kaujās starp Latvijas armiju un Pāvela Bermonta-Avalova (turpmāk — P. Bermonts) komandēto Krievijas Rietumu brīvprātīgo armiju piedalījās arī Latvijas tā laika sabiedroto Lielbritānijas un Francijas karakuģi.

1919. gada rudenī militārā situācija Latvijas teritorijā bija saspringta, jo šeit joprojām atradās politiskie un militārie spēki, kas apdraudēja neatkarīgas valsts pastāvēšanu. Latgali kontrolēja lielinieki, bet daļā no Kurzemes un Zemgales teritorijas bija izvietoti vācu un bijušās Krievijas impērijas atjaunošanas piekritēju spēki, kas bija apvienoti Rietumu brīvprātīgo armijā. Šādos apstākļos Latvijas armija bija spiesta sadalīt savus spēkus starp Dienvidu fronti pret vācu un krievu vienībām un Austrumu fronti pret lieliniekiem. Atsevišķas Latvijas armijas vienības atradās Lejaskurmes kara apgabala teritorijā Liepājas un Ventspils apkārtnē. Latvijai potenciāli draudēja karš divās frontēs un bija jāgatavojas cīņai arī pret bermontiešiem.

P. Bermonta spēku uzbrukums un sabiedroto atbildes reakcija

1919. gada 8. oktobra rītā P. Bermonta komandētā Krievijas Rietumu brīvprātīgo armija sāka uzbrukumu Rīgas virzienā. 1919. gada 9. oktobrī laikraksts «Latvijas Sargs» lakoniski ziņoja par iepriekšējā dienā uzsāktu bermontiešu uzbrukumu: «Ap pulksten 10 no rīta virs Rīgas lidoja 3 vācu—krievu aeroplāni un no meta bumbas Rīgas apsardzības rajonā, uzsākdami ar šo kaujas darbību.» Pēc uzbrukuma Latvijas armijas pozīcijām pie Rīgas sabiedrotajiem zuda jebkādas ilūzijas par P. Bermontu un viņu atbalstošajiem vācu spēkiem. Skaidri bija saskatāms vācu mērķis nostiprināt savu ietekmi Latvijā, maskējoties ar krieviskiem lozungiem. P. Bermonta retorika par cīņu pret lieliniekiem neidarbojās, kā viņš bija cerējis, jo tobrīd sabiedroto pārstāvjiem, kas atradās Latvijā, bija skaidri saprotams, ka vienīgos lieliniekus Latvijā noturēja latviešu spēki daudzu jūdžu attālumā no Rīgas.

Par spīti P. Bermonta uzbrukuma radita-

jiem draudiem, britu militārā misija palika Rīgā. Bermontiešu uzbrukuma laikā Daugavā atradās arī britu un franču karakuģi, kuru virsnieki un apkalpes kļuva par Rīgas centrā notiekošās karadarbības aculieciniekiem. Sabiedroto flotes virsnieku un militāro misiju locekļu sniegtajai informācijai un viņu viedoklim par notikumiem Latvijā bija būtiska nozīme, kad notika lēmumu pieņemšana par tiešas militāras palīdzības sniegšanu Latvijai.

1919. gada 10. oktobrī, pēc Britu karaliskās flotes eskadras minukuģu līdera «*Abdiel*» komandiera B. Kērtisa ziņojumu, vāciešu spēki pienāca rietumu pusē pie tiltiem, kas šķērso Daugavu, un ieņēma pozīcijas uz leju gar upes krastu. Sākumā franču eskadras minukuģis «*Aisne*» nokļuva apšaudes zonā un bija spiests doties lejup pa straumi. Bermontieši īslaicīgi pārtrauca apšaudi, nogaidot, kamēr franču kuģis atstāja piestātņi, kas, pēc B. Kērtisa domām, liecināja, ka «viņi respektēja sabiedroto kuģu neitralitāti». Drīz vien britu karakuģa komandieris bija spiests mainīt savu viedokli. Vēlāk, kad vācieši uzstādīja lauka lielgabalus un karadarbība pieņēmas spēkā abos upes krastos, bermontiešu artilērija sāka apšaudīt Rīgu, un šāviņi krita arvien tuvāk eskadras minukuģim «*Abdiel*». B. Kērtiss rakstīja: «Nebija nekādu šaubu, ka vācieši šāva uz kuģi, viņi raidīja šāviņu pēc šāviņa desmit jardus [apmēram 9,14 m] attālumā no kuģa, taču nekad tieši netrāpot.» Bermontiešu artilēristi, visticamāk, centās padzīt sabiedroto karakuģus tālāk no pilsētas centra. Artilērija apšaudīja karakuģu apkārtni, kamēr tie nenoenkurojās Daugavas grīvā ārpus vācu artilērijai sasniedzamā šaušanas attāluma. Pēc tumsas iestāšanās «*Abdiel*» komandieris nosūtīja uz Rīgu motorlaivu, lai sazinātos ar britu militāro misiju un pārliecinātos, ka vācieši vēl nav šķērsojuši Daugavu un tās drošība nav apdraudēta.

11. oktobra pēcpusdienā britiem kļuva skaidrs, ka vācieši ieņēmuši Daugavas kreiso krastu līdz pat Daugavgrīvas cietoksnim. Naktī vācieši izslēdza ostas ugunis un atklāja artilērijas uguni pret velkoņiem un neitrālo valstu kuģiem, kuri vēl atradās ostā. Tajā pašā dienā pie Rīgas ieradās sabiedroto papildspēki — franču karakuģi «*Garnier*» un «*Marne*», kā arī britu eskadras minukuģis «*Vanoc*». Nelielais eskorta kuģis «*Marne*» (šāda tipa kuģi Francijas flotē parasti bija apbruņoti ar četriem 100 mm kalibra lielgabaliem) noenkurojās tuvu upes grīvai, lai novērotu upi un novērstu jebkādas «pārkāpumus neitrālo kuģu darbībā».

12. oktobrī bermontiešu pārstāvis barons fon Renne pieprasīja sabiedroto karakuģiem doties prom, jo, izceļoties apšaudei starp vācu

un latviešu spēkiem, viņš, kā šī sektora artilērijas komandieris, nevarot garantēt kuģu drošību. B. Kērtiss noraidīja vācu puses prasības. Barons ierosināja sabiedroto karakuģus noenkurot pie Daugavgrīvas cietokšņa, kur viņš varētu garantēt, ka tos neapšaudīs. Briti piekrita ar noteikumu, ka sabiedroto kuģu laivām atļaus braukt pa upi abos virzienos gan dienā, gan naktī. Šāda prasība bija nepieciešama, lai paveiktu bēgļu un britu misijas locekļu pārvešanu uz tvaikoni «*Princess Margaret*». Evakuāciju pabeidza 13. oktobra priekšpusdienā.

Naktī no 12. uz 13. oktobrī pie Rīgas ar eskadras minukuģi «*Lestin*» ieradās Francijas spēku komandieris Baltijas jūrā komodors Ž. Brisons. Lai pēc iespējas vairāk iesaistītu sabiedrotos, kontradmirālis V. Kovans, kurš komandēja britu flotes vieglo kreiseru eskadru Baltijas jūrā, lūdza komodoru Ž. Brisonu uzņemties sabiedroto spēku komandēšanu Rīgas līcī, jo kontradmirālis pats tobrīd bija aizņemts Igaunijā. Sabiedroto flotes komandieri Baltijas jūrā drīkstēja komandēt tikai savas vienības, bet ne citu sabiedroto valstu karakuģus. Šķiet, ka, uzticot Rīgas līcī izvietoto britu karakuģu komandēšanu franču flotes virsniekam, V. Kovans vienkārši rīkojās atbilstoši operatīvajai militārajai situācijai, kas bija izveidojusies pēc bermontiešu uzbrukuma, nevis pasīvi gaidīja politisku lēmumus. Oficiāla pavēle par franču flotes piedalīšanos kaujās pret pulkvedi P. Bermontu kopā ar britu flotes karakuģiem pienāca no Parīzes tikai oktobra beigās, kad sabiedroto flote jau aktīvi cīnījās pret bermontiešiem.

Komodora Ž. Brisona pakļautībā turpmāk darbojās arī eskadras minukuģa «*Abdiel*» kapteinis B. Kērtiss, kura ziņojums liecina, ka Britu militārās misijas vadītājs Baltijas valstīs ģenerālis A. Berts ieteica V. Kovanam nosūtīt ultimātu par P. Bermonta spēku izvākšanu no Daugavgrīvas, jo tie apdraud sabiedroto kuģus. 1919. gada 13. oktobrī briti nosūtīja P. Bermontam ultimātu: «Vācu spēkus komandējošajiem virsniekiem Jelgavā un Daugavgrīvā no britu admirāļa. Es pieprasu, lai jūs līdz 15. oktobra pēcpusdienai nekavējoties atsaucāt savus spēkus no pozīcijām pie Daugavgrīvas, kas pašlaik apdraud sabiedroto kuģus Daugavā, pretējā gadījumā es rīkošos tā, kā uzskatīšu par vajadzīgu.»

Briti no Jelgavas saņēma izaicinošu un augstprātīgu atbildi, kuras tekstu uztvēra arī Latvijas spēku rīcībā esošā Liepājas radiostacija: «Pulkvedis Avalovs, kurš ir visu Jelgavā un Daugavgrīvā izvietoto spēku virspavēlnieks, nepieņems šo notu, ja vien tā nebūs adresēta viņam personīgi kā krievu karaspēka

virspavēlniekam, un paziņo, ka pie Daugavas nav vācu spēku, bet gan vācu kareivji, kurus ir nolīgusi Rietumkrievijas valdība, un nav arī vācu komandiera.»

P. Bermonta mēģinājums aizkavēt sabiedroto iejaukšanos karadarbībā, izmantojot primitīvu demagoģiju, atsaucoties uz Lielbritānijas un Krievijas agrākajām sabiedroto atiecībām, neizdevās, jo viņa karaspēks jau nepārprotami bija demonstrējis atklāti naidīgu rīcību ne tikai pret Latviju, bet arī pret sabiedrotajiem, ar artilēriju apšaudot Latvijas armijas pozīcijas Rīgas centrā tieši blakus britu un franču karakuģiem, apdraudēdams gan karakuģu, gan to apkalpu drošību.

Latvijas armijas un sabiedroto karakuģu kopīgā operācija Daugavgrīvā 1919. gada 15. oktobrī

Ģenerālis Pēteris Radziņš 1921. gadā izdotajā darbā «Latvijas atbrīvošanas karš» raksta, ka 1919. gada «14. oktobrī virspavēlnieks ģenerālis Simansons uzsāka pierunāt Anglijas militārās misijas priekšnieku ģenerāli Bertu, lai sabiedroto flotes artilērija sniegtu mums palīdzību ar savu stipro uguni». Virspavēlnieks, mēģinot pārliecināt ģenerāli, centies

tiem bija «Sekunda». Kuģšus savāca Milgrāvi pie Sūnu salas. Lai mazinātu zaudējumus no ienaidnieka ložmetēju un šrapneļu uguns, tiem papildu aizsardzībai piestiprināja tērauda plāksnes un novietoja smilšu maisus. P. Bermonta spēku uzmanības novēršanai no Daugavgrīvas un Bolderājas rajona 8. Daugavpils pulka trīs rotas veica mānu uzbrukumu pāri Daugavas tiltiem.

15. oktobrī ap 11 no rīta britu ģenerālis A. Berts paziņoja, ka sabiedroto flote ir saņēmusi atļauju atbalstīt Latvijas armijas desantu. Latvijas armijas virsnieks J. Ķiselis nogādāja uz kreisera «Dragon» kartes ar kuģu artilērijai iepriekš paredzētajiem apšaudes mērķiem. Pirmais uzdevums bija — vienam kreiserim šaut uz cietokšņa nocietinājumiem, bet otram — uz Bolderāju un Ilguciemu. Norādījumus par apšaudāmajiem mērķiem otram kreiserim noraidīja ar semafora signāliem.

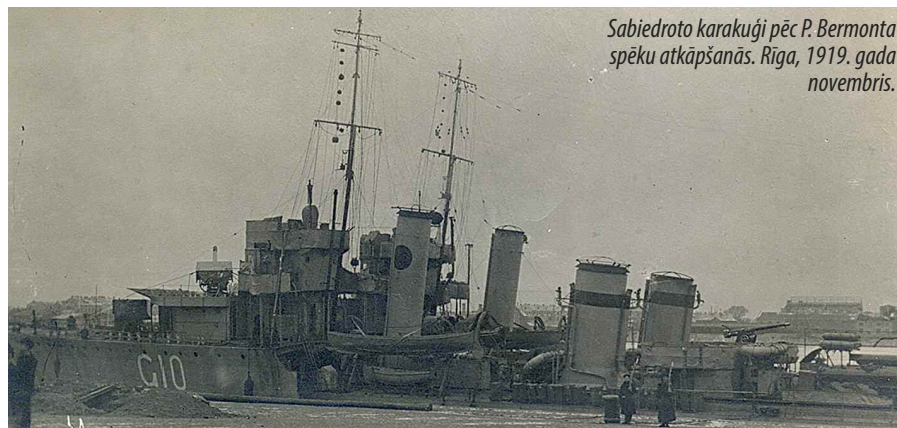
Tā kā Daugavgrīvas cietoksnī nebija redzamas nekādas bermontiešu spēku atkāpšanās pazīmes, sabiedroto flotes artilērija ap pulksten 13 dienā atklāja uguni. Kā notikuma aculiecinieks J. Ķiselis savās atmiņās sniedz spilgtu aprakstu par sabiedroto flotes artilērijas

gūstā krituši apmēram 500 pretinieka kareivji. Daugavgrīvas un Bolderājas ieņemšanas operācijā izdevās sagrābt arī kara trofejas: lielgabalu, 20 ložmetējus, divus mīnmetējus, vienu radiostaciju un daudz šauteņu ar patronām, zirkus, ratus un citus kara piederumus. Lai paplašinātu uzbrukumā ieņemto teritoriju, kuģi pārcēla pāri Daugavai 9. Rēzeknes kājnieku pulka 2. bataljonu, Jelgavas rotu un Jūrmalas komandantūras komandu. Nākamajā dienā uz Daugavas kreiso krastu pārveda visu Latgales divīziju.

Protams, P. Bermonta protestēja pret to, ka sabiedrotie sniedza tiešu militāro palīdzību Latvijas armijai, ieņemot Daugavgrīvu, un draudēja atklāt atbildes uguni pret karakuģiem, kas no jūras apšaudīs viņa karaspēku. Tomēr šādi draudi vairs neietekmēja sabiedroto turpmāko rīcību. Britu kontradmirāļa V. Kovana telegramma sniedza nepārprotamu atbildi: «Es neatzīstu krievu komandieri, kas karo pret ģenerāļa Judeniča direktīvām un ved cīņu vācu vadībā.»

No notikumu gaitas var secināt, ka tieši šī V. Kovana lakoniskā telegramma atklāj galvenos iemeslus, kāpēc 1919. gada 15. oktobrī Latvijas sabiedrotie — Lielbritānija un Francija — sniedza tiešu militāro palīdzību Latvijai cīņā pret P. Bermontu. Sabiedrotajiem bija pilnīgi skaidrs, ka bermontiešu uzsāktajai karadarbībai pret Latviju nebija nekā kopīga ar cīņu pret lieliniekiem, arī tas, ka P. Bermonta aizmugurē stāv Vācijas, šo valstu bijušā pretinieka, politiskās un militārās intereses Latvijā. Sākot karadarbību pret Latviju, bermontieši nepārprotami bija apdraudējuši ne vien sabiedroto karakuģu drošību, bet arī to politiskās un militārās intereses Latvijā. Sabiedroto lēmumu ietekmēja arī Latvijas armijas vadības spējas pēc pirmajām sadursmēm ar bermontiešiem 1919. gada oktobrī noorganizēt Rīgas aizsardzību un sagatavot pretuzbrukumu nepieciešamos spēkus. Bez tiem sabiedroto flotes veiktā bermontiešu pozīciju bombardēšana būtu pilnīgi bezjēdzīga, jo sabiedrotajiem nebija sauszemes spēku Daugavgrīvas ieņemšanai. Uzsākot britu un franču karakuģu un Latvijas armijas kopīgu militāro operāciju pret P. Bermontu, sabiedrotie nepārprotami demonstrēja tiešu militāro atbalstu jaunās valsts tapšanai.

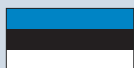
Jau 1919. gada 17. oktobrī Latvijas Pagaidu valdība nolēma: «.. izteikt sabiedroto valdībām pateicību par to palīdzību, kuru sabiedrotās valstis līdz šim sniegušas Latvijai viņas cīņā ar Bermonta—Golca karaspēku.» Sabiedroto flotes ietekme, sniedzot tiešu palīdzību Latvijas armijai, proporcionāli bija daudz lielāka, nekā tas varētu šķist, ņemot vērā tikai vienā militārā operācijā iesaistīto karakuģu skaitu un desanta veikšanai nepieciešamo laiku. Daugavgrīvā izcīnītā uzvara ievadīja visas Rīgas un Kurzemes atbrīvošanu no bermontiešiem. ■

Sabiedroto karakuģi pēc P. Bermonta spēku atkāpšanās. Rīga, 1919. gada novembris.

spēlēt uz britu patmilības jūtām, norādot, ka P. Bermonta «uzbrukuma dēļ sabiedroto flote stāv nevis Rīgas ostā, bet atklātā jūrā, tātad iznāk, ka Bermonta ir izdzinis Lielbritānijas un Francijas floti no Rīgas». Kaut gan vēl nebija saņemts oficiāls apstiprinājums par sabiedroto flotes artilērijas palīdzību desantam pāri Daugavai, Latvijas armijas štābs sāka gatavot Daugavgrīvas un Bolderājas ieņemšanas operācijas plānu. Sagatavošanās tika paveikta naktī no 14. uz 15. oktobri. Latvijas armijas virsnieka J. Ķiseļa (viņš operācijas sagatavošanas laikā pildīja tulka pienākumus) atmiņas liecina, ka plānošanā piedalījās arī britu un franču flotes virsnieki. Sabiedroto flotes uguns koriģēšanai ierīkoja novērošanas punktus un sagatavoja lidmašīnas. Sakaru nodrošināšanai paredzēja izmantot radiotelegrāfu un signālrakšu signālus. 9. Rēzeknes kājnieku pulka apakšvienības naktī pārgrupējās un sagatavojās desantam. Lai veiktu desantu pāri Daugavai, pielāgoja nelielus kuģšus. Lielākais no

postošo spēku: «Sākās vairāki ugunsgrēki. Bet arī bermontieši atklāja pretuguni. Kāds ložmetējs bija novietots koka bākā pie Daugavas mutes, un tas sāka šaut virsū pēdējam iznīcinātājam. Bet jau pēc kādas minūtes granāta trāpīja tieši bākas lampā, visa būve sāka degt, un pa tālskatu bija redzams, kā bira zemē sīki, mazi cilvēciņi.» Viesuļuguns turpinājās apmēram 20 minūtes (vēstures literatūrā ir minēts arī cits apšaudes ilgums no 30 līdz 60 minūtēm). Artilērijas apšaudes laikā desantā iesaistītie velkonīši nostājās eskadras mīnukuģu aizsegā. Kad aplūsa flotes artilēriju, kuģi devās krasta virzienā uz iepriekš norādītajām vietām. Karavīri izkāpa krastā, sakārtojās un ķēdēs devās uz priekšu, lai ieņemtu bermontiešu pozīcijas Daugavgrīvā. Sabiedroto flotes artilērijas uguns izrādījās efektīva. Krievu 1. plastuņu pulka karavīru pretestība Daugavgrīvā bija vāja. 9. Rēzeknes kājnieku pulkam Daugavgrīvu un Bolderāju izdevās ieņemt viegli. Pirmie ziņojumi par uzvaru vēstīja, ka

Kārtējās NATO gaisa spēku mācības

Baltijas valstu gaisa telpā no 9. oktobra norisinājās NATO gaisa spēku mācības. Igaunijas Gaisa spēku komandieris pulkvedis Jāks Tarjens informēja, ka šādas mācības tiek rīkotas regulāri — trīs reizes gadā, taču šoreiz pasākums bija īpašs ar to, ka par mācību atbalsta bāzi pirmo reizi izmantota modernizētā un rekonstruētā aviācijas bāze Emari (netālu no Tallinas). Šajās mācībās bija iesaistītas gan visas gaisa telpas monitoringa apakšvienības, gan arī dispēču centrs. Galvenais mācību dalībnieku uzdevums bija ļoti īsā laikā nodrošināt dažādu tipu lidmašīnu atbalstu, veicot pacelšanos un nolaišanos. Mācību laikā Emari bāzē pirmo reizi nolaidās Francijas Gaisa spēku tālās radiolokācijas lidmašīna «Boeing 707 E-3F». Dažādus uzdevumus no Emari lidlauka veica arī Somijas iznīcinātāji «F-18 Hornet», kā arī Beļģijas, Lietuvas un Igaunijas lidmašīnas. Lielāko daļu uzdevumu piloti veica lielā augstumā.

Francijas GS «Boeing 707 E-3F».

NATO gaisa spēku mācības Baltijas valstīs tiek rīkotas regulāri, katru reizi par mācību atbalsta bāzi izraugoties vienu no trim valstīm. Mācības notiek, lai NATO patrulēšanas misijā iesaistīto iznīcinātāju apkalpēm nodrošinātu iespēju praktiski trenēties gaisa telpas drošības pasākumu veikšanā virs Igaunijas, Latvijas un Lietuvas.

Pienācis laiks helikopteru parka modernizācijai

Norvēģijas Aizsardzības ministrija izsludinājusi ļoti sīvā konkurencē notikušā konkursa uzvarētājus — finālistus, no kuriem tiks izraudzīts sadarbības partneris daudzvērtīgu helikopteru pasūtījumam Karalisko gaisa spēku vajadzībām. Līdz 2013. gada beigām izlems, vai jauno tehniku piegādās Itālijas kompānija «Agusta Westland» («AW101 Merlin») vai Eiropas konsorcijs «Eurocopter» («EC 725 Caracal»). Norvēģijas militārais resors pirmos helikopterus vēlas saņemt 2017. gadā, bet visu atlikušo partiju — līdz 2020. gadam. Šajā laikā no ierindas izslēgs novecojušos helikopterus «Sea King Mk.43», kuru ekspluatācija tika uzsākta 1972. gadā.

Līguma kopējā vērtība būs 2,73 miljardi dolāru, un šajā summā ietilps

«EC 725 Caracal».

Poļu karavīri apgūs modernus prettanku ieročus

Aizsardzības ministrija publicējusi plānus iegādāties treniņu aprīkojumu, kas paredzēts prettanku raķešu kompleksu «Spike» operatoru apmācībai. Saskaņā ar šovasar noslēgto līgumu kompānija «Bumar Amunicja» piegādās 44 pilniem gabarītiem atbilstošus maketus, piecus lauka apstākļiem paredzētus treniņierus un 13 stacionāro treniņieru komplektus. Līgums nosaka, ka visi kompleksu «Spike» mācību aprīkojuma elementi pasūtītajam jāsaņem 2014. gada laikā.

Polijas BS Ģenerālštāba plāni paredz, ka no 2015. līdz 2018. gadam tiks realizēta jauna prettanku raķešu kompleksu iegādes programma. Tās ietvaros iepirks 250 prettanku sistēmas «Spike-ER», kuru efektīvās šaušanas rādiius ir līdz 8 km. Šīs sistēmas uzstādīs uz helikopteriem un bruņutransportieriem «Rosomak», kuri aprīkoti ar «Hitfist-30P» tipa torņiem. Ar «Spike-ER» aprīkos arī jaunās distancēs vadības kaujas moduļus.

Poļu kompānija «Bumar Amunicja» ir ieguvusi Izraēlas kompānijas «Rafael» licenci prettanku raķešu kompleksu «Spike-LR» ražošanai. Jau līdz šī gada beigām Polijas armija saņems kopumā 264 raķešu palaišanas iekārtas un 2675 tām paredzētas raķetes. Uzņēmumam «Bumar Amunicja» tiks piešķirta licence arī kompleksu «Spike-ER» ražošanai pēc Polijas BS pasūtījuma.

Prettanku sistēmas «Spike-ER».

16 jauni helikopteri, nepieciešamais aprīkojums un piemērotas infrastruktūras būve, kā arī tehniskās apkopes nodrošināšana. Norvēģijas AM ir paziņojusi, ja «Agusta Westland» un «Eurocopter» nespēs piedāvāt pietiekami izdevīgus līguma nosacījumus, konkurss notiks atkārtoti, uzaicinot arī Eiropas konsorcijs «NHIndustries» («NH90») un «Sikorsky» («S-92»), kuri piedalījās konkursa pirmajā kārtā.

Šveicieši negrib atteikties no obligātā militārā dienesta

Ši gada septembrī Šveicē tika organizēts kārtējais referendums (jau trešais 25 gadu laikā), kurā bija jānoskaidro pilsoņu viedoklis par obligātā militārā dienesta (OMD) atcelšanu vai saglabāšanu. Gandrīz 75% iedzīvotāju uzskata, ka OMD ir jā saglabā, jo tas ir svarīgs balsts neitrālās valsts statusa nosargāšanai. Turklāt, likvidējot obligāto karaklausību, tiks zaudēta svarīgā saikne starp tautu un armiju. Kā norāda valsts aizsardzības ministrs Ueli Maurers, šī saikne svarīga arī tāpēc, ka OMD rindās satiekas un zināmā mērā integrējas trīs valodās (vācu, franču, itāļu) runājošie Šveices pilsoņi.

Vienā no atvērto durvju dienām Šveices armijā.

Savukārt OMD atcelšanu atbalsta 25% respondentu, norādot, ka armijas uzturēšana ir nesamērīgi dārgs process, izvērtējot reāli pastāvošos draudus valsts drošībai. OMD likvidēšanu aktīvi atbalsta kreisi noskaņotās politiskās partijas un pacifistu kustības

pārstāvji, norādot, ka Šveice nav iekarota kopš Napoleona laikiem un tagad — pēc aukstā kara beigām — vispār neesot pamata uzturēt dārgos iznīcinātājus, tankus un artilēriju. Pēdējā laikā arī daudzi jaunieši pēc obligātā militārā dienesta atzīst karaklausības pildīšanu par nelietderīgu laika izšķiešanu.

Šveicē OMD tiek iesaukti vīrieši vecumā no 18 līdz 34 gadiem, bet sievietes var dienēt armijā pēc brīvprātības principa. OMD sākas ar vairāku nedēļu pamatapmācības kursu. Pēc tam formastērps un ieroči tiek glabāti savās mājās, uzturot gatavību nepieciešamības gadījumā ierasties uz dienesta pienākumu izpildi. Ir arī iespēja pieiekties alternatīvajā dienestā, piemēram, dažādos ekoloģiskajos vai humānajos projektos. Tiem, kas nepilda OMD, ir jāmaksā speciāls nodoklis — 4% apmērā no darba algas.

Tiks nomainīti pierastie bruņautomobiļi «Humvee»

ASV Bruņotajos spēkos uzsāka jauna militārās tehnikas modernizācijas programma «Ground Mobility Vehicle» (GMV), kas paredz vecā automobiļu parka pakāpenisku nomaiņu. Visas programmas realizācija plānota uz septiņiem gadiem, kopumā BS piegādājot 1400 bruņautomobiļu.

Saskaņā ar programmu GMV 2014. gada budžetā ir iekļauti 24,7 miljoni dolāru 101 bruņautomobiļa iegādei, lai no ierindas izslēgtu novecojušos HMMWV (High Mobility Multi-purpose Wheeled Vehicle, Humvee vai Hummer) automobiļus.

ASV armijā HMMWV tiek ekspluatēti jau kopš 1984. gada, kad šī paaugstinātas pārgājības tehnika tika izstrādāta karavīru un vieglo kravu pārvadāšanai aiz frontes līnijas. Tikai pēc 1995. gada būvētās HMMWV versijas bija ar bruņu aizsardzību, ievērojami palielinoties kopējai tehnikas masai.

Jaunie bruņautomobiļi, kuru nosaukums vēl nav publiskots, svērs ne vairāk kā 3175 kg, ar tiem varēs pārvietot līdz astoņiem cilvēkiem un tos varēs pārvadāt ar militārajiem transporta helikopteriem «M/CH-47 Chinook».

HMMWV ar bruņu aizsardzību.

Top jauns kiberkaraspēks

Lielbritānijas Aizsardzības ministrija, reaģējot uz mūsdienu asimetriskajiem draudiem, pieņēmusi lēmumu noslēgt dienesta līgumu ar vairākiem simtiem informācijas tehnoloģiju (IT) ekspertu. Aizsardzības ministrs Filips Hamonds, pamatojot šādu lēmumu, norādījis, ka kiberspeciālistu vienība ir vitāli nepieciešama nacionālās drošības garantēšanai. Ministrs pārdzīvis, ka tiks saformēta specifiska kiberrezervistu apvienība, kas cieši sadarbosies ar regulāro spēku vienībām, veidojot kritiski svarīgo datortīklu un stratēģiski nozīmīgās informācijas aizsardzību no potenciāliem hakeru — teroristu uzbrukumiem.

Asociatīva ilustrācija karadarbības teātra pārcelšanai uz datorsistēmām.

F. Hamonds uzsvēris, ka mūsdienu pasaulē kiberdraudi turpina palielināties, un šādos apstākļos nepieciešams izstrādāt pilnu militāro kiberdrošības pasākumu spektru. Tas attiecas arī uz kiberuzbrukumu veikšanas spējām, kas vairo Lielbritānijas kopējo militāro potenciālu un kaujas spējas. «Arvien biežāk aizsardzības budžetā tiek veidotas atsevišķas sadaļas izlūkošanas, augstāko tehnoloģiju un kibernetikas jomas finansēšanai, lai garantētu nacionālo drošību. Kiberrezervistu apvienība būs neatņemama Karalisko bruņoto spēku (KBS) sastāvdaļa, kas veiks nacionālās drošības garantēšanas pasākumus kibervidē. Tā būs lieliska izdevība informācijas tehnoloģiju industrijas ekspertiem izmantot savas zināšanas un prasmes visas nācijas drošības interesēs, rūpējoties par vitāli svarīgu datortīklu nepārtrauktu un drošu funkcionēšanu.»

Pirmos IT speciālistus KBS iesauks jau šī gada oktobrī. Formējot kiberrezervistu apvienību, notiks ievērojamas izmaiņas rezerves spēku struktūrā un mainīsies KBS vervējamo profesiju īpatsvars kopējā rezervistu skaitā. Kiberrezervistu apvienībā plānots iesaistīt trīs speciālistu kategorijas. Pirmkārt, tas būs speciāli izraudzīts KBS štata personāls, kas atvaļināsies no regulārajiem spēkiem un pāries uz jauno apvienību. Otrkārt, tie būs pašreizējie vai nesenie rezervisti, kuru profesionālās zināšanas atbilst prasībām. Treškārt, tie būs ar militāro jomu iepriekš nesaistītie IT eksperti, kuru tehniskās zināšanas, iemaņas un pieredze būs atbilstoša darbam augstāko IT jomā.

Arī daudzās citās valstīs militārie resori arvien plašāk attīsta kaujas spējas kibervidē. ASV jau no 2007. gada funkcionē Gaisa spēku kiberpavēlniecība, kas dislocēta Baksdeilā (Luiziānas štats) un realizē visas virtuālās operācijas Gaisa spēku interesēs. Pirms mēneša arī Krievija paziņojusi, ka formē kiberpavēlniecību, kas sāks funkcionēt jau 2014. gadā un strukturāli veidos atsevišķu ieroču šķiru.

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavojuši kapteine Vizma Kaļēva.

Foto — <http://www.airliners.net>; <http://www.planespotters.net>; <http://www.deagel.com>; <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-24195870>; <http://www.wired.co.uk>; <http://www.armyrecognition.com>.

Vai pasaulē notiek kodolatbruņošanās vai turpinās kodolbruņošanās?

Mūsdienās ir apkopota informācija par aptuveni 17 000 kodolieroču vienību eksistenci dažādās valstīs. Tomēr statistisks uzskaitījums vien nevar būt par pamatu, lai izvērtētu kodoluzbrukuma potenciāla samazināšanos vai pieaugumu reģionālā vai pasaules mērogā. Ir jāvērtē vismaz divi kodolvalsts uzbrukuma spējas raksturojošie parametri — kodolgalviņas (to skaits, jauda, gabarīti utt.) un visi tehniskie līdzekļi, kas spēj nogādāt līdz mērķim kodolgalviņas. Šos līdzekļus savukārt raksturo autonomās darbības rādītājs, ātrums, augstums, maksimālā celstspēja utt. Vērtējot valstu kodolatbruņošanās procesu, jāņem arī vērā, ka ir daudzi līdzekļi, kurus no juridiskā viedokļa pēc nelielām manipulācijām var uzskatīt par izņemtiem no apbruņojuma. Taču ar līdzīgu manipulāciju palīdzību nekonvencionālā apbruņojuma elementi ļoti īsā laikā var atgriezties kaujas ierīdā. Tāpat zināma relativitāte pastāv, vērtējot kodolieroču un to nesējlidzekļu darbības rādītājus. Piemēram, kodollielvalstīm ir stratēģiskie bumbvedēji un zemūdenes, kuras spēj nest kodollādīņus. Šie mobilie kodolieroču nesēji raķetes palaišanas brīdī var atrasties ārvalstu teritorijā, un tas ievērojami paplašina kodolieroču sniedzamības robežas. Kodoluzbrukuma apdraudējuma izvērtēšanā jāņem vērā arī mērķu pašaizsardzības spējas, proti, moderna pretraķešu aizsardzības vairoga izveide var būtiski samazināt kodolraķetes trāpījuma iespējamību.

Raksturojot kodolatbruņošanās procesu vai kodolarsenālu modernizāciju, ir jāņem vērā visi resursi, kas tiek ieguldīti kodolgalviņu likvidēšanā, izstrādē vai modernizācijā, arī pagarinot to ekspluatācijas termiņu vai uzlabojot mērķuzvades iespējas. Tāpat jānoskaita resursi, kas tiek tērēti kodolieroču nesējlidzekļu izstrādē un modernizācijai vai to izslēgšanai no apbruņojuma. Nevienam nevar apgalvot, ka kodoluzbrukuma potenciāls samazinās, ja kāda valsts likvidē 15 novecojušas kodolraķetes, bet vietā aktivizē vienu raķeti, kas ir daudz «gudrāka», jaudīgāka un ar lielāku darbības rādītājus. Uz šāda tipa jautājumiem politiķi un militārpersonas netiecas sniegt izsmeltošas atbildes. Pēdējos gados arvien skaļāk tiek runāts nevis par kodolatbruņošanās progresu, bet gan par modernāku kodolarsenāla veidošanu. No deviņām kodolvalstīm (ASV, Lielbritānija, Francija, Krievija, Ķīna, Indija, Pakistāna, Izraēla un neoficiāli — Ziemeļkoreja) tikai Izraēla nav publiskojuši informāciju par dažādiem izstrādes vai modernizācijas cikliem kodolieroču un to nesējlidzekļu jomā.

ASV stratēģiskais bumbvedējs «B2 Spirit», kas spēj nest kodolbumbas B61.

Jaunākās ziņas par kodolspēku modernizāciju izskanējušas no Lielbritānijas un ASV. Šī gada septembrī Lielbritānijas aizsardzības ministrs Filips Hamonds paziņoja, ka Londoņā nekad vienpusējā kārtībā neatteiksies no kodolarsenāla, lai neradītu kodolšantāžas riskus. Lielbritānija nepieļaus opozīcijas spēku centienus panākt finansējuma samazināšanu kodolspēku uzturēšanai. F. Hamonds apgalvo, ka vissliktākais miers ir tad, kad neviens nevienu neattur no agresīvas rīcības. Tāpēc Lielbritānija darišot visu, lai uz jūras bāzējamie kodolspēki pilnvērtīgi pildītu kodoluzbrukuma atturēšanas funkciju. Ministrs paudis, ka patlaban ir uzsākta un noteikti tiks turpināta programma «Trident», kas paredz finansējumu jaunu kodolieroču un to nesējlidzekļu būvei, kā arī esošā kodolarsenāla uzturēšanai kaujas gatavībā.

Arī ASV šoruden aktualizēja jautājumu par finansējuma palielināšanu kodolieroču ražošanai, tajā skaitā programmas B61 realizācijai. ASV stratēģiskajos kodolspēkos aviobumbas B61 ir galvenais kodoltermiskais ierocis, kas dislocēts militārajās bāzēs Eiropas teritorijā. Sākotnēji šo bumbu ražošanai bija iedalīti 537 miljoni dolāru, taču šogad šis skaits ir palielināts līdz 561 miljonam dolāru. Kodolarsenālu stiprināšana ASV notiek ne tikai no militārā budžeta. ASV Ūdens un enerģētisko programmu fonda apjoms ir vairāk nekā septiņi miljardi dolāru. No šī fonda tieši jaunu kodolieroču izstrādei ir piešķirti 98 miljoni dolāru. ASV uzsāks darbs arī pie pilnīgi jaunas atomzemūdenes projekta, tālā darbības rādītāja bumbvedēja un tālās darbības spārnotās raķetes izstrādes.

Plašsaziņas līdzekļi, vērtējot Ķīnas kodolpotenciālu pēdējos 30 gados, ir snieguši informāciju par vismaz piecu starpkontinentālo ballistisko kodolraķešu izstrādi. Drīzumā tiks pabeigta arī uz zemūdenēm bāzējamo ballistisko raķešu modernizācija, ievērojami paplašinot Ķīnas iespējas nogādāt kodolgalviņas līdz mērķiem. Ķīna modernizē arī stratēģisko bumbvedēju H-6 apbruņojumā esošās spārnotās raķetes CJ-20, kuru darbības rādītājs var

pārsniegt 1500 km un kuras var aprikt ar kodolgalviņām. Tādējādi H-6 ar kodolraķeti CJ-20 spēs sasniegt mērķus visā Āzijā un Krievijā (arī aiz Urāliem), kā arī Guamas salā (ASV). Līdztekus Ķīnā notiek darbs pie pilnīgi jaunas (gabarītu ziņā mazākas) kodolgalviņas izstrādes, ko varētu pabeigt piecu gadu laikā.

Krievija regulāri publisko informāciju par septiņām kodolieroču modernizācijas programmām, to skaitā starpkontinentālās ballistiskās raķetes «Topol-M» (SS-27) projektu. Par Pakistānu — publiski zināmas vismaz četras kodolieroču arsenāla sastāvdaļas (ballistiskās raķetes «Hatf-8», «Hatf-7» u. c.), arī tas, ka tiek izstrādāta jauna kodolgalviņa, ar kuru, iespējams, apriks raķetes «Hatf-9». Savukārt Indija aktivizējusi darbu pie jaunas kodolgalviņas un starpkontinentālās raķetes «Agni V». Iespējams, «Agni V» spēs nest vairākas kodolgalviņas, un tas var provocēt Ķīnu uz konkurences pasākumiem kodolieroču izvēršanai Indijas virzienā. Ziemeļkoreja, kā liecina neoficiāla informācija, tuvāko piecu gadu laikā varētu iegūt savā bruņojumā jaunu kodolgalviņu, kurai par nesēja raķeti kalpotu pašlaik izstrādes stadijā esošā starpkontinentālā ballistiskā raķete KN-08 (daži avoti apgalvo, ka Ziemeļkoreja militārajās parādēs demonstrē KN-08 maketu).

Ņemot vērā ASV, Krievijas un Lielbritānijas gadu desmitiem ilgušo uzcītīgo turēšanos pie pārliecības, ka kodolarsenāli ir vienīgais drošais uzbrukuma atturēšanas garants, arī citas valstis sāk pievērst arvien lielāku uzmanību nacionālo kodolarsenālu modernizācijai. Veidojas tendence, ka kodolvalstu «klubā» mazākās dalībnieces, vērtējot kodolieroču un kodolnesēju līdzekļu modernizācijas tempus, cenšas sekot kodollielvalstu paraugam. Iespējams, ir pēdējais brīdis starptautiskajai sabiedrībai aktivizēt politisko spiedienu uz kodolvalstīm, lai tās pārmeŗu nekoncentrētos uz kodolpotenciālu modernizāciju un neveidotu savstarpēju konkurenci šajā jomā. Tā vietā būtu jāpievēršas kodolatbruņošanās procesa stimulēšanai.

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavoja
kapteine Vizma Kalčeva.

Foto — <http://chamorrobbible.org/>; <http://www.flickr.com>.

N r . 1 0 | T Ē V I J A S S A R G S | O K T O B R I S | 2 0 1 3

